

NOVEMBER-DECEMBER 1992

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLIII

ЛИСТОПАД -- 1992 -- ГРУДЕНЬ

No. 512-513

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

P.O. Box 400, Stn "D"
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION --

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$30.00

U.S.A.: \$30.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$38.00 австралійських
ІНШІ КРАЇНИ

\$30.00 American or equivalent

Авіапоштою: \$70.00 (в Австралії \$95.00)

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

ALBERTA -- АЛЬБЕРТА:

E. Krasnoshtan
4510 - 106 St., #208
Edmonton, Alberta T6H 4X2

AUSTRALIA -- АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko,
61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

M. Waksutenko,
28 Alguna Cres.,
Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN -- ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
34 Gibbon Rd.
London W3 7AF England

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Мар'ян Дальний -- редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення -- Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Віка Івченко -- ПОЕЗІЇ (Ностальгія і інші)	1
Галина Івченко -- "ЩО ГОТУЄ ЇЇ ДОЛЯ?"	3
Ліна Майба -- ЩИРО ВАШІ, ПАНЕ ГНАТИШИН!	6
Іван Дзюба -- УКРАЇНА НА ШЛЯХАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ..	9
Леонід Кравчук -- ПРО ПАТРІАРХА ЙОСИФА І УКРАЇНСЬКУ ДІЙСНІСТЬ	13
Ю. Красноштан, Я. Скрипник -- ВСЕПЛАНЕТНЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ	15
В. Соколенко -- В ІМ'Я СПАСІННЯ ЕКОЛОГІЇ	18
Петро Балей -- ТВОРЧЕ ОБЛИЧЧЯ АНАТОЛЯ ЮРИНЯКА	20
Мар'ян Дальний -- ПАМ'ЯТІ МИХАЙЛА ШАФРАНЮКА	23
Ростислав Василенко -- ЧОМУСЬ Я ВІРЮ В ХАРКІВ	26
Богдан Трач -- ЩЕ НЕ ВМЕРЛО ВСЕ... (Звернення)	27
Богдан Колос -- ФОРМУЛА УСПІХУ ПЕТРА ЯЦИКА	28
А. Семенюк -- ПОМІЖ ЗАХОДОМ І СХОДОМ	31
Йосип Гошуляк -- З КОНЦЕРТАМИ ПО КАНАДІ І США (2) ...	33
Іван Бабенко -- ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ КАНАДСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ У КИЄВІ	37
Юрій Гаврилюк -- "УКРАЇНСЬКЕ ЦЕРКОВНЕ МИСТЕЦТВО"...	38
Людмила Онішко -- ПОДОРОЖНІ ВРАЖЕННЯ	39
Дмитро Чуб -- НОВИЙ ІСТОРИЧНИЙ РОМАН "ОРДА"	40
Ганна Черінь -- "ВОСЬМЕ ЧУДО СВІТУ"	41
Анатоль Вовк -- НА ПУЛЬСІ МОВИ (4)	43
Іван Ващишин-Вашин -- ЧИ ПОЛЬОНІЗАЦІЯ МОВИ?	44
Ростислав Доценко -- ДУМКИ ПРОТИ НОЧІ	45
Євген Колодійчук -- НАШ ЗЕЛЕНИЙ ЗЦІЛИТЕЛЬ	46
Євген Гаран -- В ЄДНОСТІ СИЛА (євгеніка)	48
Олександр Перлюк -- ЛЮДИ РОЗБЕРУТЬСЯ (гумореска)	48
А. Лясковський-Коломієць, Іван Лисенко, А. Юриняк і інші -- ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	

На першій стор. обкладинки: Генерал-губернатор Канади Рамон
Гнатишин і Президент України Леонід Кравчук під час першої
зустрічі в Бориспольському аеропорту.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче
висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріялів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає
за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріяли.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Віка ІВЧЕНКО

НОСТАЛЬГІЯ

Мені привезла мама з батьківщини
 новий маленький радіоприймач.
 І я шукаю голос України
 на довгих хвилях серед передач.
 Я обминаю тії голоси,
 що лічать тонни хліба й ковбаси
 та ділять між республіками нині.
 Я знаю: ні таланту, ні краси
 не купиш навіть в супер-магазині.
 ...В московські вікна тичеться гілля.
 По склу краплини котяться холодні.
 Приймач зі мною тихо розмовля,
 розповідає, як моя земля,
 яка погода в Києві сьогодні.
 Що не забули друзі ще мене
 і що за мною журиться бабуся.
 Є в рідній мові щось таке сумне!
 Мабуть, немало років ще мине,
 поки додому знову повернуся.

Жовтень, 1990 р., Москва

І з ікони очима Божими
 сумно доля на них взирає.

*27.02.92, Київ***СПІВАЧКА**

(Після концерту Віки Лук'янець
 -- співачки Київського оперного театру)

Ні, ще не всі птахи повідлітали
 шукати слави десь на чужині...
 В Колонній залі, в золотих дзеркалах
 тендітна постать бачиться мені.
 Знов серед ночі спалахне яскраво
 на довгих косах сяючий вінець.
 Заплющу очі -- чую крики "браво!"
 і срібний голос Віки Лук'янець.

*23.II.91, Москва***ДОЛЯ**

Україно моя засніжена,
 запечалена колисковими!
 Вітер рани твої зализує,
 від Чорнобиля успадковані.
 Скільки горя зазнала й лиха ти!
 І думки твої невеселі.
 Знову щось заважає дихати
 у просторій твоїй оселі.
 Стали діти на тіні схожими,
 ніби вже повернулись з раю.

ПЛАЧ

Де ти, моя доле?
 Де ти, Україно?
 Мов пташка в неволі,
 душа моя гине.
 Тут все -- пречудово,
 та туга на серці:
 чужа моя мова
 байдужий Америці.
 В холодних, мов крига,
 нічиїх оселях
 випродують книги
 і душі на "сейлах".
 А в рідній країні,
 де влада народна,
 сестра моя нині
 вагітна й голодна...

*Квітень 92, Міннеаполіс***ВИРОК**

Україно моя, Україно,
 нещаслива матусе моя!
 Я -- твоя безталанна дитина,
 що згубилась в далеких краях.

Ти скажи, чим тебе лікувати?
Як згасити чорнобильський біль?
Зустрічаєш мене, ніби мати,
та забула про хліб і про сіль.
Сіль погіркла від стронцію й йоду,
хліб вже більш не дарує життя:
опромінені діти народу
розлетілись шукать майбуття.

4.04.91 р.

У КИЇВСЬКОМУ МЕТРО

Які сумні обличчя у людей!
Неначе всі прокинулись не в дусі.
Притискують торбинки до грудей
покрюченими пальцями бабусі.
Закінчилася голодом зима,
не піднялась ціна лише на воду.
У ці б розмови -- та "синів народу"
(їх під землею, у метро, нема)!
Ім не відірвуть гудзика з пальто
і не облають з розпачу чи з туги...
За темними віконцями авто
вже їздять і нові "народні слуги"...

Березень, 1992 року, Київ

Привітання отцю Михайлові Кудановичу на 75-річчя.

О, мій пане Отче,
у радісну дату
з словами подяки
до Вас я звернусь.
За те, що Ви мудрий,
до праці завзятий
і добрий такий,
як мій рідний дідусь.
У нашій Україні --
і лихо, і свято:
Чорнобиль затьмив
незалежності час.
І я в десять років
збиралась вмирати,
та Бог ниспослав
Ваших друзів і Вас.
І перша молитва
і перше причастя,
і теплий Ваш погляд,
і сліз чистота...
Так хочеться жити
і вірити в щастя,
і в хорі співати
во славу Христа!
А сімдесят п'ять --
це ще зовсім не старість:
це здійснення час
всіх бажань і надій.
Бажаю я Вам,
щоб нічого не сталося
і ми дожили
до ще кращих подій.

Вересень, 92 року

СПІВАНКА (Гумореска)

Понадвечір у вівторок
біля церкви -- машин сорок.
А у залі -- шум і гам:
хор "Дніпро" співає там.
Намагаються баци
поєднати голоси.
І стараються альти
домогтись чистоти.
Ледве тягнуть тенори
верхню ноту догори.
І чомусь завжди сопрано
починають заспів рано.
І старий, і молодий --
кожен тягне, хто куди.
Всі хористи-молодці:
всі -- артисти, всі -- митці!
Розкричались досхочу,
ніби жаби до дощу.
Пані Кіра -- молодець,
хору сонячний вінець:
соло правильне веде,
не збивається ніде,
й диригує не дарма,
бо за всіх співа сама.
Хор -- життя її мета,
та методика не та:
щоб зібрати в купу звуки,
треба палку брати в руки.

6 липня 1992 р., Міннеаполіс

МАТЕРІ

Матусе, де ми тільки не були!
І ось у цім краю -- новоприбулі...
А в Києві каштани зацвіли,
на іншій стороні земної кулі.
Настала Великодня світла мить.
І котиться святкова колісниця.
Для нас же це -- Чорнобильська річниця,
і серце запечалене щемить.
Святковий дзвін -- то дзвін про Чорнобиль,
про тих, кого понівечив реактор
(нехай суворий викреслить редактор
найменший натяк на народний біль!).
Свічки у церкві жевріють в імлі.
Лунає спів невидимого хору.
Ми молимося про всенародне горе --
на цьому боці матері-землі.

Квітень, 1992 р., Міннеаполіс

Довідка про Віку Івченко і перша вибірка її віршів
друкувалися в "Нових Днях" за лютий 1991 р. Більше
про юну поетесу -- поражену чорнобильською радіа-
цією -- читайте в листі її матері "Що готує їй доля?"
на наступній сторінці. Висновки, шановні читачі, зро-
біть самі.

Ред.

"ЩО ГОТУЄ ЇЇ ДОЛЯ?"

Вельмишановний пане редакторе!

Давно збиралася написати Вам, але так тяжко було на душі через хворобу моєї донечки Віки, що старалася якомога менше писати листів, щоб своїм сумом не псути настрій іншим людям. Слава Богові, зараз дитині моїй ніби трішечки легше, з'явилася надія, що Віку все ж можна вилікувати, і я хочу повернути Вам свій давній моральний борг.

Ще в лютому минулого року Ви надрукували вірші моєї доньки в Вашому журналі, і ця публікація була не тільки приємною для мене, принесла багато радості Віточці, але й відіграла певну роль у нашій подальшій долі. В той момент, коли я, власне, вже втратила надію на те, що Віку зможуть вилікувати в Україні, ми отримали листа з США. Дитячий шпиталь у Сен-Полі запрошував Віку на лікування, українці Міннеаполісу, незнайомі нам люди, добилися "гренту" на лікування Віки. Отже, сталося, на наше щастя, неймовірне.

Після Чорнобильської катастрофи Віка почала дуже хворіти. Їй було п'ять років, коли сталася аварія. Ми жили в Києві. Евакуювати дітей з міста я змогла тільки в середині травня. Очевидно Віка отримала завелику для неї дозу опромінення за ті двадцять днів, проведених у місті, оскільки про загрозу для здоров'я ніхто не говорив, і дитина в перші дні після аварії весь час перебувала на вулиці, адже було тепло. Після повернення до Києва восени 1986 року Віка стала постійним пацієнтом дитячих лікарень, хоч до вибуху була абсолютно здоровою дитиною. У тих лікарнях вона надивилася на дитячі муки і навіть смерті, намучилася й сама. Якщо кияни саркастично прозвали колишнього міністра охорони здоров'я України Анатолія Романенка "чорнобильським соловейком" за те, що зрадницьки запевняв нас, киян, у дні аварії, що нічого не сталося страшного в Чорнобилі і загрози для життя і здоров'я людей немає, то справжнім таким маленьким "чорнобильським соловейком", співцем цієї страшної трагедії українського народу, на жаль, стала моя маленька донечка. Тема Чорнобиля з семирічного віку постійно лунає в її поезії.

Віка почала говорити віршами десь у два-три роки. У чотири вже писала свідомо й серйозно ставилася до своєї творчості (якщо ті перші вірші можна було назвати справжньою творчістю!). У п'ять років вже вважала себе поетом. У сім -- вже "немолодим поетом", а навіть дуже досвідченим. У дев'ять років Віка стала наймолодшим друкованим автором України -- у видавництві "Веселка" вийшла 108-тисячним тиражем перша її книжечка віршів "У грудні і після..." У десять років була випущена друга її книга віршів. Віка отримала дуже почесну стипендію Дитячого фонду України (стипендії присуджувалися тільки дітям, які мали всенародне визнання таланту). Але вся ця рання слава, постійний інтерес до Віки з боку телебачення, радіо, культурних організацій не допомогли врятувати дитину від хвороби, яка прогресувала. Імунна система її була вражена радіацією, в крові майже зник імуноглобулін, Віка подовгу й часто хворіла.

Лікарі радили вивезти Віку з зони радіації. І я переїхала (на півтора року) до Москви. По наївності своїй я думала, що столиця СРСР має сильніші медичні кадри, апаратуру, ліки, що там легше буде вилікувати Віку. Але я не врахувала однієї обставини: росіяни лікують росіян. Від московських лікарів я чула тільки обурення: "Хто вас просив їхати сюди зі своєю чорнобильською дитиною?! Ми не знаємо, чим її лікувати -- хіба що анальгіном! Дати вам довідку про хворобу дитини для американського шпиталю?! Та ви що! Надто багато честі для "хохлушки" -- лікуватися за долари!" Питання національності переслідувало дитину навіть у таких "високоінтелектуальних" установах, як Фонд культури СРСР, Дитячий Фонд СРСР, під час її виступів перед дворянством і духовенством Москви, в концертах міжнародних благодійних програм.

Саме після бесіди з заступниками голови Фонду культури СРСР Віка серйозно запитала мене: "Мамо, а як називаються російські націоналісти? Шовіністи? Ось вони всі й є шовіністи, бо ставляться до людей іншої національності з презирством..." Це вона, зрозуміла у десять.

Влітку минулого року у Віки почався лейкозний спалах. І я змушена була везти на літо її лікувати до Києва. Коли ж Україна відокремилася від Союзу, дитина моя сказала мені у Москві: "Мамочко! Ми лишаємося тут, у Росії, за кордоном. Це -- не наша батьківщина. Поїдьмо додому: краще хай болить кров, ніж душа, бо у мене болить душа..."

І ми повернулися до радіаційного Києва... Можете уявити собі мій настрій: я повертала дитину туди, де жити вона не може! А тут ще Київ нас зустрів так похмуро: полиці в магазинах пусті, за молоком черга біля магазинів з двох годин ночі, соків ніяких, фрукти на базарі вже мали "космічні" ціни. Дорослі члени сім'ї -- мої батьки, старша донька Ірина та її чоловік і, звичайно, я також, -- почали харчуватися кашами та дешевою "вареною" ковбасою. А якщо щось і з'являлося в хаті -- яблуко чи мандарин -- то тільки для Віки, навіть вагітна Ірина відмовлялася їсти те разом з молодшою сестричкою...

Не знаю, чим би це все скінчилося, якби в ті дні не з'явилася в Києві пані Марія Мурована. Вона привезла нам виклик дитячого шпиталю з Сен-Полу на лікування Віки, а начальник українського авіагенства Іван Величко (якого ми не знаємо, але який знав Віку з її віршів) подарував нам два квитки на найближчий рейс до Нью-Йорку...

Сьогодні півроку, як ми прилетіли до США. Вчора дитина весь вечір згадувала, як ми прощалися з рідними в Києві і як зустріли нас в Міннеаполісі нові Вікині "бабусі" і "дідусі": пані Ніна Булавицька, панове Віктор і Галина Мартиненки, пані Леся Журавель, у якої ми прожили більше п'яти місяців... Якими ласкавими і привітними виявилися доктор Михайло Козак і професор-імунолог Олександра Филипович... Як по-материнськи щиро плакала пані Кіра Цареградська й інші співачки церковного хору, коли вперше побачили

після служби в церкві моє худеньке, сіро-зелене дитя...

Віка вже забула про те, як у перші дні перебування в Америці вона фактично "жила біля рефрейджерейтора", бо весь час, коли не спала, то щось їла, то пила... За півроку вона набрала 14 фунтів і виросла на дві інчі і лише тепер, на думку професора, досягла нормальної для свого віку ваги. Але мене більше радує психологічний стан дитини: вона повеселішала, любить співати і слухати музику, знову почала грати на піано, бавитися в ляльки, малювати. Весняний спалах хвороби американським лікарям вдалося погасити, але спалахи ці будуть повторюватися, аж поки не зформується імунна система дитини -- у 15-16 років.

Отже, повертатися в зону радіації небезпечно, і таким чином ми опинилися у тривалій непередбаченій еміграції... Еміграційний Уряд дозволив нам поки що залишатися в США, але права на роботу мені не дав. Живи, за що хочеш. Отримавши листа з такою новиною, я наплакалася і, власне, розгубилася. Але знову відчула надійну підтримку з боку наших друзів-українців у Міннеаполісі. Маленька громада нашої церкви знову з готовністю підставила плече під той нелегкий хрест, який дав мені нести Всевишній. Близько десяти родин об'єдналися, щоб платити за невеличку квартиру, яку виділила для нас церковна рада в будинку церкви. Багато друзів приїздили і дзвонили в ці дні і запевняли: не хвилюйся, підтримаємо, безпритульною і голодною ти з дитиною не залишишся. Сподіваючись, що доля все ж поверне на краще, я ніколи не забуду цієї підтримки і повіки буду вдячна людям, які стали ближчими, ніж родичі, в моїй біді...

Я добре усвідомлюю, що талант, який дав Бог моїй Віці, належить не тільки їй. Я рошу народну поетесу, й українська еміграція допомогла мені в головному: вона зробила-таки з Віки українську поетесу. Всі роки Віка писала двома мовами: українською і російською, оскільки ходила до російськомовних ясел, дитсадочка і школи (так випадало за адміністративним прикріпленням нашого будинку на Подолі, а воно було непорушним...). Потрапивши ж до українського середовища в Америці, Віка почала забувати російську мову і зараз пише тільки українською і краще, глибше і образніше, ніж робила це вдома. Мріє стати українським журналістом-міжнародником, але вчитися -- тільки в Київському університеті. А ще чекає своїх 16 років, щоб... попрацювати в "МекДональд", який, хоч тепер вона вже й не голодна, мабуть, ніколи їй не набридне.

12 грудня цього року Віці виповниться дванадцять років. Що готує їй доля? Після такої ранньої і дзвінкої слави, коли дитина відчувала всенародну любов до себе, і після такої тяжкої і чорної, як провалля, хвороби, коли вона стала ставитися до смерті так просто й спокійно, ніби їй вже давно за вісімдесят... Багато людей заздріли мені вдома на талант моєї доньки, але ніхто б не схотів помінятися зі мною долями, щоб мати водночас таке талановите і таке хворе дитя... Тепер, коли в мене з'явилася надія, що вона-таки виросте, я думаю про те, яка незвичайна й цікава доля у моєї дитини. Сподіваюся -- що щаслива. Якщо, спаси Боже, не станеться у нас в

"МекДоналд" ніколи їй не набридне...

Україні знову якогось перевороту і не почнуть знову стріляти поетів, які чомусь завжди гинуть нарівні з політичними діячами... А писати тільки "неполітичні" вірші поети, мабуть, не вміють (зверніть увагу на Вікин вірш "У київському метро", який я досі не наважувалася нікому показувати, а тепер відправляю Вам для друку -- радянські "внутрішній редактор і цензор", нарешті, загинули у мені). Колись я допишу повість, яку, власне, почала вже писати вдома, але закинула через Вікину хворобу, про незвичайне дитинство Віки і наше життя. Тоді, мабуть, більше людей зрозуміє, як непросто бути мамою "маленького генія". Не маєш права розслабитися, скиснути, бути не в формі, бо ти -- основа її психологічної стабільності, творчого настрою, світобачення -- всього, чим наділяє природа будь-яку людину, а творчу особистість -- особливо щедро і загострено. І -- спостерігати за творчим процесом у дитячій голівці, непомітно впливати на нього, бути найтактовнішим у світі радником і критиком: бо так легко згасити бажання писати, зламати натхнення! Жити тільки її життям, відмовившись від свого... Хіба можна в одному листі розповісти про все, що випало на мою долю після того, як я стала "мамою поета"?!

Вибачте, що так багато написала Вам одразу -- видно, наболіло...

Я знаю, що Ваш журнал читає, в основному, українська інтелігенція. Сподіваюся, що Вікині вірші подарують Вашим читачам кілька хвилин насолоди. Бо її вірші -- це, власне, поетичні картинки з її життя, а життя -- воно таке різнобарвне... Мені особисто більше подобаються ранні вірші Віки, коли вони були ще подитячому прозорі, непереобтяжені дорослими емоціями. Але що поробиш -- дитина моя зарано

дорослішає. У віршах їй іноді -- тридцять, а в побуті іноді таке вкоїть або скаже -- і 10 років не даси. Старшу доньку виросила (в жовтні, як буде все гаразд, стану бабусею у свої 41), а таких проблем не мала, як з Вікою... До речі, Віка не збирається бути саме поетом і ставиться до поезії, як до інтелектуальної гімнастики (так мені іноді здається). Але підсвідомо поезія в ній живе і керує її життям. Дивно це бачити в дитині.

Але говорити про це можна безкінечно...

Наша адреса -- на конверті. Телефон наш у Міннеаполісі (612) 331-7130. Звати мене -- Галина Анастасіївна. Увечері ми завжди вдома, а вдень -- майже завжди після 2-ої години. Дзвоніть нам і пишіть...

До речі, чи знаєте Ви, що Віктор Бурбела, вірші якого Ви друкували нещодавно, -- мій старший рідний і єдиний брат? Зараз він хворий: була шлункова кровотеча і вирізали дві третини шлунку. Тепер кровоточить якась кішка, Віктор чахне, пише, що дуже худий і сірий. Мав прилетіти до Колумбійського університету дописати докторську дисертацію на тему "Конкордизму" Винниченка, але в такому стані поки що не може. А батьки наші (про них еміграція сказала б: "прості люди", бо вищої освіти не мають) і досі пишуть простенькі вірші (але з гумором!) одне одному на день народження. Татові зараз 70, мамі -- 65. Я забрала від них найдорожче -- Віку, якою вони пишалися, якою дихали. Сподіваюся, що, як народиться мій онук чи онучка, може вони трохи втішаться, бо суму їхньому немає межі. Роститимуть ще одного поета.

До мене приїздила на одну ніч Рая Галешко з Торонто. Багато і з симпатією говорила про Вас і Вашу дружину. Сподіваюся, що ми станемо друзями.

Чекаю від Вас повідомлення про отримання цього листа і про Ваше рішення щодо публікації віршів. Напишіть або подзвоніть нам, будь ласка.

З повагою --

Галина Івченко

20 вересня 1992 року

408 -- 4th St., SE #2

Minneapolis, Mn. 55414 USA

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

відчиняйте

КОНТО СОВИ

Кредитова Співка "СОЮЗ" радо пропонує Вам відчинити новеkonto для дітей -- Конто Сови "Сімон". Цеkonto дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управлінню грошми. Конто Сови призначене для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сови Сімон
- * членську картку Конта Сови
- * величину уділів лише 10 долярів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 долярів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

SO-USE CREDIT UNION

2267 Bloor St. W.	Toronto	763-5575
406 Bathurst St.	Toronto	363-3994
31 Bloor St. E.	Oshawa	432-2161
26 Eglington Ave. W.	Mississauga	568-9890

Ваша Кредитова Співка
має великий вибір фінансових послуг.

Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

ЩИРО ВАШІ, ПАНЕ ГНАТИШИН!

Перший візит Генерал-губернатора Канади в Україну -- очима київської журналістки

Який же він, найповажніший з поважних, найдостойніший з достойних можновладців світу? Ми в Україні майже нічого ніколи не знали про нього. Тільки й того, що Генерал-губернатор Канади -- українець, зветься Рамоном Гнатишином. За винятком хіба що чернівчан, до яких через Європу й цілий океан тягнуться криві нити його родоводу.

У нашій пресі марно щось було шукати про канадську ясновельможність, лише в переддні подорожі на Україну в газетах зрідка промайнуло якесь фото та кілька скупих рядочків тексту. Отож велична постать була для нас цілком загадкова, невідома широкому загалові. Можливо, подумала, відвідини прабабківської землі дозволять нам хоч трохи пізнати популярного на Заході державного лідера, гідного сина нашої нації.

...Персональний боїнг плавов підкотив до того місця в Бориспольському аеропорту, де на Генерал-губернатора Канади чекали Президент України Леонід Кравчук разом з дружиною, наші народні депутати, Український посол у Канаді Левко Лук'яненко, прибулий раніше, Канадський посол в Україні Франсуа Матіс, відповідальні працівники нашого Міністерства закордонних справ, учасники фольклорного ансамблю і ми, журналісти. Почесна варта застигла за командою "струнко!"

Поки я в захваті розглядала білокрилий красень з кленоволистяною емблематикою, милувалася, як високо й синхронно лопотять під вітром державні канадський і український прапори, був поданий трап і почесні гості на чолі з вельмишановним Рамоном Гнатишином та його чарівною дружиною зійшли з літака. Фотокоrespondенти, теле- й кінооператори кинулись ловити мить, коли нога знаменитого канадійця вперше торкнеться української землі.

А він ступав, не поспішаючи, упевнено, бо знав, що бажаний тут -- як рідний і близький. Високий та ставний, засмаглий та чорнявий, з ледь посрібленими скронями. Елегантний, моложаво привабливий, про таких гарних чоловіків кажуть: їх роки не беруть. За звичаєм на вишиваному рушнику главі Канади піднесли хліб-сіль, а дружині -- розкішний букет квітів.

"Добрий день, добрий ранок!" -- українською мовою привітався пан Рамон Гнатишин з усіма присутніми і землею своїх предків. Потім англійською поздоровив наш народ з вибореною незалежністю. Він знає, що в нас тепер великі труднощі, однак висловив надію, що ми їх здолаємо, і побажав найкращих успіхів на майбутнє.

29 вересня був звичайний осінній ранок, але багатством він видався особливим, урочистим, і хотілося його запам'ятати. І церемонію зустрічі, відкриті посмішки, дружні потиски рук. І те, як два великі державні мужи йшли поруч повз ряд парадно вдягнених військових. Ішли під блакитним чистим небом, з відчуттям гідності й благородства...

Кортеж автомобілів вирушив до Києва. У затишно-

му куточку Печерська, красивому будинку, що навпроти готелю "Київ", -- резиденція Рамона Гнатишина. Це зручне місце: зовсім близько Президія Верховної Ради України, Маріїнський палац, старовинний парк над Дніпром і до Хрещатика -- рукою подати.

Програма чотирьох днів перебування Генерал-губернатора Канади в Україні була насичена і щільна (чи побачила б її сповна, якби не допомога енергійного Романа Ліщинського, радника Канадського посла). В день приїзду високий гість здійснив турне по Києву, ознайомився з історико-культурними пам'ятками та відвідав всесвітню святиню, нашу гордість -- Софійський собор. На чолі з вельмишановним добродієм -- іноземна делегація, його дружина, брат. Приїхала і мама, не зважаючи на не близький переліт та відсутність відпочинку.

Прибулі оглядали давні реліквії, нетлінні ікони, фрески, мозаїку, слухали розповідь екскурсовода, задавали питання. І хоч час був розписаний буквально за хвилинами, почесний відвідувач не поспішав залишити храм, як це часто з гостями буває. Його цікавило все, що бачив навкруги. Я шкодувала, що ніхто в нас не здогадався сфотографувати достойного гостя під геніальним художнім творінням -- Марією Орантою або біля мармурового саркофага Ярослава Мудрого. То були б унікально історичні знімки.

Пан Гнатишин охоче, по-юнацькому легко піднявся незручними сходами аж на вершечок бокової вежі, зірко вдивляючись не лише в розписи з релігійними мотивами, а й світської тематики. Без сумніву, він докладно цікавиться нашою історією, культурою, мистецтвом. А скільки було доброго гумору в його зауваженнях, коли розглядав сценки із древнього життя киян. Всі, хто чув, вибухали сміхом. Я просила перекладати ті жарти президента КУК-у доктора Дмитра Ціпивника, з котрим була знайома з часу першого Конгресу українців. І була вдячна за переклади, бо часто якісь дрібні деталі допомагають краще пізнати людину, ніж великі справи. А начувшись дотепів, так і кортіло спитати в мами: чи син Ваш був у дитинстві неслухняним, бешкетним хлопчиськом?

Увечері в Маріїнському палаці -- архітектурній перлині славетного Растреллі -- відбулися офіційна зустріч та переговори Рамона Гнатишина з Леонідом Кравчуком, Іваном Плющем, іншими представниками Верховної Ради й Уряду; бесіда глав двох держав сам на сам і коротке інтерв'ю для журналістів. Було обговорено широке коло проблем, зокрема щодо подальшого розвитку українсько-канадських відносин у різних сферах життя. На питання представника преси, чого нового чекати нам по візиті -- Р. Гнатишин і Л. Кравчук запевнили: розширення і поглиблення зв'язків.

Не знаю, які враження zostалися в канадців од Блакитної і Білої зал, сподіваюсь, хороші. Я ж ходила там навшпиньках, щоб не порушити особливу музику

тиші, і голова на всі боки оберталася, щоб побільше увібрати очима невимовну красу інтер'єрів. Почали прибувати гості на банкет, що його дав наш Президент з дружиною. Жінки у вечірніх ошатних сукнях з дорогоцінностями. Пані Герда -- у мерехтливому, сливового кольору вбранні, що було напрочуд ефектне, їй до лиця, і виглядала вона в ньому -- божественно, як королева. Неможливо погляд відірвати. Хотілося затриматись, але ми, журналісти, змушені були залишити вже палац.

Про зміст промови, що виголосив на банкеті Генерал-губернатор Канади, дізналися пізніше. Дізналися, що на початку цього століття дід пана Рамона Михайло покинув батьківщину в пошуках кращого життя для родини, за ним -- і бабуся Анна з немовлям на руках, який пізніше і став батьком намісника великої держави. Дізналися, що народився він у провінції Саскачеван і давно мав намір відвідати прабатьківський край. "Ані в своїх надіях, ані в мріях не могли Михайло і Анна Гнатишини передчувати, що одного дня їхній онук повернеться в Україну Генерал-губернатором Канади, двадцять четвर्टим від початку Конфедерації і першим канадським Генерал-губернатором українського походження. І за то, що так сталося, слід завдячувати Канаді, яку вони допомагали будувати, а також свободі й демократії, яку українці обрали для себе і для майбутніх поколінь".

Мабуть, найбільше про що мріяв колись Михайло, то був хіба ще власний клаттик землі і вільна праця на ньому. А що син стане сенатором, внук -- Генерал-губернатором всієї Канади -- такого в думці, певно, не було в буковинця. Внук досягнув найбільшу з вершин, але не відцурався української нації, свого походження, про що свідчить і нинішня візита. Уже в перший день перебування в Києві була можливість побачити високого гостя зблизька, розгледіти, що він красива, залюблена в життя людина, розумний, розважливий політик і відчутти, що щиро бажає нам добробуту та процвітання. І не тільки бажає, а й допомагає вийти із кризи.

Наступного ранку, 30 вересня, під час сесії Верховної Ради України до зали увійшов достойний Рамон Гнатишин, його дружина, брат, мама, Франсуа Матіс і зайняли почесні місця праворуч від Президії. Гостей гарно було видно з балконної ложі преси. Слово взяв пан Гнатишин. "Нам дуже приємно бути з вами сьогодні, -- розпочав він українською мовою і викликав дружні овації. -- Дуже дякую!" Але через невеличку накладку голова попросив доповідача почати спочатку, на що пан Гнатишин відразу й тут знайшовся і з усмішкою сказав, що відчуває себе особливо вільно й добре, коли парламент не мовчить, коли хтось перебиває.

Від розповідав про важливість відвідин Канади Президентом України Леонідом Кравчуком і поїздки до нас Прем'єр-міністра Малруні для взаємодія, про те, що Канада стала першою західною країною, яка відразу визнала незалежну Україну. Канада захоплена тим, що Україна будує демократичне суспільство і бажає їй успіхів на нелегкому шляху. Чимало країн уже визнали нас і послали своїх послів. А перший посол України в Канаді Левко Лук'яненко -- взірць того, як маємо боротися за людські права. Доповідач зупинився на тому, який великий внесок зробили українці в розбу-

дову Канади, згадав про труднощі, що на них чекали, а тепер і нам нелегко було звалити тоталітарну систему...

Для мене особливо значимими були слова пана Гнатишина про те, що в нас спільні завдання стосовно національних меншин і що етнічна різноманітність не повинна призводити до конфліктів; необхідно шукати рівноваги, як це робить Канада, серед англо- і франкомовного населення, підтримувати багатокультурне співробітництво і культурну автономію. З оптимізмом входимо в XXI століття, вдивляюся в майбутнє, наголошував доповідач, але не забуваймо про теперішні біди і війни. Пан Гнатишин захоплений від того, що Україна все вирішує мирним шляхом, і немало уваги приділив нашому взаємному партнерству, навів красномовні приклади його. Невдовзі і представники українського парламенту і різні фахівці прийдуть до Канади набувати досвіду. У виступі велика увага була приділена новій великій програмі допомоги Україні, для здійснення якої Канада виділила значні кошти і технічні засоби.

Доповідь була глибоко змістовною, всебічною і подавала нам віражду надію, сильно підбадьорювала. А від слів пана Гнатишина, всього зовнішнього вигляду віяло спокоєм і життєрадісністю. З великою миротворчою місією, місією злагоди і людської щедрості приїхав від до нас. Маємо це пам'ятати і цінувати.

По обіді гості здійснили екскурсію до Києво-Печерської Лаври. На території її було немало відвідувачів. Оглядаючи златоверхі архітектурні ансамблі, пан Гнатишин зупинився біля зграйки школярів і зав'язалася бесіда. Він розпитував, чому вони тут, як вчаться і відпочивають, побажав усього найкращого. Вчителька, котра супроводжувала дітей, з'ясувалося, родом із Вижниці й закінчила Чернівецький університет. Генерал-губернатор Канади задушевно поговорив з нею і на прощання потиснув руку землячці. Зустріч ця не була запланована. Саме такі несподіванки й цікаві.

У музеї коштовностей України золоті експонати особливо привабили канадських жінок. Помітивши, як вони реагують на старовинні прикраси, особливо причаровані чудовною пектораллю, пан Гнатишин і тут не втримався, щоб не пожартувати: якби допустили до тих розкопок наших пань, то вони взяли б лопати і дружно заходилися самі копати... Насамкінець Міністер культури України Лариса Хоролець тепло привітала делегацію з країни Кленового листу.

Затим була поїздка до дитячої лікарні No 1 Мінського району Києва, на базі якої здійснюється програма канадської допомоги "Діти Чорнобиля". Заокеанські друзі подарували закладові устаткування на суму майже 250 тисяч доларів, зокрема особливо цінний апарат для аналізу крові. І це ще тільки початок. Особисто від Генерал-губернатора був переданий малечі яскравий жовто-блакитний куточок для ігор і розваг.

У закладі працюють нині два талановиті канадські лікарі. З ними зустрівся тут пан Гнатишин, розповів присутнім, що понад тридцять фахівців бажають приїхати працювати сюди, а канадці з радістю приймуть на стажування українських лікарів. Відвідавши лабораторію, поговоривши з людьми, він побачив на стіні портрет Шевченка та й спитав: "Це ваш головний лікар?" А

й справді: Батько Тарас -- духовний лікар всіх нас.

Особливо зворушила любов почесного гостя до дітей. Звісно, дитина інтуїтивно відчуває, яка людина до неї звертається -- добра чи ні. Коли ми ходили по палатах, спостерігала, що діти зовсім не бояться незнайомого "великого дяді", посміхаються до нього і простягають свої іграшки. Він щиро радів тому. Давно помітила: кращі із сильної статі зберігають у собі безпосередність, довірливість, якусь дитинність до останніх сивин. І достойник, певно, належить до тих рідкісно-прекрасних чоловіків. Може і в цьому теж криється його особливий чоловічий шарм?

Пан Гнатишин мав слово перед медичними працівниками і запевнив, що шефство над лікарнею буде довготривалим і кожна дитина отримає тут найякіснішу допомогу. Це, дійсно, царська щедрість!

1-го жовтня літак приземлився в Чернівцях, де Генерал-губернатора Канади зустріли земляки на чолі з представником Президента України в області Іваном Гнатишином. У переповненій студентами й науковцями Мармуровій залі державного Чернівецького університету імені Федьковича відбулася церемонія нагородження Рамона Гнатишина академічним титулом доктора юридичних наук, диплом вручив ректор Степан Костишин. Вдягнутий у мантию, високий гість виступив перед присутніми, подякував за почесну нагороду. Він мав також бесіду з організаторами канадської програми допомоги університетові, після чого виїхав до Вашківців, старовинного містечка Вижницького району, на березі бурхливого Черемошу. Звідси дід, баба, батько достойного Рамона колись подалися за океан.

На зустріч зібралося багато людей, серед них дві тітки, племінники. Не так давно, перебуваючи в Канаді, земляки привезли панові Гнатишину пригорщу рідної землі на вишиваному рушнику. Може цей дарунок розтривожив душу, покликав у дорогу до батькового порогу, прискорив подорож на батьківщину предків? І тепер він на власні очі пересвідчився в поетичній красі прама-теринської землі, душевності й гостинності музею заслуженого майстра народної творчості Георгія Гараса, роботи котрого є в багатьох країнах світу, середньої школи No 2. А на зворотньому шляху до Чернівців завітав там

до новоствореного Музею буковинської діаспори, ознайомився з його експонатами. Відтак -- авіарейс до Києва, а вранці 2 жовтня -- церемонія проводів у Борисполі і відліт до Канади.

Звичайно, тих днів було замало, і земляки хотіли, щоб він гостював подовше. Але вражень, певно, дістав так багато, що вистачить надовго. З роками ми все більше розуміємо, що людина дужа й міцна своїм корінням і глибше їх шукаємо. Бо родова спадщина, як ніщо інше, нас підтримує. Тому, вочевидь, йому потрібна була ця поїздка і наша українська земля. І для нас дуже бажана його візита -- як доказ, того, що з нами рахуються найсильніші держави, як свідчення піднесення нашого престижу в світі. Шановний гість бажаний не лише тому, що обіцяє нові блага допомоги, а і просто як гарна й гуманна людина, яскрава особистість, приналежна до немалого і красивого роду українців.

Хочу поділитися з читачами особистим: напередодні візити пана Рамона Гнатишина одержала від нього відповідь на лист, що якимось, піддавшись настроєві, написала. Та й відправила йому, не сподіваючись на відповідь -- чи ж бо до мене державному мужеві великої країни? І раптом лист із Канади із власним гербом Рамона Гнатишина! Читаю чемні рядки, українською мовою писані: "Шановна Пані Майба! 26 серпня 1992 р.

Я хочу з усією щирістю подякувати Вам за теплі слова, з якими Ви звернулися до мене у Вашому листі. Я завжди був і буду вдячний за ту підтримку, яку мені висловлюють українці із-за кордону та з Канади...

Спасибі Вам ще раз за те, що Ви знайшли час звернутися до мене з Вашими словами підтримки.

З найкращими особистими побажаннями -- Щиро Ваш

Рамон Гнатишин" (особистий підпис)

Повчитися б у Генерал-губернатора Канади різного роду начальникам, з якою увагою треба ставитися до листів людей. Та хіба тільки цьому повчитися? І мені у відповідь із вдячністю хочеться сказати: щиро Ваша, пане Генерал-губернаторе! Певнена: ці слова від душі сказали б усі, хто мав щасливу нагоду з ним хоч трохи познайомитись під час візити.

Сподіваймося: подорож найвищого достойника Канади в Україну не остання... □

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

Іван ДЗЮБА

УКРАЇНА НА ШЛЯХАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Публікуючи децю скорочену доповідь Івана Дзюби на Всесвітньому форумі українців, сподіваємося, що вона допоможе нашим читачам належно зрозуміти політичні, економічні й суспільні процеси, які відбуваються в незалежній Україні.

Насамперед привітаймо одні одних з великою і урочистою, історичною подією, співучасниками якої ми є.

До неї йшлося не те що роками, а десятиліттями й століттями. За нею -- і трагічні, і героїчні сторінки історії нашого народу, якому судилося велике розсіяння, порівняння з біблійним.

Історичне буття українського народу складалося так, що не тільки було роз'єднано й поділено його етнічну територію, але й значну частину його фізично-продуктивного, політичного, інтелектуального, культурного потенціалу витіснено за межі цієї етнічної території взагалі. Розсіяння по світу перетворилося на постійний процес, помітним складником якого стала політична еміграція як явище, що засвідчувало, з одного боку, національний гніт в Україні і політичний терор чужинецької влади, а з другого -- здатність українців вести боротьбу за свою свободу -- і за драматичних умов вигнання.

Сьогоднішній день знаменує кінець однієї доби нашої історії, коли українці були роз'єднані не тільки кордонами, але й взаємним незнанням, підозрами, інспірованим ворогуванням, і початок другої, коли ми можемо не тільки спілкуватися й пізнавати одні одних, а й разом формувати свої політичні життєві, культурні орієнтири, спільно працювати для створення нового образу України.

Власне, це вже не тільки можливість, а й доконечна необхідність, перед якою стоїть молода Українська держава.

І тут треба наголосити, що сама ця держава виникла як результат зусиль багатьох поколінь українців усього світу. При всій їхній роз'єднаності, взаємному незнанні і подеколи ворогуванні їхня енергія найрізноманітнішими, часом парадоксальними шляхами спрямовувалася на національне виживання -- і або на розбудову самої України, або на підтримання вогню української ідеї.

Іноколи кажуть, що незалежна Україна постала в серпні 1991 року навдивовижу легко і завдяки щасливому збігові обставин: мовляв, цьому вирішальним чином сприяв невдалий путч у Москві. Це поверхове бачення форми, а не змісту історичного процесу, навіть не процесу, а одного його моменту.

До незалежності Україна йшла довгим, тяжким і жертвеним шляхом, дорого за неї заплатила...

Україна розвивалася у нав'язаних їй спотворених суспільно-політичних умовах, і її незнищенна воля до життя виявлялася не завжди в адекватних формах і свідомих актах. Незалежністю завдячуємо не лише тим, хто свідомо присвятив своє життя цій ідеї, а й тим, хто, може, й не маючи поняття про неї, об'єктивно працював для України, забезпечуючи безперервність народного буття; вирощував хліб, добував вугілля, зводив житло, створював музику, народжував нові наукові ідеї. А найбільше завдячуємо тим українським матерям, які за всякої лихої години знаходили сили виховувати своїх дітей у добрих звичаях, передавали їм людяність і рідне слово.

Незалежність -- заслуга не тільки певних політичних

сил та рухів, а всього народу, багатьох його поколінь.

Тож не годиться нам сьогодні вираховувати, хто більше, хто менше поклав на терези української долі -- це зробить історія, якщо буде потрібно; не годиться будь-яким політичним силам вихвалитися і вивищувати свою роль чи претендувати на монополію.

Тим більше, що сьогодні нам треба думати про зовсім інше.

Першу річницю державної незалежності України зустрічаємо в обстановці, яка зовсім не схиляє до безжурного святкування. Радість затьмарена гіркотою, тривогами, болем.

Здобутки безсумнівні: широке міжнародне визнання; серія політичних та економічних угод із сусідніми і далекими державами, що визначає наше місце у світовому співтоваристві та допомагає політичному і економічному усамостійненню; конструювання структури державності; нарешті -- головний наш здобуток: збереження міжнаціонального спокою в непростих умовах, завдяки чому Україна залишається однією з небагатьох мирних зон не тільки в СНД, а й у всьому сьогоднішньому напівбожевільному світі...

Однак загальна картина змін виявилася не такою, як очікувано.

Замість поліпшення життя маємо катастрофічне погіршення.

Замість налагодження ефективнішої адміністрації на всіх рівнях маємо її дальшу дезорганізацію та пониження компетентності.

Замість оздоровлення фінансової системи маємо фінансовий хаос та цілковиту компрометацію національної ерзац-валюти.

Замість стимулювання національної культури маємо параліч її інституцій, позбавлених джерел фінансування; катастрофу української преси; трагедію українського книгодрукування; початок масової трати і втечі з України мистецьких і наукових кадрів.

Чи не вдасться урядові незалежної України зробити те, чого не змогли зробити всі попередні режими -- остаточно добити національну культуру?

І чи не судилося нинішній незалежній Україні остаточно і назавжди поховати й саму ідею української державності?

У всякому разі, компрометація цієї ідеї йде повним ходом і в усіх можливих напрямках.

Я особисто далекий від того, щоб ставити це на карб тільки урядові чи вищим особам держави. Думаю, що винні ми всі. А найбільше, може, ті, хто тільки й гадає, як би перекласти вину на інших, віддаючи неабияку енергію цьому втішному для себе, але сумному для суспільства заняттю.

Зрозуміла річ: надії на швидке поліпшення справ у незалежній Україні після років руйнації були ілюзорними,

не мали об'єктивних підстав і шансів на здійснення. Але чи неминучим було таке різке погіршення становища народу і чи мала бути такою глибокою соціальна і психологічна травма, що її зазнала Україна?

Не знаю, чи хтось серед нас має чітку і однозначну відповідь на ці та інші запитання і чи така відповідь, коли хтось вважає, що її має, не буде жакливо спрощеною. Я тільки пропоную спільно обдумати і обговорити деякі сторони нашого нинішнього становища та деякі можливі перспективи.

Хочеться звернути увагу на те, що кризові явища, з якими ми зіткнулися, не є специфічно українськими. Їх переживають усі країни колишнього СРСР і всі колишні соціалістичні країни Східної і Середньої Європи, в тому числі й ті, які менше були деформовані "реальним соціалізмом" і раніше стали на шлях політичних та економічних реформ. Отже, маємо справу з типологічними закономірностями процесу, що відбувається в історичному інтервалі між демонтажем тоталітарної командно-адміністративної системи та побудовою демократичної і ринкової системи, -- закономірностями, яких ще не проаналізували достатньою мірою економісти та соціологи.

Цей факт інтернаціональності кризи засвідчує всю поверховість і довільність зведення її до суто українських чинників, а тим більше до чиеїсь лихого волі.

Звичайно, є і лиха воля, і незацікавленість старих структур, і саботаж, і інтриги мафії. Але не абсолютизуймо ці чинники. Не уподібнюймося до більшовиків, які у всіх неладах своєї системи звинувачували саботажників, диверсантів, ворогів народу. Саботаж і злочинність не є самовиникаючими чинниками, вони виростають з неефективності економіки та адміністративної структури, а не навпаки.

Втрати в економічній політиці очевидні. Так зване відпущення цін за умов державної, відомчої та мафіозної монополії обернулося тотальним пограбуванням народу і не тільки не стимулювало виробництво, а, навпаки, паралізувало цілі його галузі. Канібальський спосіб здобуття прибутків за рахунок не інтенсифікації виробництва, а підвищення цін насправді призводить до зменшення прибутків і до банкрутства. Маємо імітацію ринкової поведінки або її силове нав'язування -- при відсутності ринкової економіки, -- і це виглядає як трагічний фарс.

Економічна політика здійснюється методом проб і помилок і має зигзагоподібний характер...

У всякому разі, доводиться визнати, що не тільки серед українських економістів та урядовців немає згоди в дум-

ках, а й навіть найдосвідченіші та найавторитетніші зарубіжні економічні й фінансові експерти дають суперечливі оцінки та поради.

За наших конкретних умов економічна політика не просто пов'язана з соціальною, а змушена бути її частиною. Економічні реформи можливі лише в такій якості і в такому темпі, в яких вони не викличуть соціального вибуху, тобто простір для маневру обмежений. Українська ситуація набагато складніша, ніж російська. Маю на увазі не лише те, що, всупереч поширеному у нас патріотичному уявленню, Росія незрівнянно багатша на ресурси. Маю на увазі й інше: в Росії, хоч би як там розвивалася криза, ніколи не дійде до втрати державності, а лише -- до зміни форм цієї державності. Тоді як в Україні питання полягає саме в тому, чи утвердить вона свою державність, чи втратить. Так що тут відповідальність політиків незрівняно більша, і потрібні не лише рішучість, а й зваженість та обережність, особливо якщо не забувати, що мотивація вибору на користь незалежності для значної частини населення України мала не тільки національно-політичне а й соціально-економічне забарвлення. (...)

Економічні реформи не можуть бути проведені без ускладнень і самообмеження. Це всім зрозуміло. Але, на жаль, розмови про неминучість жертв стають прикриттям для перекладання всього тягара реформ на трудові верстви. Із загрозливою швидкістю поглиблюються соціальна диференціація і соціальні контрасти.

Було б ще півбіди, якби те, що вигрібається з порожніх кишень терплячого громадянства, йшло на користь держави, для її заходів, -- але ж воно здебільшого загрузає у відомчих і мафіозних структурах.

За цих умов актуальним стає законне прагнення трудівників до самозахисту, до організованих дій, що ставили б межю як сваволі державної адміністрації та відомств, так і розбєви торговельної та інших мафій. Але біда наша, яка може виявитися фатальною, в тому, що демократичні сили не створили ні теоретичних концепцій, ні тривких організаційних структур, які б відповідали потребі захисту конкретних соціальних інтересів трудівників і водночас узгоджували б цей захист з процесом демократичного державотворення. Натомість роль оборонців трудового люду намагаються -- і не без успіху -- перебрати противники незалежної демократичної України, поборники тієї системи, яка протягом 70 років здійснювала найжорстокішу в світі експлуатацію народу і довела суспільство до нинішнього стану. Вони ж цинічно одягаються і в одержі захисників демократії та прав людини -- ті, хто ще вчора

**2279 Bloor St. W. (at Durie St.)
Toronto, Ontario M6S 1N9
TEL.: (416) 766-5151**

ХАРЧІ І ПАЧКИ В УКРАЇНУ!

Ми маємо найкраще розбудовану сітку доставки Ваших пачок будь-де в Україні.

Наші харчові склади у Львові мають якісні західні продукти і є готові негайно служити Вашим замовленням.

10 кг -- Мука
10 кг -- Риж
10 кг -- Гречка
10 кг -- Цукор
3 л. -- Олія

2 кг -- Маргарина
2 кг -- М'ясо в консерві
200 гр -- Кава (інстант)
500 гр -- Vegeta (розчин до супи)
800 гр -- Горошок

Доставка -- 2-4 тижні!

Ціна -- 139.00 дол. з доставленням.

ЗАЙДІТЬ ДО НАШОЇ КРАМНИЦІ!

заганяв у тюрми за саму згадку про права людини...

А загалом це звичайна логіка політичної боротьби, і якщо самі національно-демократичні сили не будуть дійовими оборонцями соціальних та громадянських прав, що ключову політичну роль переберуть відмиті і невідмиті ком-реваншисти.

З економічною і соціальною політикою прямо змикається кадрова. Це, мабуть, найболючіша тема політичних дискусій і боротьби, бо йдеться про реальну владу, а, отже, й долю України. Тут багато невдоволення і обурення, як і претензій до президента у зв'язку з персональними призначеннями у структури президентських представництв на всіх рівнях. (У дужках хочеться сказати, що самий інститут представництва президента в принципі не дуже узгоджується з розвитком демократичного самоврядування і може сприйматися лише як тимчасово вимушений -- для зміцнення виконавської дисципліни в період хаосу.) Основний мотив розпачливої критики з боку демократів: засилля на всіх рівнях старої партократії, яка скрізь, а особливо в провінції, залишається єдиною реальною владою.

Це справді так і становить велику небезпеку для майбутнього України. А проте ситуація не така однозначна, вона має й інші виміри, яких ми здебільшого не враховуємо.

По-перше, демонтаж кадрових структур такого масштабу, їх кардинальна заміна просто фізично неможливі за один чи кілька років -- цього в історії нікому не вдавалося зробити навіть шляхом кривавих революцій: згадаймо, що й більшовики, розігнавши 1917 року старий державний апарат, у перші 3 місяці змушені були піти на поклон до нього.

По-друге, в успадкованих кадрових структурах мало людей, які еволюціонували у своїх настроях разом з усім суспільством і готові сумлінно служити незалежній Україні.

По-третє, демократична держава формує свій апарат не за політичною ознакою, а за діловою, професійною. До речі, досвід перебування національно-демократичних сил при владі в західних областях України показав, що навіть там вони не мають достатньої кількості своїх кадрів.

Нарешті, чи не головне. Президент будь-якої країни, хоч і не вільний від власних симпатій чи антипатій, все-таки змушений спиратися на ті політичні групи, громадські рухи та адміністративні структури, які мають вагу в суспільстві і за допомогою яких можна вирішувати завдання державного будівництва та збалансовувати гру політичних сил. Не виключено, що форсований тотальний наступ на старий апарат за наших українських умов міг би призвести не тільки до кадрового спустошення, а й до загострення політичної конфронтації, стимулював би створення потужного антинезалежницького фронту. І з цим доводиться рахуватися.

Отож моральні ламентатії демократам не допоможуть. Успіх в одному -- збільшувати свій реальний вплив у суспільстві, здійснювати політичний тиск на всіх рівнях і формувати свій професійний, конкурентоспроможний корпус претендентів на урядові та адміністративні посади.

Головна причина неуспішності демократів -- у їхній власній слабкості; вона ж не є тільки їхньою виною, а більше -- наслідком політичної нерозвиненості суспільства...

Слабкість політичних партій і нерозвиненість інститутів громадянського суспільства можуть стати небезпечним резервом нестабільності.

На тлі негативних соціально-економічних процесів, які в масовій свідомості нерідко парадоксальним чином пов'язуються з діяльністю нових політичних сил, демократ стає подекуди непопулярною постаттю. За цих умов немає певності, що дострокові перевибори Верховної Ради, заклики до яких дужчають, дадуть дуже втішні результати. У

всякому разі, демократичним партіям доведеться рішуче активізувати свою діяльність, поширити її за межі інтелігенції та політизованої частини городян, шукати зв'язків з ширшими колами населення, насамперед з робітництвом і селянством, які складають головну масу виборців...

Можє, найважливішим завданням найближчого часу -- на загальну думку -- залишається створення Уряду національної згоди, чи національної довіри, -- як спосіб виходу з політичної кризи та активізації економічної політики.

Вирішення цього питання ускладнюється нескінченними розколами серед демократичних і опозиційних сил. Загалом хаотична політична диференціація в суспільстві, яке цойно скинуло з себе обурчі примусової єдності, -- явище природне і спостерігається в усіх посткомуністичних та нестабілізованих суспільствах. Але вражає, по-перше, невідповідність між шумливою і калейдоскопічною поверхнею політичного життя суспільства і мовчазною непрозорою аморфністю глибин цього суспільства, по-друге, відсутність раціональної мотивації в розколах і чварах, абсолютна перевага заідеологізованості й емоційної персоналізації над концептуальністю. Це ще можна зрозуміти, коли дрібні ультраправі групки, кожна з яких оголошує всіх інших і одна одну не менше як зрадниками України, колотяться, сказати б без відома українського народу, якому немає до них діла.

Але гірше, коли не можуть знайти спільної мови люди, які створили і розбудували Рух, коли доходить до конфронтації між частиною Руху і Конгресом національно-демократичних сил. Можна сумніватися, чи є великі підстави для такої конфронтації. (...)

Усім зрозуміло, що нинішня Українська держава -- далеко не та, якої ми хочемо, тобто вона не в тому стані, як нам хочеться. Але іншої ми сьогодні не маємо. Від нас усіх залежить зробити її кращою; від політичних сил -- зміцнити її тими інститутами і атрибутами, яких їй бракує, довести до кінця процес убезпечення від спроб реанімації імперського Союзу.

Однак чуємо -- і не лише в побуті від розчарованих громадян, а й від деяких опозиційних політиків, -- що Української держави ще не існує, а те, що маємо, -- пародія на державу. Добре, якщо за такою позицією стоїть знання про способи творення "справжньої" Української держави і відповідна діяльна енергія. Гірше, коли за цим -- бажання пов'язати державотворення з своїм іменем, починати Україну від себе. І ще гірше -- коли людина не припускає іншої України, ніж та, якої вона хоче. Такі люди ладні, щоб України краще взагалі не було, аніж вона буде не такою, як їм вона уявляється. Це про них давно сказав В'ячеслав Липинський, що їхнє гасло: "Бий усіх на Україні, хто не такий, як ми". Такі люди вже не раз губили реальну Україну і можуть погубити знову.

І ще одне. Дедалі частіше чуємо не вельми коректні, а то й просто брутальні закиди на адресу тих політичних діячів, які еволюціонували від конфронтації з колишньою верховною владою до конструктивної участі у творенні нинішніх структур демократичної України при збереженні власної позиції. В чому тільки не звинувачують їх політичні аутсайтери. І не хочуть прийняти простого пояснення: що практична участь у державних структурах, ставлячи політика перед усією складністю державних проблем, тим самим урівноважує, раціоналізує його позицію, а водночас дає можливість проводити її в життя.

І, може, саме на ґрунті активної практичної участі в державотворенні можна прийти до широкого порозуміння різних політичних сил.

Взагалі бажаної консолідації, на мій погляд, треба шукати саме на рівні практичної державотворчої діяльності

в найширшому значенні слова, діяльності, підпорядкованої загальнонаціональним цілям, -- а не на рівні ідеології, де цілковита єдність не тільки неможлива, а й непотрібна.

Мені здаються тривожним явищем популярні нині марення про ідеологічно зцементовану Україну. Можна зрозуміти їх -- вони є реакцією на той ідеологічний вакуум, в якому живе нині значна частина нашого суспільства. Через те чуємо розмови про необхідність державної ідеології: дехто пропонує на цю роль ідеологію українського націоналізму.

Але історія засвідчує, що будь-яка державна -- обов'язкова ідеологія неминуче призводить до ідеологічного примусу, а то й політичного терору проти власних громадян, до тоталітаризму.

Що ж до ідеології націоналізму, то знову б постало питання: яку саме з багатьох концепцій націоналізму вважати істинною? Але навіть найбільше модернізовані з цих концепцій все таки більше відповідають умовам національно-визвольної боротьби, ніж умовам державного будівництва, надто в суспільстві з багатонаціональним складом населення, суспільством, яке хоче жити за принципами демократії. В незалежній Україні з її широким спектром регіонально-політичних та регіонально-культурних відмінностей, релігійною неоднорідністю, неоднозначним ставленням населення до багатьох подій минулого та до сучасних політичних оцінок і орієнтацій, практичною двомовністю та багатьма іншими особливостями -- спроби зробити український націоналізм державною ідеологією спричинилися б тільки до глибоких розколів суспільства за національною, територіальною та світоглядною ознаками і до розколів у середовищі інтелігенції, не кажучи вже про небезпечну конфронтацію з сусідніми народами...

Натомість національна визначеність України може бути забезпечена поєднанням етно-історичних цінностей з громадянськими, моральними, гуманістичними цінностями вселюдськими. Гармонію цих цінностей можна вмістити в поняття національної ідеї, безмежно ширшої за націоналізм чи будь-яку іншу догматичну ідеологію. Саме така позиція забезпечує успішніше і активніше протистояння тій хвилі шовінізму, російського націоналізму, українофобії, яка накопчується на нас із-зовні, але спінюється і в деяких регіонах самої України.

Чи можна розглядати націю як щось постійне і незмінне? Нації перебувають у стані перманентного переформування -- і тільки тоді вони життєздатні. Можливо, сьогодні відбувається формування нової якості української нації -- на принципі державності, а не етнічності. Консолідуючою ідеєю в цьому процесі стає ідея України як вітчизни всіх громадян, які пов'язали свою долю з українською землею і причетні до творення на цій землі суспільства, що відповідало за продовження глибокої історичної традиції і водночас за пов'язання цієї традиції із стратегією світового історичного розвитку.

Така Українська національна держава дотримуватиметься принципу національного інтересу та національних пріоритетів у державному, а не етнічному значенні -- як це властиво сучасним розвиненим демократичним державам.

Ця Українська держава, маючи великий природний, економічний, культурний, інтелектуальний потенціал, спроможна зробити помітний внесок у світову цивілізацію, знайти належне місце серед народів Європи і світу, відігравати неабияку роль у регіоні Середньо-Східної Європи, Середземномор'я і Близького Сходу. Не виключено також, що вона зможе виконати і певну світову місію -- показати приклад безкровної еволюції від комуністичного режиму до демократії, приклад мирного розв'язання складних міжнаціональних і міждержавних проблем, до-

брозичливості, а не ворожості до сусідів.

Станеться так чи ні -- залежатиме від міри консолідації громадянства української нації-держави (маючи на увазі під консолідацією не однорідність, а багатоманітність при усвідомленні спільної мети), а якоюсь мірою -- і від зусиль кожного з нас.

Колись не останній з філософів людства сказав, що ідея завжди була зганыблена, коли вона протиставляла себе інтересові. Отже, варто подбати про те, щоб для всіх громадян України Україна стала життєвим інтересом. Але й ідеєю. Бо інтерес без ідеї нікуди не веде. Що ж до людей, які свідомо присвячують себе справі будування України, то серед них дедалі міцнішає переконання, що сьогодні мірилом громадськості є не патріотична риторика, не войовничість, не вміння цюнайгостріше висловитися на адресу партократів та інших мерзенних ворогів України, а здатність робити конкретні справи або, принаймні, запропонувати конструктивну думку для розв'язання тієї або іншої суспільної проблеми.

Ми можемо і повинні сперечатися між собою, не щадячи самолюбства, але забувати всі незгоди й образи, коли треба об'єднатися в дії для України.

Нашим девізом мають стати слова одного із добрих синів України: хай згине моє ім'я, але хай живе і благоденствує Україна. □

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel.	368-4235
St. Lawrence Mkt.	366-7259
483 Bloor St. W.	922-5875
2199 Bloor St. W.	769-5020

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

ПРО ПАТРІАРХА І УКРАЇНСЬКУ ДІЙСНІСТЬ

Слово під час Святкової академії в суботу 29 серпня 1992 року у Львівському Оперному театрі з приводу перевезення з Риму тлінних останків Патріярха Йосифа Сліпого і переховання їх у крипті під собором св. Юра у Львові.

В час відродження України, до неї повертаються її діти, її гордість і слава, повертаються в рідний край її мислителі і пастирі. Повертаються, щоб назавжди залишитися у священному пантеоні України. Повертаються, щоб допомогти нам своїм духом, своїм прикладом будувати нову незалежну державу.

Сьогодні Україна віддає данину пам'яті праху Патріярха Йосифа Сліпого, видатного церковного діяча, одній із чільних політичних постатей в час кривавої відчайдушної боротьби за народ, за волю, за державу. Патріярх Йосиф Сліпий був зразком справжнього українського патріотизму. Він залишив за собою урок любові до України і урок цивілізованості у виборі методів боротьби за неї. Усією своєю діяльністю він показав нам зразок ілюстрації вищості народного духу над духом насилля, віри і духовності над дикістю і варварством, цивілізованості, освіченості над брутальністю. Патріярх Йосиф Сліпий дав світові і Вселенській Церкві свідчення того, що український патріотизм, український народ, українська Церква -- повноправні категорії українського суспільства. Сьогодні ми вправі говорити про уроки Сліпого, уроки любові, людські, настановчі, уроки єдності народу і єкуменічності Церков, зразки державного мислення і національного патріотизму.

Патріярх Сліпий був сином свого часу, постаттю складною. Він увібрав у себе і відобразив усі його суперечності. Часом непримирений, він шукав дорогу до добра і правди, справедливості і єднання. Він ніколи не зраджував християнські ідеали, випробувані ідеєю самостійності і державності. Нині коли з руїн тоталітаризму і історичної несправедливості знову постає велична споруда Української держави, в своїй історії ми шукаємо події і постаті, які б стали зразком для будівництва цієї держави, які б допомогли нам зрозуміти і себе, і свій народ, і суть нашої місії в історії.

Патріярх Йосиф Сліпий повертається в нашу історію сьогодення як один із учителів мудрості, людяності і толерантності. І знаменно, що саме гасла цивілізованості та гуманності стали світоглядними факторами Української держави. Ідеали, проголошені нашими вчителями, стають найвищими ідеалами держави і українського народу. Але сьогодні ми знову вправі поставити запитання: чи засвоїли ми уроки історії, чи врахували той досвід, який залишили нам кращі представники нашого народу? А це досвід реального єкуменізму, єднання Церков в ім'я Бога і людини, в центрі уваги якого не тільки інтереси однієї конфесії, але потреби всіх віруючих.

Без цього досвіду, без опори на великі історичні

цінності, без орієнтації на людей, які назавжди залишаються в історії, на наші традиційні релігійні та історичні ідеали, держава наша буде неповноцінною.

Що найважливіше сьогодні для всіх нас? Як уже не раз говорилося в річницю святкування незалежності нашої Української держави, -- це єдність і спільність всіх наших дій.

Я не знаю жодного політичного чи громадського діяча, який би відверто заперечував необхідність єднання народу, консолідації всіх сил. На словах, дійсно, всі за єдність але говорити про єдність сьогодні мало. Дуже часто в реальному житті виходить навпаки: закликають до єднання, а виходить роз'єднання. Сьогодні кожний громадянин України повинен ще раз подивитись на самого себе, послухати себе збоку, поставити себе на місце свого опонента. Ми мусимо побороти все, що нас роз'єднує, і утвердити в своїх відносинах те, що є для всіх нас спільне. Це є інтереси нашого народу, поклик історії.

Переконаний, що Церква і релігія мають всі підстави відіграти важливу роль в утвердженні державності України, формуванні високої громадської свідомості. Адже нині в країні розгортається процес духовного відродження України і народу.

Цього року в Україні зареєстровано близько 600 релігійних громад різних віросповідань. Відповідно по закону "Про свободу совісті та релігійні організації" Указом Президента громадянам повертають храми, відкрито 22 вищих і середніх духовних заклади, діють невідільні школи духовного навчання для дітей і дорослих. Святе Письмо українською та іншими мовами набуло значного поширення і стає важливим чинником морального оздоровлення суспільства. В народі з'являється розуміння того, що в незалежній державі -- Церква має бути незалежною від втручання зовнішніх релігійно-політичних центрів.

Підтримуючи духовний зв'язок із своїми одновірцями за кордоном, вже утворили незалежні центри в Україні євангельські християни-баптисти сьомого дня, християни віри євангельської, свідки Єгови, адвентисти сьомого дня. Цей процес історично об'єктивний і незворотний. Об'єднання Української Автокефальної Православної Церкви і Української Православної Церкви в Українську Православну Церкву люди зустріли із розумінням. Право Української Православної Церкви на незалежність вистраждале столітнім тернистим шляхом.

Однак, процес переорієнтації церковних громад є надзвичайно складним. Державні органи стривожені тим, що маємо в багатьох місцях порушення закону. Очевидно, що образою, лайкою, бійкою іти до церковних дверей, храму святого, звичайно, неможливо. Триває те, що у багатьох випадках із підбурювальними закликами й, не стримуючи їх, виступає і духовенство, забуваючи про християнський обов'язок нести мир, і

про громадянський обов'язок дотримуватись закону.

Наша держава не втручається у справи Церкви, вона не впливає на релігійний процес, не втручається у внутрішнє життя релігійних громад. Але це зовсім не означає, що держава, органи державної влади повинні пасивно споглядати, як на релігійному ґрунті порушується діюче законодавство. Це зовсім не означає, що в релігійне життя на Україні можуть втручатися інші сторонні сили, інші держави. Держава не втручається і гарантує повну свободу лише тоді, коли не порушуються закони, за якими живе ця держава.

Свобода совісті, свобода релігійної діяльності -- це поняття значно ширші від пасивного невтручання. Держава зобов'язана не тільки сама не втручатися у внутрішнє життя релігійних громад, але гарантувати їм захист від втручання в їхнє життя сторонніх сил, контролювати суворе дотримання законів і діючих зареєстрованих статутів. Тільки такий підхід може створити передумови до такої нам всім необхідної єдності. Як Президент України, я буду більш вимогливо ставитись до керівників державних адміністрацій, вимагати від них не залишати без розгляду порушення діючого законодавства.

Подивімось у майбутнє: його надійні підвалини, можна знайти лише через порозуміння між громадами. І тут вирішальна роль має належати духовенству. Окремі духовні особи виявляються недостатньо здатними до миротворчої ролі.

Заклики великих духовних вождів -- Андрія Шеп-

тицького, Йосифа Сліпого, Василя Липківського -- забути інколи зневажливо. Приймавши тлінні останки Йосифа Сліпого, Україна вимагає від нас, щоб ми схаменулися, зупинили ворожнечу, яку часом вміло підсовують українцям закордонні режисери...

Сьогодні важливим є пошук народного порозуміння. Його ініціатором повинна бути народна інтелігенція, місцева влада, духовенство і миряни. Перші паростки такого порозуміння уже з'являються. Прикладів мирного, розумного розв'язання проблеми із приміщеннями між конфесіями можна навести багато. Є села, де громади мудро і спокійно користуються храмами почергово. І вони самі пишаються цим.

Були часи, коли з України відлітали в чужину її діти, розліталися у світ сини і доньки України. А сьогодні у цей пам'ятний день бачимо, що прах кращих синів України, їх пам'ять, їх мудрість назавжди повертаються в Україну і більше ніколи їм не доведеться поневірятись на чужині.

Тож схилимо свої голови перед прахом Патріярха Йосифа Сліпого!

Слава Україні!

Шановні читачі!

Через труднощі, яких ми не змогли подолати -- це число журналу подвійне й виходить за два місяці.

До побачення з новим, щасливим роком!

Ваші "Нові Дні"

Firschuk's

SENDING PARCELS FOR OVER 30 YEARS

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ

• ОДЯГ • ХАРЧІ • ЛІКІ • ВІТАМІНИ •

МОРЕМ	99¢/lb.	\$2.18/kg.
ЛІТАКОМ	\$2.27/lb.	\$5.00/kg.

БЕЗПЛАТНО ДОСТАВЛЯЄМО ДО ХАТИ НА УКРАЇНІ

Queen St. store: 364-5036
Bloor St. store: 766-6771
Hamilton store: 549-2005

NEW

"ВСЕПЛАНЕТНЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ"

Так назвав Всесвітній форум українців, який походив 21-24 червня 1992 року у київському палаці культури "Україна", патріарх української літератури, академік АН України, почесний доктор літератури Альбертського університету Олесь Гончар.

Скільки нас, українців, у світі? Офіційна статистика свідчить -- 50 млн. А нещодавно віднайдено в архівах Міністерства внутрішніх справ колишнього СРСР документ, в якому значиться зовсім інша цифра -- 86 млн. Та важко сказати, що й остання цифра точна. Скільки їх, українців, в силу різних обставин змінили закінчення в своїх прізвищах з "ко" на "ов"? А скільки Василів, Михайлів та Іванів стали Вільямами, Майклами, Джонами? Де є така статистика?

З метою консолідації українців у всесвітньому масштабі, для єднання їх сил у вирішенні історичної долі України і українців всієї планети, зібрати разом найсвітліші, найрозумніші і найталановитіші уми і був скликаний Всесвітній форум українців у Києві.

Представник "Нових Днів" у Альберті, член Спілки журналістів України Юхим Красноштан попросив заступника президента Світового Конгресу Вільних Українців, члена оргкомітету і делегата Всесвітнього форуму українців п. Ярослава Скрипника відповісти на кілька запитань.

Ю. Красноштан: Пане Ярославе, розкажіть, будь ласка, коротко про себе.

Я. Скрипник: Народився я в Україні. У роки воєнного лихоліття я, тоді ще малолітній, разом з батьком опинився на американському континенті. З того часу і живу тут. Став хеміком цементної промисловости. Довгий час був головним хеміком однієї з найбільших канадських фірм-концерну, який мав п'ять цементних фабрик. В мої обов'язки входило нормувати цемент для виготовлення бетонів, різноманітних залізо-бетонних конструкцій. Але ніколи я не цурався громадської роботи.

З виходом на пенсію і до цього у різні часи був головою Союзу Українців-Самостійників -- однієї з найстаріших українських громадських організацій Канади. Тепер від Конгресу Українців Канади є представником в СКВУ, першим заступником Президента Світового конгресу українців.

На протязі тривалого часу мене цікавили кредитові спілки, які також є громадськими організаціями. Ось уже довгий час я -- директор шостої, найбільшої кредитової спілки в Канаді, директор Централі кредитових спілок провінції Альберти.

Ю.К.: Як мені відомо, за останні два роки Ви декілька разів побували в Україні. Чи відчуваються якісь зміни з часу Вашого першого і останнього приїзду?

Я.С.: Вперше я приїхав в Україну в листопаді 1990 року. Це був час великого піднесення народу. Скрізь відбувалися мітинги, збори, проводились різні масові гуляння. Мені навіть здається, що тоді скрізь чулася

Зліва направо: голова Верховної Ради Іван Плющ, голова оргкомітету Форуму Микола Жулинський, патріарх Мстислав, президент України Леонід Кравчук.

рідна мова. Всі включилися в боротьбу, з запалом говорили про національне відродження. А тепер час мітингів пройшов і настала розрядка, вже є вільна держава і народ перейшов від емоційних захоплень до суто життєвих проблем. Це, звичайно, зв'язано з важким економічним і матеріальним становищем країни. Бо в першу чергу труднощі в країні торкаються творчої інтелігенції, заспівувачів всього нового, прогресивного. Навіть такий відомий політичний і громадський діяч, як письменник і засновник РУХ-у Іван Драч якось в одному з численних інтерв'ю заявив, що він втомився від політики. Та я впевнений, що це пройде з часом, як і минуться труднощі, які склалися нині в Україні.

Ю.К.: Що необхідно зробити насамперед, на Вашу думку, щоб стабілізувати економічне становище у країні? Яка допомога потрібна Україні в першу чергу?

Я.С.: Готові рецепти ніхто не дасть. Але, на мою думку, в першу чергу потрібна добре розвинута банківська справа, яка допоможе модернізації індустрії країни, в розбудові промислових підприємств, які отримали від колишньої компартійної системи застарілий верстатний фонд та обладнання, що було встановлено ще "за царя Гороха".

Поряд з цим не слід забувати і про сільськогосподарське виробництво, яке теж знаходиться не в кращому стані. І саме дрібне сільськогосподарське виробництво можуть активізувати кредитові спілки. Мешканці кількох сіл, колгоспів, підприємств, заводів чи фабрик об'єднуються в таку спілку, щоб допомагати один одному. Вкладеними грошми можна оперувати, давати позики своїм членам на вигідних, пільгових умовах. Всі прибутки залишаються у тій громаді, серед якої та спілка функціонує. Як відомо, в банках гроші інвестуються в будь-яке місце, де банкові вигідно для отримання найбільших прибутків. Тоді як у кредитовій спілці кош-

ти залишаються і витрачаються для розбудови членів спілки.

Тепер відносно допомоги. В народі кажуть: "Дірявий мішок ніколи не наповниш". І це дійсно так. Хіба ж 700 тисяч українських канадців і 1,5 млн. американських зможуть прогодувати, одягти і взути 53 млн. населення України? Це не вихід, не вирішення проблеми. Отож треба думати і діяти українцям і в Україні, і в діяспорі. А тому українські організації в Канаді стараються впливати на свій уряд, щоб він прихильно ставився до молоді Української держави, щоб країна, а не окрема група людей, подавала допомогу, виділяла вигідні кредити. Ось тоді допомога буде відчутною для всіх. (Між іншим, можливо, й не до теми. Коли на київському летовищі приземлився літак "Мрія" з подарунками з Канади, якийсь дядько не то жартом, не то всерйоз сказав: "Що нам те баракло та їдло. Краще б справжньої "Смирновської" горілки нам привезли. Ото діло..." У кого яке діло, кому що треба... А між тим ще жодний народ не побудував сильну державу, не досяг високого життєвого рівня напідпитку. Чого гріха таїти: цього щастя зараз в Україні, хоч відбавляй. Колись говорили, що євреї споживали народ. А тепер хто? Самі співались: і тоді, і тепер. -- Ю.К.)

Ю.К.: Відомо, що Ви, пане Скрипник, в лютому цього року приїздили в Україну з приводу захворювання Вашого батька -- Патріярха Мстислава. А який стан здоров'я батька тепер?

Я.С.: Перебуваючи в Україні, батько отримав мікроінсульт. Але завдяки Богові і гарній опіці тамтешніх лікарів, особливо професора Вінницького, він швидко одужав і приступив скоро до своєї діяльності, навіть брав участь у Всесвітньому форумі українців.

Ю.К.: А тепер хочу Вам задати кілька запитань щодо роботи Світового форуму українців. Яке представництво було на ньому?

Я.С.: Не буду розповідати про те, що відомо з періодичних видань. В цьому немає ніякої потреби. Всі зібралися під єдиним гаслом: "Єдність!" Всього було

zareestrovano 1352 учасники. В тому числі з України -- 470 осіб, з західної діаспори -- 447, східної -- 335. На Форумі було акредитовано 414 журналістів, представлено багато українських видань, в тому числі і з країн колишнього Союзу, а також Канади, США, Німеччини, Польщі, Австралії, Франції, Аргентини, Великобританії, Бразилії та ін.

Ю.К.: Що Вам найбільше сподобалось на цьому Форумі? І що засмутило?

Я.С.: Перш за все сподобалось те, що на ньому вперше зібралися на велику раду українці всього світу, люди різних політичних поглядів, віросповідань, соціального стану, рухів та об'єднань, угруповань, громадських організацій. Йшла в основному ділова, конкретна розмова про шляхи єднання, консолідації навколо загальної мети -- розбудови вільної демократичної країни -- нашої батьківщини України.

Тон у цій великій розмові задала доповідь "Україна на шляху державотворення", з якою виступив президент Республіканської асоціації українців Іван Дзюба. З доповіддю "Про завдання західної діаспори та про перспективи її діяльності" повинен був виступити президент Світового Конгресу Вільних Українців Юрій Шимко. Але замість того, щоб підтримати першого доповідача, розповісти про потенційні можливості західної діаспори у справжній допомозі Україні, доповідач почав повчати уряд і навіть Президента України, як керувати країною.

З великою увагою присутні вислухали конструктивну, не амбіційну, а ділову доповідь "Про завдання східної діаспори та про перспективи її діяльності", з якою виступив член координаційної ради Товариства "Славутич" в Росії Олександр Руденко-Десняк.

Внесли неспокій в ці святкування виступи деяких інших закордонних представників. У цей важкий для країни час окремі гості України забули про те, що вони -- гості і проявили спробу використати високу трибуну для пропаганди своїх групових поглядів на сучасне і майбутнє Української держави, а деякі з них "без рукавичок" критикували з трибуни дії уряду, Верховної Ради,

ХАРЧІ В УКРАЇНУ! Не ризикуйте вашими грошми у ненадійних фірмах.

Відправляйте через фірму ХОСЕН!

KHOSEN -- ХОСЕН

За каталогом звертайтеся
на тел. (416) 255-7110,
або пишіть на адресу:

KHOSEN -- ХОСЕН
2970 Lakeshore Blvd.W.
Suite 205
Toronto, Ont. M8V 1J6
Fax (416) 503-3998

Цукор	10 кг	- \$14.60
Мука	10 кг	- \$9.31
Олія	10 л	- \$25.53
Гречка	10 кг	- \$18.80
Ячмінні крупы	10 кг	- \$7.50
Вівсянка	10 кг	- \$9.89
М'ясо	7.6 кг	- \$18.99
Горох	10 кг	- \$11.35
Риж	10 кг	- \$23.94
Манка	10 кг	- \$8.95

ДІЛЕРИ:

LONDON - (519) 438-3242
HAMILTON:

LOUDMILA'S LADIES WEAR
337 OTTAWA ST.N.
TEL. 545-4044

TORONTO:

JUNIOR DELICATESSEN
3323 BLOOR ST.W.
TEL. 231-5384
або Д. Салючок
TEL. 767-9016

Гарантуємо доставку на протязі 2 до 4 тижнів

ХОСЕН -- значить вигода: швидко -- надійно -- дешево -- швидко -- надійно -- дешево --

політику Президента. За дорученням Президента України Українське національне Інформаційне агентство виступило із спеціальною заявою в цьому питанні.

Ті критичні виступи мабуть мали вплив на те, що Президент України Леонід Кравчук значну частину свого 40-хвилинного виступу присвятив своїм політичним опонентам. Учасники Форуму сподівалися більше конкретного почути від нього про сучасний стан економіки України, про плани уряду на майбутнє, про забезпечення української державності.

Ю.К.: І останнє запитання. Які висновки можна зробити, що корисного для української громади Всесвітній накреслив Форум українців?

Я.С.: Я забув сказати, що у дні роботи Всесвітнього форуму українців на всіх площах і в парках Києва проходили великі концерти художньої самодіяльності, виступали відомі артисти. На площах біля церков проходились молебні, в яких взяли участь тисячі і тисячі киян та гостей міста. Великий концерт був даний і в палаці культури "Україна", де проходив Форум.

На Всесвітньому форумі українців було прийнято звернення до світового українства і резолюцію Світового форуму українців. Було також обрано Українську Світову Координаційну Раду (УСКР), схвалені інші документи. Хочеться вірити, що дух конструктивності і доброзичливості, який в основному панував на Форумі, прагнення до злагоди і взаєморозуміння, до згоди у великій українській родині в ім'я свободи, демократії і справедливості, дасть новий поштовх до розквіту рідної України. Отож настав час для великої і кінцевої необхідної роботи всіх українців, де б вони не жили. Ми повинні і можемо спільними зусиллями вивести Україну у число цивілізованих країн світу. Тож не пошкодуємо для цього ні сил, ні коштів, ні змін.

Через кілька днів після повернення п. Ярослава Скрипника з Всесвітнього форуму українців його обрали на голову Едмонтонського Відділу Конгресу Українців Канади. Громадськість Едмонтону щиро вітає його з цією важливою громадською посадою. До цих побажань приєднується і колектив редакції "Нових Днів". □

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

*Натуральний доброякісний європейський хліб
та різні печива і торти*

Завітайте до нас -- будете вдоволені!

**2202 Блур стріт Вест -- ТОРОНТО
(на захід від Ранимід)**

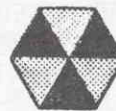
**Complete
Home
Comfort!**

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього опіального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

В. СОКОЛЕНКО

В ІМ'Я СПАСІННЯ ЕКОЛОГІЇ

Божественна природа України зіпсована. Зіпсована, понівечена "найновішою науковою думкою" -- штучними морями, осушеними болотами, побудовою атомних електростанцій, хімічних комбінатів, азотних заводів у густонаселених районах. Чорнобильська трагедія стала останньою краплиною у руйнуванні екологічної рівноваги України. Перед ученими республіки постала проблема відродження природного середовища України, проблема захисту людей від шкідливих наслідків "переходною науковою думкою" минулого.

Отож, 5 червня 1992 року, у Всесвітній день охорони навколишнього середовища, у день відкриття Міжнародного екологічного форуму у Ріо-де-Жанейро, у Києві було утворено Національну екологічну академію України.

Серед її засновників були віце-президент Академії наук України, академік Валерій Кухар, віце-президент Академії наук України, академік, директор Інституту економіки Академії наук України Іван Лукінов, академіки Георгій Канівець, Леонід Новаківський, Валерій Онищенко, Максим Паламарчук, Борис Стогній, міністер охорони здоров'я України Юрій Спіженко, міністер охорони навколишнього середовища України Юрій Щербак, директор Чорнобильської АЕС Микола Сорокін, міністер водного господарства України Віктор Хорев, письменник, народний депутат України Володимир Яворівський та багато інших відомих вчених, письменників, громадських діячів, кому небайдужа доля України, її майбутнє.

На Установчих зборах Академії з болем говорилося, що Україну захлинула еколого-економічна криза. Головною екологічною проблемою республіки є, безумовно, Чорнобиль. Було зазначено, що його наслідки захопили 11 областей, 74 адміністративні райони, понад дві тисячі населених пунктів, три мільйони гектарів сільськогосподарських угідь, уражено два з половиною мільйонів голів сільськогосподарських тварин.

В Україні проживають 150 тисяч ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС і близько 600 тисяч ліквідаторів різного роду аварій на атомних об'єктах у колишньому СРСР -- і це теж велика проблема.

Занепокоєння викликає якість води у колись славному, могутньому Дніпрі. Тут розміщено 53 зрошувальні системи, які скидають воду з підвищеним вмістом нітратів і пестицидів. Взагалі в Україні 17 відсотків населення отримує воду, що не відповідає стандартам. Питна вода в різних регіонах України відповідає їм лише на 1,5-8%. А Донецько-Придніпровський район за рівнем деградації по всіх екологічних показниках посідає перше місце в Європі. Тут питна вода відповідає стандартам на 2%, а займає цей регіон 18% території України, тут проживає 28% населення республіки, виробляється 40% всієї промислової продукції...

Порівняно з 1991 роком збільшилася кількість патологій у людей у 86 разів, збільшилося і число дітей-мутантів. Страшна статистика! Якщо не вжити термінових заходів, через двадцять років українська нація буде нацією стариків, -- стверджують учені.

На Установчих зборах було виявлено причини, які призвели до багатьох наших нещастів. Так, через відсутність резерви вільних земель для розміщення продуктивних об'єктів продовжують залучатися землі сільськогосподарського призначення. З цієї причини загальні втрати сільськогосподарських угідь за останні тридцять років перевищили два мільйони гектарів.

Інтенсифікація землеробства, збільшення техногенного навантаження на земельні ресурси, безконтрольне застосування засобів хімізації в умовах низької технологічної культури, інші впливи призводять до прискореної деградації ґрунтів, зниження їх родючості. Щороку порушується близько 200 тисяч гектарів земель, темпи їх рекультивациі недостатні.

Землі забруднюються важкими металами та іншими компонентами промислових викидів, в них інтенсивно накопичуються залишки мінеральних добрив і пестицидів.

Антропогенний вплив на водні екосистеми України в 10-15 разів перевищує екологічно допустимі показники. Основними джерелами забруднення водних ресурсів є підприємства чорної металургії та стічні води житлово-комунального господарства. У 1991 році в загальному обсязі забруднення водних джерел на їхню долю припало по 42% загального скиду стічних вод. До початку 1992 року близько 45% забруднюючих речовин надійшло в річки й підземні горизонти з фекальними стічними водами та 30% внаслідок скиду промислових стоків підприємств чорної металургії.

Ефективність роботи очисних споруд низька, внаслідок чого через них у водні джерела потрапляє до 60% азотних сполук, 70% фосфору, 80% калію, чимало високотоксичних важких металів.

1991 року обсяг забруднених стічних вод, що скидаються у природні водні об'єкти, збільшився на 33% порівняно з 1990 роком. Основна кількість забруднюючих речовин скидається в річки Донецько-Придніпровського району (близько 66%), найменше -- в Південному (13,5%). В результаті в басейнах Дніпра, Дністра, Сіверського Дінця та Південного Буга спостерігається щорічне підвищення вмісту амонійного та нітритного азоту, фосфору, нафтопродуктів, фенолів, сульфатів, хлоридів та ін.

Отже, водні ресурси України знаходяться також у критичному стані і потребують невідкладних для їхнього поліпшення заходів. (На щастя, на території областей, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на Чорнобильській АЕС, вміст радіонуклідів у

річках та водоймах ще не перевищує допустимих концентрацій.)

За перші три місяці 1992 року службою Укргідромету зафіксовано 69 випадків (за відповідний період 1991 року -- 40) перевищення в 10 і більше разів гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин в атмосферному повітрі у містах Красноперекоську, Лисичанську, Єнакієвому, Чернівцях, Дніпродзержинську та Дзержинську.

Отже, маємо всі підстави вважати, що створення Національної академії екологічних наук України надасть можливість закласти солідний екологічний науково-методичний центр, який забезпечить координацію наукових розробок, розширить обсяги фундаментальних досліджень з питань охорони і раціонального використання земельних, водних, лісових ресурсів, підвищить ефективність наукових розробок, прискорить впровадження їх у народногосподарську практику.

Національна екологічна академія України буде громадською, незалежною, науково-методичною і консультативною організацією України, яка об'єднуватиме на добровільних засадах видатних вчених, спеціалістів-професіоналів, що працюють над проблемами екологічної безпеки в різних галузях народного господарства, адже головною метою створення Академії є забезпечення екологічної безпеки України.

Основними завданнями Національної екологічної академії є розвиток фундаментальних і прикладних економічних досліджень; всебічне використання і відтворення природних ресурсів; розробка наукових основ раціонального природокористування, основних положень наукового забезпечення природоохоронної політики України у нових умовах господарювання; поглиблення досліджень в галузі економіки фінансування природоохоронної діяльності в умовах ринкових відносин; розробка програм ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АРС; вивчення передумов виробництва екологічно безпечної продукції та забезпечення нею населення; створення принципово нових, екологічно безпечних технологій устаткування та джерел енергії; розробка прогнозних схем екологічного розвитку регіо-

нів України; формування екологічної спрямованості в системі освіти і виховання, вироблення наукових основ для діяльності екологічних організацій і рухів; здійснення координації та науково-методичного керівництва діяльністю науково-дослідних установ, вищих учбових закладів, проєктно-конструкторських та інших організацій, що працюють над проблемами екологічної безпеки України.

Академія братиме участь у розробці наукової концепції підготовки у вузах України висококваліфікованих спеціалістів-екологів, сприятиме створенню необхідних умов для повного розкриття творчих і професійних якостей спеціалістів різних галузей науки і практики, надаватиме допомогу у практичній реалізації їхніх перспективних ідей і пропозицій. Для вирішення всіх цих проблем при Академії створюються 20 відділень.

На Установчих зборах Національної екологічної академії України прийнято її Статут, обрано президента -- Сергія Дорогунцова. □

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE
ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"BEST ARKA"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОБЗА" ПЕРЕШЛЕ НА УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРИ, ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КОПІЯРКИ, ФАКСМАШИНИ,
ТЕЛЕВІЗОРИ, КОМП'ЮТЕРИ, АВТОМОБІЛІ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
НОВІ І ВЖИВАНІ РЕЧІ

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3

TEL: (416) 251-9110

FAX: (416) 253-9515

Travel & Tours

626019 ONTARIO LTD.

СПЕЦІАЛІЗУЄМОСЯ У ПОДОРОЖАХ НА УКРАЇНУ.

МАЄМО КВИТКИ НА ВСІ АВІАЛІНІЇ
ДО БУДЬ-ЯКОЇ КРАЇНИ СВІТУ

TEL: (416) 503-0530

3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT. M8V 1M3

ТВОРЧЕ ОБЛИЧЧЯ АНАТОЛЯ ЮРИНЯКА

*"Я все ж радий, що вмів співати просто,
Благословляючи людей і кожну мить,
Що моє серце, виснажене доста,
Учили прагнути, горіти і любити."
(Дм. Фальківський)*

Про мого старого знайомого і доброго приятеля стільки вже написано з нагоди його 80-ти ліття, що розкрити щось ще не виявлене в його житті і літературній творчості не легка справа. Ми знаємо, що народився Анатоль Богданович Юриняк 8 грудня 1902 року (за іншими даними 1900 р.) в сім'ї сільського вчителя, що згодом "сів на землю і став куркулем". Початкову й середню освіту здобув у російській мові. Вищу освіту - українською мовою в Києві, в Інституті Професійної освіти (колишній Університет св. Володимира).

За фахом - викладач мови й літератури української й російської. Спочатку вчителював на Поділлі та Київщині, згодом у самому Києві в десятилітках і технікумах. За німецької окупації працював редактором "Українського голосу" і "Подольнина" на Поділлі. В грудні 1943 року емігрував на Захід: Львів, Краків, Дрезден, Кафбайрен.

Після капітуляції Німеччини жив у ДП-таборах: Версгафен, Новий Ульм (1945-1949). Від листопада 1949 року живе в США. На прожиток заробляв фізичною працею, для душі працював як письменник і публіцист. Був двічі жонатий і має двоє дітей, є громадянином США і пенсіонером від року 1970.

Із ранньої молодости був чутливим на жіночу красу і відчував потребу висловитись у формі віршу еротичного жанру. Завдяки цій прикметі маємо його першу й останню збірку лірики, де й переважає отой еротичний мотив. В "соціалістичному реалізмі" радянського періоду свого життя не залишив жодного сліду -- не пощастило увійти в ритм будівництва "загірної комуні". Про вартість літературну початкової його творчості не можна нічого сказати -- вона вся згоріла в румовищах Дрездену 1944 р. Публікуватись почав у німецькому періоді скитальства свого. В літературі залишив свій слід як поет, повістяр, драматург (спроби), літературний критик, есеїст і публіцист.

-- Хотілося, -- каже про себе, -- надолужити втрачених 25 років дорослого життя (1918-1943).

Головний акцент в його творчості на літературній критиці і літературознавстві. На його публіцистику склалася проблематика громадсько-культурної і національно-державницької натури. У власній оцінці свого літературного дорібки Юриняк ставить "на перше місце літературно-критичну ділянку; за нею повістярство, публіцистику, драматургію, а вже тоді віршовану поезію". (Передмова до "Людям і собі".)

Про свою літературну творчість ювіляр каже: "Гін до вияву себе в літературній формі з'являється тоді, коли людина чує в собі іскру творчості. Вона прагне у тій творчості себе виявити, так би мовити, реалізувати себе духово -- на додаток до щоденного і буденного

свого обличчя. Є це законне прагнення збагатити і помножити свій внесок, утривалюючи себе для потомності." ("Критичним пером" ч. 2, ст. 236, Авторське слово до читача.)

Як девіз ставлення до людини в своїй письменницькій творчості, Юриняк висловлює ось яку думку: "Нема, не існує в природі правильних, чистих людей, але майже в кожному індивіді є щось правильне і чисте: в одного одне, в іншого друге, ще в іншого -- третє. Отож вибериуйте і монтуйте... Ваша думка матиме кожночасно свіжу поживу."

При тому, він великий оптиміст щодо вітальності людського генія в процесах самовідроджування культур: "Я не думаю, що можна говорити про культуру нашої доби як про стару. Хіба можна говорити про життя в цілості, всього людства -- що воно старе чи молоде; тут ось вмирає, там народжується; в онім кінці бабусі Землі бачимо упадок, в іншому -- підйом і дозрівання." Обидві останні цитати, взяті з першої сторінки прозової збірки "Камікадзе падає сам" -- поставлені автором як мотто.

II

Поетична творчість А. Юриняка належить до найменш замітної частини його літературної спадщини. Її вартість у прозірках душі поета, в яких проявляються головні стимули його емоційного відзову на незліченну різноманітність життєвих принад, спокус і розчарувань. Попри деяку дань патріотичній тематиці з нагоди дня і сарказм на політичну злободенщину, в поетичній збірці ювіляра еротика складається на головний її стрижень. Еротика безпосередньо елегійного і альбомного типу. Анатоль Юриняк великий чолобитник у стіп жіночого полу. Він однаково вразливий і на жіночу вроду, і на ніжність її кохання..., і на демонічність її примхливої ласки. Цю двополярність жіночої природи -- віталізму й демонізму, Юриняк дуже образно скопив в останній строфі віршу "Ваш лист":

*Ліяна -- сонце, Елла -- тьма,
Ліяна -- радість, Елла -- їдь, отруя,
Ліяни прагну як життя,
А з ім'ям Елли, знать -- умру я.*

З обидвох спроб драматичної творчості нашого автора -- перша "На далеких шляхах", побутова картина з життя ДП-таборів у Німеччині, зовсім зайво і не типічно для втікачів з-під Сов. Союзу, захаращена в четвертій дії політичною журналістикою про партійну розщепленість емігрантських лишків від визвольної армії. Ледве чи будь-який аматорський гурток захотів би відігравати її на сцені

сьогодні. Ця ціла дія, хоч і плякатно патріотична, аж ніяк не переконлива. Якраз із-за цього...

Друга спроба драматичного твору, "Справжня наречена", п'єска на три дії, подумана в роді опереткової комедії (американське "мюзікал") і писана "на ходу" з прицілом не тільки на драматичний гурток ОДУМу в Детройті, але й на окремих аматорів і аматорок того гуртка. Сюжет п'єски це еротичне "кві-про кво" акторів -- цього ж гуртка, які в п'єсі автора розіграють ролі водевілю їх же власного задуму і творчості. В основі це нарцисизм автора делегований на персонаж ліричної комедії, переладованої монологіями про події, що відбулися, або відбуваються поза лаштунками сцени, і довгими піснями панегіричного стилю на догоду молодості, любові і... мистецтва. Вражає пласкість характерів, особливо дівочого складу. На загал, це зразок побутової п'єси дев'ятнадцятого століття, перенесеної на ґрунт американського промислового міста, але без органічного зв'язку з тим містом. Перенесеній з традиційного в інший світ молоді, нелегко зберігати традиції свого роду і вrostати в цілком нові життєві умовини. Вростання ж необхідне для збереження самої біологічної субстанції й воно неодмінно відсіє на брухт багато із тієї борзописної поетики, якою так щедро наділив автор свій персонаж, а про яку цинічний Віссаріон Белінський писав: "Коли б в Україні було стільки грамотних що поетів, то це була б найкультурніша країна світу."

III

Перед нами збірка творів мистецької прози в жанрі оповідань і фейлетонів. Її треба -- по нашій змозі -- дати якнайоб'єктивнішу оцінку. Але щоб наша оцінка могла бути об'єктивною (щонайменше в нашому суб'єктивному розумінні), треба приглянутися об'єктивним соціальним умовинам і приватним обставинам письменника, в яких він перебував, пишучи...

Збірка затитулована "Камікадзе падає сам". Як на внутрішню тематику цілої збірки, сама назва надто екзотична і не дуже-то приманлива для читача, на якого вона була націлена. Бо й що ж нас може обходити патріотичне самогубство японського самурая? Та й сам камікадзе являється у збірці тільки алегоричною метафорою. Головна тематика збірки взята з життя здеклясованої (спролетаризованої) української інтелігенції на американському континенті. Інтелігенції, що опинилася на самому споді економічно-суспільних прошарків серед чужого світу, для якої забезпечування насушним себе й родину, придбання власного житла і виведення дітей у люди, поглинає всі фізичні сили і висотує нерви на грані постійної непевності. В такому суспільстві немає ні часу, ні великої охоти до клубових дискусій ідеологічного змісту. І від письменника, що взяв собі за завдання зобразити щоденну й святкову побутовщину з її патетичною, комічною і ліричною сторінками, не можемо вимагати блискучих сюжетів з героїчними поривами і пригодницькими несподіванками чи детективними розв'язками містерійної фабули. Навіть виведена автором товариська дискусія про душевну порожнечу, ідеалізм і снобізм, та про поляризацію людських вдач і культур, випадає з сюжетного й тематичного контексту

цілої збірки і робить враження авторської надуманості, що питома публіцистові або романістові, якого сюжети охоплюють повнокровне й клясово зрізничковане суспільство. ("Ідеаліст і снобі"). А проте Юриняк умів дати читачеві цікаві сюжетні ситуації -- деякі більше вдалі, деякі менше, і в значній більшості насичені еротикою у традиційно дискретних межах. Тематично і ідейно твори літературної фікції нашого письменника можна б поставити між розповіді Джованні Боккаччо ("Декамерон") і повісті еротичного характеру Мопасана ("З пекла родом").

Зваживши на мілє здеклясованої української інтелігенції в перших десятиліттях еміграції, що його наш ювіляр піднявся показати в творах своєї мистецької прози, як і на факт довгогодинної фізичної заробіткової праці та брак т. зв. літературного підсоння, тобто постійного й запліднюючого контакту із творчим колективом і широкою та інтелігентно реагуючою читачької публіки, Анатоль Юриняк є свідомий цього, що дав із себе все, на що йому було стати.

IV

Для потомства найважливішим з усієї спадщини Анатолія Юриняка будуть праці з області літературознавства і літературної критики та оказійні статті на громадсько-політичні теми.

Окрему позицію в цій праці займає есей п.н. "Літературний твір і його автор", що творить першу частину книжки під тим же наголовком. Центральну думку цієї частини конкретизує автор при кінці есею такими словами: "Мистецтво, в тому й література -- це творчість вільного духу. Всяке втручання позамистецьких чинників діє на мистецтво згубно".

Слушність цієї аксіоми Юриняк ілюструє трагічною долею підсоветських авторів, де за право на фізичне життя треба було платити своїм талантом, і щирістю, або ціною життя відстоювати свій талант, своє право бути собою. Приклад: Павло Тичина.

В другій частині цієї книжки -- "Критичні нариси, нотатки, ювілейні статті", де "поруч із дійсними критичними нарисами про окремі твори або про цілу творчість поодиноких українських письменників, уміщено декілька "літературно-громадських", "академічних" (читаних на святкових академіях...) рефератів, декілька есеїв, на літературно-громадські теми...". Тут автор, з питоמוю собі уважливістю і доброзичливістю розгортає перед читачем вахляр проблем.

Хоч кожна з оброблених тем виведена із належним знанням і з цікавим підходом, на вирізнення заслуговують: "Прометеїзм і вільна стихія в творчості Лесі Українки", де Юриняк показує ті прикметності у Лесиній творчості, за які Франко назвав поетесу "єдиним мужчиною в українській літературі"; критичний огляд "Огненного кола" Івана Багряного (ст. 139), в якому рецензент показує як "письменникові перешкоджає публіцист", а політика знецінює поезію, і "Ідея 'цілої людини' -- як лейтмотив поезії Івана Франка", де Юриняк виводить свою цікаву інтерпретацію "цілої людини" у Франка.

Брошуркові видання: "Літературні жанри малої форми" (Вінніпег, 1950), "Літературні жанри великої

форми" (Нью-Йорк, 1958), "Творчі компоненти літературного твору, (1964), і "Засоби і способи поетичного вислову", (1966) -- всі вони літературознавчого характеру, написані майстром у своєму ділі і в цілості творять першорядний підручник для студентів філологічних факультетів, як і для молодих adeptів "великої літератури", яким трудно визначити свої таланти. Хоч будуть, очевидно, як і завжди були, й такі самородки, які не прочитавши ні одної з теоретичних порад, творитимуть нові засоби і стилі мистецького вислову -- на злість традиціоналістам і на велику втіху футуристам.

Врешті доходимо до головного опусу нашого ювіляра, до літературно-критичних статей та нарисів і до публікацій на суспільно-політичні теми у трьох книгах під спільним наголовком "Критичним пером". Перший том (1974 р.) упорядкований д-ром Іваном Овечком, містить праці писані у великій частині друковані в періодичній пресі в роках 1955-1973; другий том (1987 р.), технічний редактор д-р Іван Овечко, книга видана в-вом Укрпрес, Колорадо, і третій том (1990 р.), виданий в-вом Інституту Дослідів Волині у Вінніпегу, Канада. Разом 938 сторінок стандартного книжкового формату. Крім статей приватно-оказійного характеру, що пов'язані з ювілейним панегіризмом, ми нараховуємо там 107 позицій публіцистики на суспільно-політичні теми і 90 позицій на літературно-критичні та літературно-мистецькі. Коли ж додати 22 літературно-критичні статті та есеї із книжки "Літературний твір і його автор", матимемо 112 статей цього жанру. Якщо не звертати уваги на декілька пропусків -- як нпр. В. Барки "Апостоли" і "Жовтий Князь", П. Балея "Пан", Яра Славутича "Трофеї" -- і на деякі посягання критика у передвоєнну спадщину наших клясиків, то це справжня хрестоматія літератури української діаспори. Це величезна літературознавча праця, завдяки якій збережеться чимало мистецьких вартостей, що порозкидвані в періодичній пресі могли б випасти з реєстру. Майбутній історик української літератури поза межами української території матиме велику частину цієї літератури вже названою й оціненою в цих книгах нашого критика, який своє піклування рідною культурою висловив у групі оказійних віршів (частина 3) під наг. "Роздуми сумного дня":

*"Де б не блукав я, де б не спочивав,
Чи клаясь спати, чи ранок зустрічав,
Я в думці все сную журбу,
ЧИ СПРАВДІ НАШІ ДОЛАДУ?"*

*Ой ні! Здається так мені:
На всіх ділянках підсумки сумні.
Невтішні?
(Щоб не сказати, нікудишні.)*

*Бо й справді, у домах, церквах,
На вічах, --
Куди не глянь -- усе старі обличчя*

*А молоді зовсім нема,
"Не дописала"
Видать, еліта наша тут,
Поганий вибрала маршрут:
В політику притямом потяглась*

Культуру зовсім занехала.

В публіцистиці Анатолія Юриняка немає, здається, ні одної проблеми -- чи то в українських справах, чи американських та інтернаціональних -- які пройшли б попри нього непомічені і на які він не обізвався б своїм "критичним пером" і дружньою порадою людини з великим досвідом. Багато з цього проминального інтересу і залишається як документ часу. Але є й тривалі вартості, як "Війна з самим собою Івана Франка" і "Українська національна революція і Симон Петлюра" (ч. 1, 1974 р.); "Деклярація людських прав - в дію!" і "Рятунок демократії -- справа самих демократій" (ч. 2, 1987 р.); "Між історією і політикою" Івана Лисяка-Рудницького, "Особливості політичного життя в США" (ч.3 1990 р.).

Попри всю свою всесторонність, працьовитість і плодovitість, Анатоль Юриняк залишається надзвичайно скромною людиною і, наперекір своєму дев'ятдесятиліттю, з плідним і тверезим розумом та активним ставленням до життя.

Ми почали цей есей кінцевою строфою улюбленого Юриняком віршу Дмитра Фальківського і кінчаємо першими строфами, які стали кредом і дороговказом нашого Ювіляра:

*Комусь дано діла творити великі,
Що ниткою протягнуться в віки,
А з мене досить, що не був дволикий,
Бо серця не міняв на мідяки.*

*І хоч тепер уже лягла утома
І борозни порізали чоло,
Я все ж радий, що кожному
В своїх піснях я напоїв теплом.*

Довгих і плідних Тобі ще літ, Дорогий Ювіляре! □

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

● 2295 Bloor St. W. ● 199 Roncesvalles Ave.
● 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

**GEO. H. CREBER (від 1897 року)
208 Kingston Rd. at Woodbine
УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

-- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
-- імпортований і місцевий граніт, бронза;
-- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
-- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри -- наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечорі -- 762-3502
РОМАН ДЕМКІВ

ПАМ'ЯТІ МИХАЙЛА ШАФРАНЮКА

(в першу річницю з дня смерті)

Кожен раз коли заходжу до галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації на вулиці Блур у Торонті, мимоволі перед очима стає завжди заклопотана, але привітна постать її творця та мецената св. п. Михайла Шафранюка. Скільки не було б присутніх (а часто було й кількасот!) і який би не був він зайнятий, пан Михайло завжди пам'ятав підійти, привітатися, розпитати чи розказати про останні новини та подякувати за котрусь з найновіших статтів у "Нових Днях". Така уважливість, може, найбільш вирізняла його з поміж наших переважно набондючених і нечитаючих громадських діячів і комерсантів. Це й свідчило про його вроджену інтелігентність.

Середнього росту, стрункий, чорнявий, з приємними рисами обличчя й тихим лагідним голосом, Михайло Шафранюк завжди видавався здоровим і набагато молодшим за свій вік. Тому й тяжко змиритися з фактом, що вже пройшов рік, відколи його не стало. Він помер у лічниці в суботу 30-го листопада 1991 року, всього за пару днів перед здійсненням його життєвої мети, коли Україна так одностайно засвідчила свою волю до незалежного державного життя.

Михайло Шафранюк народився 6-го листопада 1911 року в селі Худіївці, над річкою Нічлавою, що на Борщівщині. Належав до тих здібних амбітних юнаків, які прагнули вчитися, щоб вирватися з вузьких рамок села в широкий світ, хоч шанси для цього в тодішніх умовах були дуже обмежені. Закінчивши місцеву сільську школу, опісля короткі торговельно-кооперативні курси, почав працювати в Борщівському, а відтак у Тернопільському Повітових союзах українських кооператив. Одружившись в 1936 році з Ярославою, з відомого великого роду Завадовичів, Михайло Шафранюк знайшов у її особі вірного помічника в реалізації своїх планів на все життя.

Пані Ярослава ще перед одруженням була співвласницею єдиної української пекарні в Тернополі, а через неї впливовим членом управи Союзу українських купців та промисловців і діячкою Союзу Українок. Уже наступного року молоде подружжя відкрило в місті Коломиї свою пекарню, яку тяжкою працею розвинули, але втратили все під час окупації Західної України більшовиками в 1939 р.

Страшний досвід з часів тієї окупації мав вирішальний вплив на те, що 32-річний Михайло Шафранюк добровільно зголосився до воєнної служби в дивізії "Галичина" і пройшов з нею різні кампанії аж до капітуляції в травні 1945 року.

Відшукавши по війні свою дружину, яка з родиною її сестри опинилася в Австрії, але не можучи початково виїхати разом з ними до Канади, Шафранюки прибули в 1949 році до Аргентини, де провадили кілька підприємств, а в 1952 році переселилися до Торонта. Тут вони зразу стали співосновниками пекарні і власниками при-

буткової меблевої крамниці "Альфа" та активно включилися в бурхливе на той час українське суспільно-громадське життя нашої другої столиці. Тоді ми й познайомились з паном Михайлом у їхній крамниці. З того часу він завжди називав мою дружину "донечкою", але я залишився для нього до кінця "паном редактором", незважаючи на мої часті протести.

Завдяки великим організаційно-комерційним здібностям пана Михайла, їхні підприємства добре просперували і п-тво Шафранюки досить скоро стали багатими людьми й щедрими жертводавцями на видання "Енциклопедії українознавства", на твори українського мистецтва, пресу та на інші національні потреби. Тут слід підкреслити, що Михайло Шафранюк, завдяки своїй начитаності й здоровій інтуїції ніколи не вважав, що Україна кінчається на річці Збруч. Він радо контактувався з людьми Великої України й ще в 50-ті роки вважав за потрібне оголошуватися в такий "східняцькій" пресі, як "Молода Україна" і "Нові Дні".

Неминуче підкрадалися роки для заслуженого відпочинку від щоденних трудових обов'язків і зайнять. Вік і стан здоров'я домагалися свого і п-во Шафранюки почали задумуватися над тим, як можна найкраще використати свої зрілі роки та зароблені гроші не тільки для себе, але й для добра української справи. Спостережливий Михайло Шафранюк давно завважив, що українська політика (а радше групове політиканство) тільки роз'єднує націю й не має у світі ходу. Він спостеріг також, що українська література, музика, театр і навіть наука з різних причин відстають від світового рівня, але він не зможе мати реального впливу на їхнє покращення. А ось українське образотворче мистецтво, хоч і без підтримки від своєї держави й багатих меценатів, не лиш не відстало, але подекуди навіть випереджує ідеї та виконавство кращих мистців передових державних народів. Українське мистецтво, при організаційній і фінансовій підтримці могло б не тільки найкраще консолідувати всіх українців, але й приносити українському імені потрібний розголос та заслужену славу серед чужинців.

Тож, приступивши від роздумувань до діла, Шафранюки на базі своєї значної колекції картин і мистецької бібліотеки, створили і зареєстрували в 1975 році Канадсько-Українську Мистецьку Фундацію, покликавши до її дирекції компетентних мистців і громадян. Нині Фундація користується модерно влаштованими виставочними залами, в яких зібрано кількасот картин і

скульптур кращих українських мистців. В інших залах Фондації розташовані бюро Секретаріату СКВУ і місцевого відділу Конгресу Українців Канади. Там завжди оживлено працюють, тож не дивно, що за короткий час КУМФ стала визначним культурним і суспільно-громадським українським центром.

В галерії КУМФ відбулося вже біля 300 індивідуальних і групових мистецьких виставок. Там виставлялись твори майже всіх українських (і деяких чужинецьких) відоміших мистців з діаспори і багатьох з України. Ці виставки відвідали десятки тисяч глядачів, про них писала преса, в тому разі і "Нові Дні".

Тут слід згадати, що хоч Михайло Шафранюк не мав формальної мистецької освіти і його мистецький смак, як і більшості з нас, вироблявся під впливом радше аморфної відсталі провінції, у виборі мистців і виставок він керувався не стільки своїм смаком, як порадами багатьох мистців і мистецтвознавців. Так бувало й тоді, коли він інтуїтивно відчував і передбачав, що якась виставка через свій абстракціонізм і завищені ціни картин не покриє видатків і їх доведеться оплачувати самому.

Треба підкреслити, що для ведення поточних справ КУМФ завжди бракувало добровольців, а компетентний куратор не захотів би та й не зміг би працювати довгий час за 20,000 дол. річної зарплати. Тому Михайло й Ярослава Шафранюки, будучи вже в старшому віці і не з найкращим здоров'ям, кожного дня вкладали довгі години своєї праці у ведення справ Фондації, щоб зменшити щорічні її недобори. Правда, в багатьох складалося враження, що вони тяжко працювали насамперед для свого власного задоволення, відчуваючи в цьому свою потрібність і незаступність. Відчуття, зрештою, цілком нормальне і зрозуміле.

Крім мистецьких виставок і доповідей на мистецькі теми, в приміщеннях КУМФ часто відбувалися виступи відомих наших діячів, літераторів і науковців. Такі виступи почастишали особливо відколи впала залізна завіса. Мабуть не знайти жодного визначного гостя з України, який, відвідуючи Торонто, не завітав би до КУМФ. Це уможливило Михайлові Шафранюкові особисто познайомитись з багатьма українськими особистостями, встановити тісні зв'язки з Україною, відвідати рідні околиці, як тільки настала така можливість.

Подружжя Шафранюків було одним з перших, що фінансово підтримали Товариство української мови "Просвіта", РУХ, Фондацію св. Володимира в Кракові, Національний Музей у Львові та інші відроджувані установи. Проте, як кажуть, грішми не розкидали. І з'ясувавши собі факт, що зруйнована більшовиками Україна потребує великомасштабної і скоординованої допомоги, вони створили окрему Фондацію "Допомога Україні" під патронатом СКВУ, до якої внесли один мільйон своїх доларів.

Характерний штрих: коли група патріотичної української молоді з Канади вибиралася перед референдумом в Україну, щоб там пропагувати не тільки гасла за самостійність, але й за вибір на президента одного кандидата і звернулася за фінансовою підтримкою до Фондації, -- вже дуже хворий Михайло Шафранюк сказав: ми не можемо фінансово допомагати тільки одному з

кількох кандидатів на президента. Наша Фондація стоїть понад окремими партіями й допомагатиме лише загально-українським справам.

Яскраво пригадую й телефон бл.п. Михайла десь у середньому році горбачовської "перебудови", коли ще мало хто на еміграції вірив у значні зрушення і зміни в СРСР.

-- Чи ви отримуєте "Панораму" з Мюнхену? -- запитав.

-- Отримую й уважно читаю.

-- І яка ваша думка?

-- Назагал позитивна, хоч статті в "Панорамі" задовгі й занадто серйозно трактують збанкрутовану марксо-ленінську фразеологію, надіючись на її трансформацію в якусь справжню радянську демократію. Але шаную редактора за відвагу висловлювати контрверсійні думки.

-- А що ви скажете, коли я запрошу його до КУМФ, щоб дав серію лекцій про стан в Советському Союзі? І переберу поширення "Панорами" у США і Канаді.

Признаюсь, для мене це була несподіванка. І я відповів:

-- Ідея добра, але ж ви знаєте, що редактора Андрія Білінського та його поглядів у нас не сприймають. "Батьки народу" вас збойкотують.

-- А я їх не боюся. Я не боюся нікого й робитиму те, що вважаю за слушне.

Для мене це вже був інший Михайло Шафранюк, не той, що з комерційних міркувань намагався жити в злагоді з всіма.

За два тижні д-р Андрій Білінський -- колишній член ОУН, дивізійник і в'язень сибірських концтаборів, а нині професор німецького університету й дуже контрверсійна фігура серед наших патентованих патріотів -- прибув до Торонто й прочитав у заповненій залі КУМФ кілька лекцій на актуальні політичні теми. Там я з ним і познайомився. "Батьків народу" на його виступах було негусто, але й якогось бойкоту вже не помічалось...

Пригадується ще один епізод з розмови з бл.п. Михайлом Шафранюком, що свідчить про нього як про незалежну, розумну й далекоглядну людину. Це був час, коли тодішній голова Верховної Ради України Леонід Кравчук щораз виразніше ставав на українські незалежницькі й демократичні позиції, а проти нього розгорнулася чомусь неперемінлива шалена пропаганда більшості провідників РУХу і членів Народної Ради, підтримувана майже всією пресою на еміграції. Я саме вибирався в Україну і Михайло Шафранюк мене запитав, чи мають "Нові Дні" зв'язок з групою Кравчука, або з ним особисто. "Коли ж ви надрукуєте об'єктивну статтю про нього або й інтерв'ю з ним? Його ж конечно підтримати, бо незалежну Україну створять тільки такі, як він, або за нашого життя її взагалі не буде".

Я запевнив пана Михайла, що інтерв'ю (хоч і не моє) з головою Верховної Ради вже друкується (за липень-серпень 1991) в "Нових Днях", хоч вплив нашого журналу на розвиток поточних подій, на жаль, дуже обмежений.

Можна сказати ще багато незвичайного про цю ніби звичайну і скромну людину, яка не дбала про нагороди для себе, не домагалась визнання і не купувала собі титули, але прислужилась українській культурі більше,

ніж більшість декорованих і титулованих осіб. Найвиштованіше й авторитетно висловився про ці його заслуги видатний український поет, маляр і мистецтвознавець Святослав Гординський у листі до дружини Покійного.

В першу річницю відходу Михайла Шафранюка згадаємо, що заініційована Шафранюками мільйонна Фундація "Допомога Україні" стоїть, здається, на твердих здорових підвалинах і ще довгі роки допомагатиме Україні згідно з волею її меценатів. Століття стоятиме в престижній торонтській околиці пам'ятник Володимирові Великому, роботи маєстра Лева Молодожанина, подарований Шафранюками Інституті св. Володимира з нагоди 1000-ліття хрещення України-Руси.

Не можна, на жаль, сказати ще нічого певного про майбутнє найамбітнішого і найвартіснішого твору п-ва Шафранюків, про їх "першу дитину" -- Канадсько-Українську Мистецьку Фундацію. Один рік без свого основника і промотора вона трималася досить добре і на належному рівні. Це треба завдячувати і членам дирекції, і кураторові галереї Павлові Лопаті, й дружині покійного пані Ярославі, яка не зважаючи на тяжкий стан здоров'я ще є активним членом Ради директорів, з рішальним фактично голосом.

Але майбутнє розвитку української культури й українського мистецтва в Канаді стоїть під великим знаком питання. Ще якийсь час процвітатимуть тут сто й 200-доларові патріотичні бенкети, матимуть успіх етнографічні фольклорні "українські дні", триматимуться національні страви і ресторани, самооплачуватимуться легкі естрадні концерти, але що раз більше нидітимуть наші "культурні центри", школи й музеї, а виявам справжньої української культури й мистецтва місця серед всього того просто не буде.

Бл.п. Михайло Шафранюк часто журився, що стається з КУМФ, коли його не стане. Нині з певністю можна сказати лиш те, що навіть найкраща колекція мистецьких шедеврів і найвідданіша праця гурту ентузіастів та безкоштовне приміщення не забезпечать тривалої діяльності такої установи. Для систематичного планування й реалізації своїх завдань кожна фундація потребує значних основних фондів, відсотки від яких щорічно балансували б бюджет.

Потребуватиме таких фондів і КУМФ, без існування якої вже важко собі уявити українське Торонто. □

З ініціативи Фундації "Допомога Україні" та Об'єднання Українських Професіоналістів і Підприємців в Торонто відбулася в суботу 17-го жовтня 1992 в залі КУМФ громадська зустріч з видатним українським політиком, головою "Нової України" харків'янином Володимиром Філенком та з членом Президії Верховної Ради й головою Комісії в економічних справах, визначним економістом д-ром В. Пилипчуком. Запрошений на віче-зустріч кол. віцепрем'єр і міністер економіки Володимир Лановий мусів повернутись перед зустріччю до Києва в зв'язку з формуванням нового українського уряду.

Могло здаватися, що невелика заля КУМФ не помістить усіх бажаючих вперше побачити і послухати таких видатних діячів сучасної України. І справді, інформації обидвох шановних гостей про нинішні проблеми України й її перспективи на близьке майбутнє були надзвичайно цікаві, щирі, об'єктивні, дуже добре й дотепно подані і повчальні. Гості вияснили багато з того, що турбує сьогодні свідомих українців у цілому світі -- і про труднощі Верховної Ради, і про ролі, яку зіграла демократична меншість та компартійна більшість у проголошенні незалежності України та в солідному всенародному підтвердженні референдуму, і про головні перешкоди на шляху до вільної ринкової системи, і про скандали навколо конечного введення національної валюти та поширену корупцію, і про складні проблеми навколо великої армії та чорноморської флотії, і про тимчасову беззахисність кордонів та зріст злочинності, але також про великий потенціал України, яка, незважаючи на все, вкоротці стане одною з найпотужніших держав світу.

Інформації їхні були цікавіші, повніші і об'єктивніші, ніж ті, що їх можна було почути під час Всесвітнього форуму в Києві чи на різних столярюрових бенкетах та святкуваннях ювілеїв. Відповіді на всі питання присутніх були доречні й продовжувались після офіційного закриття, під час теплої гостини.

Ця небуденна зустріч напевно збагатила кожного знавцем і вірою в те, що всі труднощі молодій українській державі будуть подолані.

На превеликий жаль, людей на зустрічі було порівняно мало, а тих, хто мусів би на ній бути -- ще менше. Та хай це не зневірює організаторів і гостей. Вони хіба вже звикли до різних наших дивоглядів.

М. Даль.

Близько 45% жителів України готові виїхати на роботу за кордон. 11% -- воліли б покинути республіку назавжди. Найбільше бажання працювати за кордоном виявляє молодь до 30 років. Такі настрої серед населення виявлено під час проведення соціологічного опитування.

Економічна криза, а також політична нестабільність, чорнобильське лихо спонукують багатьох шукати кращої долі за кордоном. □

Угоду між Україною і Німеччиною про судноплавство на внутрішніх водних шляхах підписано у Бонні.

Угода передбачає можливість використання водним транспортом обох держав внутрішніх судноплавних шляхів і портів одна-одної.

З відкриттям у вересні поточного року каналу Райн-Майн-Дунай, українські пароплави зможуть перевозити пасажирів і вантажі через південні і західні землі Німеччини і виходити до Гамбурга, Берліна та інших німецьких портів. □

ЧОМУСЬ Я ВІРЮ У ХАРКІВ

Багато міст України, де я виступав минулої осені з художнім читанням, зринають у моїй пам'яті, а особливо Харків. Це місто впливає в спогадах як щось грандіозне і патетичне.

Розташований при злитті річок Харкова, Лопані та Уди, Харків заснований 1655-56 років козаками переселенцями з Правобережної України як фортеця захисту від кримських і ногайських татар. Сьогодні Харків має два мільйони населення і виглядає як європейське місто, спеціально в центрі. Крім індустріальних велетнів, як Харківський Тракторний Завод, один з найбільших заводів світу, чи Турбінний Завод, Харків є містом навчальних закладів і культури. Чільне місце займає Харківський університет, який до того був Харківський Колегіум, де ще Сковорода викладав. На його катедрах викладачами були видатні математики (Остроградський, Стеклов), філологи (Потебня, Сумцов), історики (Костомаров, Багалій), біологи (Мечников), діячі культури й мистецтва (Гулак-Артемівський, Лисенко, Старицький) та авторитети в інших ділянках.

Добре відомі ще такі навчальні заклади: Сільсько-Господарський Інститут, Політехнічний Інститут, Науково-Дослідний Інститут (ім. Мечникова), Педагогічний (ім. Сковороди), Медичний Інститут та Інститут Удосконалення Лікарів, Театральний Інститут. В Харкові діяв відомий Театр "Березіль" Леся Курбаса до 1934 року, а пізніше Акад. Театр ім. Шевченка. Там є також Акад. Театр Опер та Балету ім. Лисенка, Театр Революції, Театр Юного Глядача, Червонозаводський Укр. Драм. Театр та Театр Рос. Драми.

Може тому, що мої виступи були в Харківському університеті та Будівельному Інституті, інтелектуальний потенціал української інтелігенції якось відсунув в моїй уяві наявне зрусіфіковане забруднення. Розмови з Олексієм Прокоповичем Чугуєм, професором Університету, автором монографії про Шевченка ("Драматургічні елементи в ліриці Т.Г. Шевченка"), з Юрієм Андрійовичем Ісиченком, з Катедри історії укр. літератури, з Ігорем Івановичем Остахом, з Відділу літератури, мови та мистецтвознавства Академії Наук, укріпили мою віру в українську інтелігенцію Харкова. Про свої виступи в Харкові з ініціативи д-ра Анатолія Лисого я писав у статті "З Багряним по Україні" ("Укр. Вісті", 29.12.91), зараз хочу згадати те, що встиг схопити у місті.

Харківський Літературний Музей творить духовий контакт між вами і "розстріляним відродженням". На вас дивляться з портретів, макетів "мятежний" Хвильовий, Курбас, Куліш, Йогансен, Слісаренко, Савченко, Драй-Хмара, Елан Блакитний, Пилипенко, Зеров, Тичина, Косинка, Филипович, Буревій та багато інших знищених терором нелюдяного режиму. Серед них макет літератора в гарному костюмі, на грудях повно орденів, а поруч великі томи написаного, але цей літератор без лица. Хто це? Корнійчук? Інший яничар? Вражіння лишається сильне.

Була ще зустріч в Харківській Спілці письменників:

Радій Полонський -- голова, прозаїк, фундатор "Руху"; Анатолій Перерва -- поет, секретар Спілки; Юрій Стадниченко -- поет, головний редактор журналу "Березіль"; Віктор Тимченко -- поет; Сергій Шелковий -- рос. поет, науковець; Роман Левін -- рос. поет, автор десятків книг; Віталій Гунько -- поет-гуморист, лікар; Сергій Болорик -- організатор Бюра Худ. Літ. СПУ. Зустріч організував викладач університету, критик-дослідник Юрій Ісиченко, він же організатор моїх виступів. Розмови в Спілці Письменників були дружні, відверті, це було напередодні Референдуму і всі вірили в нашу перемогу. А голова Спілки вивів мене на балкон і з гордістю показав блакитно-жовтий прапор, що майорів над Спілкою.

Редактор журналу "Березіль" (бувний "Прапор") Юрій Стадниченко просив прислати мою відповідь в "Нових Днях" на провокаційну статтю проти мене І. Дузя в тому ж "Прапорі". Вражіння від зустрічі з письменниками, поетами Харкова лишилось дуже приємне.

Голова Православного Брацтва Юрій Ісиченко, разом з діячкою Фонду Культури пані Ніною Немировською повезли мене в УАПЦ. Був вечір, холод, сніг, лютий вітер, і ми зайшли у велику зовсім зруйновану церкву, збудовану ще у 1879-85 роках. Всередині руїна як і зовні, поцерблений цемент замість підлоги, облуплені стіни, звичайний стіл і дві ікони по боках замість іконостасу. І погода, і церква в руїнах дуже пригноблювали. Десь чувся спів хору, це поруч у кімнатці (в холоді) церковні хористи робили пробу. Познайомився з пан-Отцем Віктором Маринчаком, молодою людиною, що

Дмитріївська церква перед знищенням.

"Перебудована" на сирій кінотеатр "Спорт".

разом з пані-добродійкою є викладачами Харківського університету. Так, тут їм у церкві потрібно все, від чаші, риз і стихарів до молитовників українською мовою. І добре діло зробив проф. Юрій Шевельов започаткувавши товариство "Друзі Харкова". Бо руйнування культури і релігії виходить на поверхню тепер в усій своїй огидній злочинності.

Для прикладу візьмемо Дмитріївську церкву. Ці фотографії передав мені Олександр Валентинович Ткачов, кореспондент газети "Слобода". На одній бачимо Дмитріївську церкву, архітектор М.І. Ловцов, збудовану 1888-1896 років. В 30-их роках ця Церква була зруйнована і перебудована на кінотеатр "Спорт". Зверніть увагу на три високі довгі вікна що залишилися від зруйнованої церкви. Це фото з колекції харків'янина Лейбфрейда. Таких фізичних вандалізмів в Харкові є більше. А скільки духових? Знищення Курбасівського "Березолю" -- одне з них. А щодо релігії, то як сказав Олександр Воронин -- "Цілі покоління на Україні ніколи не чули про тисячолітню Рідну Церкву українського народу, не знали... про подвійне відродження та подвійний розгрім у 20-му сторіччі владою, для якої релігія означала "опій для народу" (Олександр Воронин "Історичний шлях УАПЦ", 1992).

Але чому я вірю у Харків, вірю що тепер при незалежній Україні анахронізмом звучатимуть слова дядька Тараса з "Мини Мазайло" Миколи Куліша -- "Чи може й ви мене не розумієте, як ті у трамваї. Тільки й слави що на вокзалі "Харків" написано, а питаєш по-нашому, всяке на тебе очі дере... Всяке тобі штокає, какає, -- приступу нема". Все ж таки Харків заснований козаками. □

За даними Міністерства праці України 1992 р. в Україні, можливо, буде звільнено півмільйона осіб. Найболючіше це звільнення робочої сили відбиватиметься в густонаселених районах.

Найбільше працівників залишаються без роботи через ліквідацію нерентабельних підприємств, скорочення обсягів у зв'язку з непостачанням сировини та порушенням договірних зобов'язань. □

ЩЕ НЕ ВМЕРЛО ВСЕ... (ЗВЕРНЕННЯ)

В день свята Святого Пантелеймона, 9 серпня 1992, перебуваючи на Конгресі СФУЛТ у Харкові, я разом з іншими учасниками його був на Святій Службі Божій в Івано-Богословському Храмі Української Православної Автокефальної Церкви (УАПЦ). Службу відправляв Отець Віктор В. Маринчак, 1946 року народження, харків'янин, доц. кафедри рос. філології Харківського університету -- тут він заробляє на хліб насущний...) Від лагідної, милої відправи Святого Обряду і проповіді Отця душа наповнювалась радістю. Вона раділа від того, що ще не вмерло все в нашій Україні, що наша Церква живе і постає з руїн!...

Водночас стискалось серце від болю за те жалюгідне положення, в якому знаходиться цей храм, як і наша церква в цілому на східних землях України, завдяки існуванню донедавна більшовицького режиму, пануванню російської орди!...

Івано-Богословський храм (мурований) був збудований на місці старої дерев'яної церкви. Бачив він всякі лихоліття... Вистояв і у воєнні роки... І тільки в советські сорокові не витримав, був підірваний... Але уцілілі стіни стояли... Приміщення храму використовувались під склади Харківського торгун... Лише під тиском правовірних у 1982 р. храм було визнано пам'ятником культури, а в 1991 р. -- віддано УАПЦ, як храм...

Жадана воля прийшла!... -- Жалюгідний, але знову -- Храм Божий!... На його оновлення потрібні кошти, людська допомога і час...

Я вірю, що храм стане таким, як колись... Але гляньмо ж і на друге. На Харківщині -- 22 золотокупольних храми. Всі вони колись були українськими... А зараз належать Російській Православній Церкві!... На всю Слобожанщину УАПЦеркві віддано лиш один храм, і той напівзруйнований ординцями, що прийшли зі Сходу і ось, уже понад три століття, грабують на Українській Землі!...

Але на все -- воля Божа!... Я також закликаю нею керуватись і її берегти!... Водночас звертаюсь до людей: "Звернімо ж зір наш до нашої України, до нашої розореної Церкви. Амінь."

Примітка: Я належу до Української Греко-Католицької Церкви. За Івано-Богословський храм УАПЦ уболіваю тому, що мусимо воскрешати нашу Церкву у Східній Україні, починаючи з нього...

Богдан Трач

**НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ СВОЄЧАСНО!**

ФОРМУЛА УСПІХУ ПЕТРА ЯЦИКА

У жовтневому числі "Нових Днів" редакція обіцяла широко відкрити сторінки журналу підприємцям й економістам, зацікавленим у розвитку зруйнованої української економіки. На початок друкуємо скорочено ексклюзивне інтерв'ю співредактора часопису "Нью Перспективс" Богдана Колоса з нашим винятково успішним самородним підприємцем Петром Яциком.

Ред.

Нью Перспективс: Чи можете сказати нам дещо про себе?

Петро Яцик: Коли я прибув до Канади, моя перша праця була мити посуд у невеликому монреальському ресторані. Моя друга праця була в м'ясній крамниці. Приїхавши до Торонта я став форманом в (українській) молочарні Роджерс, бо мав у цій ділянці деякий досвід з Німеччини. Мій другий фах -- кочегар на паровозі Сіен-ар. Рівночасно ми відкрили з Рошком і Клішем книгарню "Арка". Але в 1964 році ми розійшлися, бо в цьому бізнесі не було просто місця для трьох. Це тоді я пішов у будівництво, де й працюю досі. І поки що з успіхом.

Н.П.: Скільки я розумію, у Вас є декілька підприємств.

П.Я.: Зараз у будівництві я маю 12 різних фірм. В основному тому, щоб розкласти ризик. Нині люди стали менш чесні й охочі судити фірму з будь-якої причини. Тому кожний проект виконується під іншою назвою і якщо одну фірму у чомусь звинуватять перед судом, то інші є забезпечені.

Моє головне підприємство Промбанк Інвестмент має дуже солідну базу. Коли я чи хтось з моєї родини зробить якусь помилку в новій невеликій фірмі, то потерпить тільки ця фірма, але головна залишиться солідною.

Н.П.: Бізнес забирає багато Вашого часу, а все ж таки Ви завжди були активні в українській громаді. Чи не так?

П.Я.: Так, я брав участь у багатьох справах, був членом багатьох-багатьох комітетів. Бувало, що з одних зборів треба було поспішати прямо на другі. Бо я хотів будувати Україну в Канаді, як і багато моїх земляків. Пізніше я зрозумів, що ця біганина кругом не дає нічого. Тож я поволі відв'язався від цієї непродуктивної балаканини й присвятив більше часу моїм підприємствам.

А все ж таки, принагідно я допомагав, особливо різним спортивним групам, бо вірю в фізкультуру.

Н.П.: Яка Ваша думка про успіхи українців у Канаді?

П.Я.: Я думаю, що українці в реальному житті, цебто в бізнесовому, є далеко позаду Західних країн... На це склалось чимало причин. Якщо поглянути в історію, наша батьківщина була багато разів окупована загарбниками. Всі вони дозволяли людям присвячувати свій час літературі й мистецтву (Ой, далеко не всі і не завжди!

-- Ред. "НД"), але завжди тримали економіку й армію в своїх руках...

Найважливіша цінність -- це сила, яку дають освіта, гроші і армія. А ці ділянки ми занедбували багато-багато років, завдяки нашим звичаям, традиціям і релігійним віруванням... Тому й у Канаді ми не маємо фабрикантів, не маємо власників великих крамниць. В нашому суспільстві тільки одна десята з 1% належить до бізнесу, не більше.

Н.П.: Чому ж Ви порвали з цією традицією?

П.Я.: На це питання не тяжко відповісти, але дуже тяжко вирватись з кола думання всіх своїх приятелів. Після аналізу дивно відчувати, що ти думаєш інакше. Але, на мою думку, всі ті патріотичні кличі не дають нам нічого. Якій меті вони справді служать? Я завжди намагався вчитись у своїй ділянці. Я люблю читати. Я прибув до Канади вже з певним знанням англійських слів і це дало мені змогу вчитись. Я вивчав економіку в Німеччині, а тут брав курси з практики управління й це відкрило мені очі на світ менеджменту, бізнесової адміністрації, публічних відносин, робітничих питань тощо. (...)

А в порівнянні з іншими національностями в Канаді, в ділянці бізнесу ми таки дуже відстали. Візьміть італійців, наприклад. Вони мають, мабуть, 200 банкетних залів у Торонто. А скільки мають українці? Ні одної. Тих кілька, що існують, такі малі, що я їх не враховую...

Н.П.: Але ж ми маємо багато адвокатів, лікарів та інших професіоналів. Маємо відносно велику групу освічених людей.

П.Я.: Так. Але крім Сопінки назвіть мені одного юриста на його рівні, назвіть одну українську юридичну фірму таку, як Гудман і Карр чи Гудман і Гудман. Я працюю з адвокатами кожного дня і я не знаю жодного. Порівняння з банкетними залами можна легко застосувати й до адвокатів.

Ми маємо людей, я погоджуюсь з Вами. Але хоч наші юристи мають освіту, вони думають так, як думали їхні діди в Україні. Їм тяжко вирватись з нашої схеми думання й стреміти до чогось справді прибуткового, до чогось великомасштабного.

Н.П.: Чому ж Ви приписуєте Ваш фінансовий успіх?

П.Я.: Українці, всі українці, думають щоб заробити гроші. Вони хочуть здобути гроші й покласти їх у банку, чи кредитівці. Але гроші треба вживати. Я завжди думав про те, як розбудувати підприємство. Трудове життя особи триває 25 років. А заінкорпороване підприємство може існувати принаймні 100 років. Тож я завжди намагався розбудувати підприємство -- щось тривале.

Я не боюся конкурувати з будьким: з китайцями, японцями, корейцями, італійцями, німцями, англійцями, і навіть з жидами. Це навіть приємно мати виклик сильніший ніж український.

Бажання збудувати підприємство допомогло мені відірватись від українського способу мислення лише

робити гроші. Я поєднав капіталовкладення з будівництвом. Ця комбінація капіталовкладів і виробництва елімінує посередника й приносить мені більший зиск.

Але знову, треба вперед стати знавцем своєї ділянки й практично застосовувати знання в щоденній роботі. Звичайно, в багатьох відношеннях моє знання обмежене, але я певний, що я добре знаю свій бізнес...

Н.П.: Отже усунення посередника -- це один з секретів Вашого успіху?

П.Я.: Це не секрет. Це загальновідомо. Але є інший головний фактор успіху: наявність сили волі застосувати свої знання в кожен день житті. І саме в цьому, я думаю, заключається мій секрет, чому я успішніший від багатьох інших людей у моїй ділянці.

По-перше, в мене є аналітичний змисл, а по-друге -- сила волі реалізувати ці речі, які я вважаю реальними. Заки я щось вирішую, я аналізую цю справу з кожного боку. І раз я впевнюся в правильності моєї аналізи -- небагато перешкод може зупинити мене від здійснення наміру.

Н.П.: Ви також на відміну від багатьох українських успішних професіоналів щедро жертвуєте на наші громадські справи. Чому ви дали гроші для кількох науково-освітніх інституцій?

П.Я.: Бо ніхто не вірить наскільки ми відстали від Західного світу. Існує пекуча потреба піднести мій бідний народ на вищий Західний рівень. Тому я присвятив стільки часу й грошей на освіту.

Особливо на освіту. Багато людей допомагають мистецтву й літературі. Я ж вірю, що ми маємо забезпечити нашу культуру, створити щось солідне, а не лиш зберігати архіви. Ми збережемо їх краще, якщо створимо умови вживати їх і творити на їх основі нове. Самі ж архіви є мертві, як Ленін у своїм мавзолі...

Я думаю, що на нижчому рівні наше організаційне життя дуже сильне. Але коли мова про вищий рівень, особливо в освіті, в академічному світі, то нас знають у Канаді менше, ніж канадських ескімосів. Чому? Бо ми не писали про себе досить чужими мовами. Ми вважаємо, що нас не люблять. Ні, нас просто не знають на вищому рівні.

І саме тому я вирішив присвятити стільки свого часу та грошей інституціям вищої освіти.

Н.П.: Ви маєте успіхи тут у Канаді, навіть надзвичайні успіхи. Ви мали нагоду відвідати Україну. Які Ваші спостереження про теперішній стан українських справ?

П.Я.: Може видатись, що я дуже критично оцінюю українців. Але я просто хочу висловити свої справжні почуття про нас, щоб піднести себе і мій народ на вищий ступінь думання.

В Україні я мав нагоду зустрічатися з директорами великих корпорацій, які є справжніми "власниками" України. Вони реально думаючи люди. Треба пам'ятати, що нині світ -- це одне глобальне село. Великі корпорації -- невидимий уряд -- перебирають і монополізують життя. Давня пословиця каже, що ніхто не може бути

незалежним політично, поки він залежний економічно.

Тепер в Україні, може, 2% підприємств в українських руках. Великі чужі корпорації -- німецькі, американські, французькі, японські, корейські -- відкривають там свої бізнеси, бо вони мають засоби, знання, досвід. Вони відкривають свої філії й дозволяють наступному урядові бути українським урядом з блакитно-жовтим прапором, але забиратимуть дивіденти на свої вклади й експлуатуватимуть наш народ знову, бо ми не досить приготовані взяти економіку в свої власні руки.

Всі ті люди, що приїжджають сюди з України, дослівно всі, і ці, що їдуть звідси туди -- всі говорять. Говорять гарно. А Україна тим часом не має пограничників, не має своєї армії, не має навіть поштових значків і пошта досі йде через Москву. І замість залишатись там і працювати, бо ж стільки там треба робити, вони приїжджають сюди й нарікають на комуністів.

Н.П.: Чи ми повинні боятись мультинаціональних корпорацій в Україні?

П.Я.: Ні, ми не повинні їх боятись. Але було б краще для нас, якщо б ми створили свої власні чи принаймні працювали з ними. Але, щоб працювати з ними, треба спаровувати "коня з конем", а не "зайця" з "конем". Взяти б для прикладу МекДоналда. Моя компанія -- це для них "пінат". Вони мене не потребують. Тож працювати з великими міжнаціональними корпораціями досить тяжко. Ми повинні творити свої власні. Навіть якщо починати з малих, ми зможемо рости. Але коли ніхто не думає (а це ментальність така в Україні), то все, що лишається -- це застій, стагнація.

Н.П.: Чи реально сподіватися суттєвих змін в Україні після її довголітнього перебування під комунізмом?

П.Я.: Це одна з проблем. Під комуністичною владою кожний більше звик чекати наказів, ніж думати сам за себе. Як ти можеш збудувати щось сам, не вживаючи власної голови?

Інша проблема -- брак людей, які мають волю взяти

УКРАЇНСЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ

від фірми:

Compu Stream

Наша Українська Фірма з трилітнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціальність це українськомовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні видавати книжки, журнали, писати статті, листи тощо. *Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.*

2970 Lakeshore Blvd. W., Suite 205, Toronto, On. M8V 1J7
Тел.: (416) 726-0455 або (416) 255-7710 Адам Стец.

відповідальність за встановлення порядку в Україні у свої руки, хоч є там чимало високоосвічених і кваліфікованих людей. Можливо, це тому, що ми ніколи не хотіли бути "акулами", а тільки "дрібною рибою". Але я не бажаю з цим погодитись.

Н.П.: А що на Вашу думку вони повинні робити?

П.Я.: Мені здається весь підхід до справ там неправильний. Майже всі Кравчукові дорадники є теоретики, академіки, тоді як час вимагає практичних досвідчених людей. Я не проти академіків, я за них, але до певної міри...

Я співчуваю Кравчукові. Він потребує більше людей з практичним підходом до життя, які сказали б: "Починаймо це і робім!" І навіть якщо б вони спочатку робили помилки, справи з часом поправилися б. Але якщо не почнеш, то й не поправиш.

Вони всі приходять до мене й говорять: "Чому ти не їдеш і не робиш щось для України". А я відповідаю: "Якщо я поїду в Україну й щось там робитиму, то що залишиться робити вам?" Я кожного дня дістаю з України листи. Один дуже впливовий Кравчуків дорадник, економіст, написав мені на двох сторінках про велику школу, яку він хоче збудувати, щоб самому вчити там людей, як робити бізнес. На закінчення він запитує, чому я не вкладаю в Україні капітал. Я відповів на його двосторінковий лист одним реченням: "...тому, що я ще не зустрів українця, який не хотів би вчити інших робити речі, яких сам не вміє робити".

Н.П.: Але чи бачите якісь позитивні зрушення?

П.Я.: Найпозитивніше, що я бачу -- це зміна наставлення. Протягом всієї історії нам найбільше шкодила наша нетолерантність одного до одного. "Це має бути по-моєму, або ніяк!" -- такий був донедавна в нас підхід. Здається це міняється. За винятком кількох людей, таких як Чорновіл і Хмара, багато демократів і комуністів пробують співпрацювати й бути терпимішими до людей, які думають трохи інакше. Дуже позитивно бачити таку зміну...

Деякі люди в Україні абсолютно конструктивні. Але багато... навіть у Верховній Раді, думають примітивно. Багато з них думають тільки про себе й не дозволять вам зробити нічого для України, поки їх не підкупите. Це я знаю з власного досвіду. Їм байдуже, що Україні бракує того чи іншого, що Україна не має своєї армії. Для них -- власна користь насамперед...

Н.П.: Як повинні ми, українці в Канаді, заохочувати процеси змін в Україні?

П.Я.: Сьогодні ввечері відбувається 100-доларовий банкет. Чому люди просто не дадуть 100 доларів на справу?... А скільки банкетів ми влаштуємо річно? Це багато змарнованих грошей, -- розвіяних! Що за них осягається? Дуже мало. Кожен блазень потрапить розвіяти гроші.

Н.П.: А Ви йдете нині на банкет?

П.Я.: Ні. Я не ходжу на банкети, я працюю. Праця -- ось що дуже потрібне. Тільки подумайте: якщо б

кожен українець в Україні і в діаспорі почав від себе й зробив щось для України, не чекаючи на інших, то справи в Україні покращали б вже від завтра...

Н.П.: Чи Ви особисто маєте якусь специфічну філософію, якої дотримуєтесь?

П.Я.: Так, я вірю, що коли щось варто зробити, то його треба зробити добре. Не лиш на сьогодні, а на тривалий час. (...) З такою думкою я заснував Центр Петра Яцика при Альбертському університеті. Тому придбав збірку мікрофільмів для Торонтського університету, тому заснував окрему свою Фундацію. Я оплачую кошт міжнародних екзаменів Тоефля для всіх студентів з України, бо без цих екзаменів їх не прийняли б Західні університети. Я видав адресну книгу Західних вищих шкіл та освітніх фондаций. Іншими словами я пробую прокласти дорогу талановитим студентам з України до освіти на Заході. Я щось роблю, щоб піднести наш рівень. □

Слухайте радіoproграми "РІДНА МОВА"

на хвилях СіДО 530 AM
щонеділі від год. 7:00 до 8:00 вечора і у
вівторки від год. 9:00 до 10:00 вечором.

*Ставайте нашими спонсорами,
давайте оголошення до нашої програми.*

Керівник програми

Ірина Корпан

Тел. 767-3945

ЛОТ
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал -- Варшава. Відліт
з Мірабел кожної п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674
в Торонто: (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES

2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

ПОМІЖ ЗАХОДОМ І СХОДОМ

Недавно, в травні місяці цього року у Львові відбувся Синод Української Греко-Католицької Церкви, який зібрався після довгого і жорстокого переслідування її московсько-большевицьким режимом.

Здавалося б, що такий Синод -- це зовсім внутрішня справа нашої братньої Церкви в Західній Україні і для нас православних українців він не має ніякого значення і ми повинні б сприйняти його як звичайне нормальне явище. Але так воно не є, бо цей Синод, як пишуть, скреслив всі оті зміни, які були зроблені Українською Католицькою Церквою на еміграції і повернувся до ідей передвоєнної УГКЦ, отже до орієнтації Східної Католицької Церкви та її місії в майбутньому на цьому терені.

Перш за все, реакція на ці постанови почалася таки в середовищі вірних самої Української Католицької Церкви. Ось, наприклад, в зв'язку з цим недавно в журналі "Нові Дні" за вересень 1992 р. появилася стаття відомого журналіста-католика п. М. Бараболяка під заголовком "Свідомо Формувати Культурне Обличчя Нації", який значення тих постанов переносить не тільки на церковно-релігійне, але й на культурне, громадське й політичне життя в Україні.

В зв'язку з тим п. Бараболяк пише: "на жаль, є в нашому католицькому середовищі певні кола, які майже нагально пхають нас культурно у лапи Росії. Зачалося те від ідеї одного з Папів (з метою) використати галицьку католицьку Церкву як приману щоб "навернути" Росію, глядіть -- мовляв: ці уніяти такі ж православні як ви росіяни, у цій Церкві усе таке ж, як у вас, визнайте тільки примат Папи, а заживемо у любові в одній Христовій Церкві. Деякі кола нашої УГКЦ прийняли цю ідею. Це бо дає нагоду здійснити клич "За єдність Церкви й народу"...

Сам М. Бараболяк є великим прихильником західного католицизму і західної культури і є за модернізацією Української Католицької Церкви та включення її до європейського Заходу. Про себе він пише: "Я людина західної європейської культури, я духовно не маю і не хочу мати багато спільного зі слов'янами -- росіянами"... Він також не вірить в наміри українських греко-католиків, що їм вдасться "приєднати українських православних до єдності з Ватиканом". Він вважає, що покищо такі задуми є безнадійні або передчасні. Але одночасно з тим він також вважає, що Україна мусить прямувати до наближення з Заходом, він каже, що "ми повинні намагатися всіма силами визволятися духовно від того проклятого Сходу"... На його думку Росія -- це Схід і "нині іншого культурного Сходу крім Росії нема!" І тому ми повинні наблизитись до Заходу, бо інакше Україна залишиться на периферіях Європи і на тому програв культурно, політично і економічно.

В основному ми з цим погоджуємось. Бо дотеперішня російська царська й московсько-большевицька імперія були побудовані на зразок східного абсолютизму татарської орди, яка довела Україну до культурного

й господарського занепаду. Але ми також віримо, що не все те, що на Заході є для нас корисним і добрим.

По суті у закликах п. Бараболяка до втечі від східної російської культури нема нічого нового. Реально, починаючи від Переяславського договору в нас було багато політичних, церковних і культурних діячів, які намагалися відірватися від Росії та від її східної культури, але історичні обставини не були до цього сприятливі. Навіть в найновіших часах, в добі жорстокої московсько-большевицької окупації в українському комуністичному середовищі знайшлися такі люди, як Хвильовий, Шумський і Скрипник, які піднесли гасло "геть від Москви" і за це змушені були заплатити своїм життям. Після них ми мали в Україні відважних дисидентів, які заповнювали більшовицькі тюрми і концтабори і яким треба мабуть найбільше завдячувати недавню безкровну революцію. Але, на привеликий жаль, сьогодні, практично, втеча України від "східної" російської культури -- це не така проста справа. Ми мусимо пам'ятати, що під впливом тої "східної" російської культури ми пережили понад 300 років колоніального гніту, нищення нашої культури та безоглядної русифікації, яка хоч-не-хоч залишила там свої сліди. Для втечі від цієї культури треба виховати нове покоління на нових національно-ідейних основах, а це не так просто, коли ми сьогодні там ще не маємо достатньої кількості українських шкіл, підручників та паперу щоб їх надрукувати, а найголовніше, -- достатньої кількості учителів ентузіастів, які могли б з посвятою взятися за цю справу.

Крім цього на українському Сході ми маємо ще й інші проблеми, яких не можна легковажити, а саме: в сучасній Україні ми маємо понад 11 мільйонів російського населення, яке заявило, що воно хоче залишитися в Україні. Багато з них займають високі становища в адміністрації, в промислі, торгівлі, в наукових установах і в війську. Крім цього є в нас там близько 3-ох мільйонів інших національностей, які більше пов'язані зі східною ніж західною культурою. До того на території бывшего Советського Союзу проживає біля 7-ми мільйонів українців, а з того 4.4 мільйони на території Росії, які могли б нам принести неабияку користь. Також треба рахуватися з тим, що українсько-російська границя на Сході є найдовшою і що на Заході ще й досі рахують Росію найбільшою військовою потугою з великим господарчим потенціалом в майбутньому. Переживаючи довголітню окупацію Росією наше господарство в багатьох ділянках ще довго буде пов'язане з Росією. Тому, беручи всі ці факти до уваги, сьогодні ми мусимо добре застановитися над тим, які мають бути відносини в нас на майбутнє з нашими північно-східними сусідами -- конфронтація, чи налагодження добрих сусідських відносин і сприяння наближенню їх до Заходу, який сьогодні за всяку ціну цього добивається. Президент Л. Кравчук вибрав останнє, і під сучасну пору він має рацію.

Зрештою ми є нація західної культури, в наших державних традиціях є багато західного, ще на початку

XVIII століття цар Петро I казав, що "всі гетьмани, то зрадники". Теперішня політика України спрямована на Захід. Однак ми не повинні брати на сліпо всього того, що західне. На Заході також було і є багато негативного. Будьмо відкритими, якщо християнство розглядати як вищий ступінь духової культури, моралі і етики, то через минулу практику західного католицизму він для нас православних українців непритягаючий. Пригадаймо інквізиції (палення відьом), папські булли й індульгенції, а зокрема нашу трагічну зустріч з польським католицизмом, як то польські королі настановляли нам православним своїх єпископів, як віддавали в оренду "наші" православні церкви або палили і нищили їх. Пригадаймо, як то Папа Інокентій X Памфілі 1651 року переслав королеві Янові Казимирові дорогу мантию з освяченим мечем та повну іднульгенцію, тобто "повне відпущення гріхів" кожному хто піде на війну проти православних українців, "проти варварів козаків..." Не були кращими польські західні католики в часі своєї останньої окупації українських західних земель, трактуючи взагалі українців як людей гіршої породи і нищили все, що було українське. Тому треба погодитися з п. М. Бараболяком, що справа навернення православних українців до Ватикану не тільки що передчасна, але й "безнадійна", тим більше, що саме тепер нам треба незалежної церкви не тільки від Росії, але від всяких інших центрів, і такою саме є Українська Автокефальна Православна Церква, яка вже давно унезалежнилась від російської. Всяка пропаганда про те, що нібито православне християнство є продуктом російської східної культури немає ніяких основ. Історія знає, що саме росіяни взяли православ'я з України, спотворили його і пристосували до своїх імперіалістичних потреб.

Подібне діється в нас і на відтинку громадсько-політичної культури. Деякі великі прихильники Заходу загортають звідти "мох і болото", вважаючи все, що західне те й добре. Ось наприклад, зараз таки, після закінчення наших визвольних змагань за нашу незалежну державу, які проходили під гаслами української демократії, в 1926 році появилася нова теорія українського націоналізму Д. Донцова на основах протихристиянських західних філософій Парета, Сореля і Шпенглера. В своєму "Націоналізмі" Донцов проповідував "спонтанну безмотивну волю до життя", а не розум; "творче насильство меншости" над більшістю. Отже, це мала б бути диктатура меншости над більшістю. Як знаємо, цією теорією велика частина української молоді захопилася до такої міри, що пізніше прийшло до роз'єднання українських сил (яке триває ще й досі), до балканізації і братовбивств в українському громадському й політичному житті. Деякі політичні середовища ще й по сьогодні не отряслися від тих ідей і всякими способами транспортують їх в теперішню Україну, не пам'ятаючи того, що західний німецький фашизм саме такими ідеями "творчого насильства" був приготований принести нам смертельну загрозу.

Як бачимо, від "культурного Заходу" прийшло до нас багато й дечого поганого. Із Заходу прийшли до нас також Маркс і Енгельс з диктатурою пролетаріату, в часі революції "добрі люди" з Заходу в запечатаному вагоні

прислали росіянам Леніна. На Заході є ще й сьогодні відомі політики, які Горбачова називають своїм найкращим другом.

Тому, будуючи сьогодні нашу українську правову, демократичну й незалежну державу, будьмо обережні з перенесенням в наші державні традиції того, що нам непотрібне зі Заходу чи зі Сходу, берімо звідти найкраще, те, що є властивим нашій національній вдачі і те, що може з'єднати нас в одну непоборну силу. Українська Православна Церква, яка прийшла до нас з найкультурнішої тоді Візантії, в нашій історії відіграла велику роль, вона з'єднала всі наші племена і дала їм спільну культуру. В часі козаччини вона стала тою духовою і рушійною силою, яка об'єднала козацтво і дивинула його до оборони наших людських і національних прав, вона може й сьогодні в Україні відіграти велику будуючу роль в нашому національному житті, тому що вона є незалежною. УАПЦерква не є фанатичною, ані агресивною, тому в новій українській правовій і демократичній державі може жити й розвиватися на тих самих умовах УГКЦерква та інші українські церкви, але по-християнськи, в єдності, без конфронтацій.

В ділянці піднесення української науки і культури на вищий рівень, Т. Шевченко знаючи добре наше тягіння до Заходу, писав в своєму знаменитому "Посланні до мертвих і живих": "Учітеся брати мої! думайте, читайте, і чужому начайтесь, -- свого не цурайтесь"... І застерігав: "Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя".

Наш найвидатніший історик і перший Президент Української Народної Республіки акад. М. Грушевський на переломі 1917-18 років в своїй знаменитій праці "На Порозі Нової України" радив: "Не зв'язуючись ніякими симпатіями чи антипатіями, ніякими упередженнями, по французькому прислів'ю, -- "я беру своє добро скрізь, де я його знаходжу", брати і в сфері старих зв'язків колишньої російської держави, і нових зв'язків з центральними державами"... І далі: "наші люди повинні брати з усіх усюд те, що може здатись корисним -- в Швейцарії, Бельгії, Швеції, Франції, Англії, а особливо -- в Америці.

Ця країна для нашої будучини безсумнівно матиме величезне значення"... □

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: доми, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

**97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3**

Полагаджуємо медично-шпитальне забезпечення для осіб, що приїжджають до Канади на відвідини!

Йосип ГОШУЛЯК

З КОНЦЕРТАМИ ПО КАНАДІ І США (2)

(Скорочено з ще не надрукованої книжки спогадів)

На концерті в Оттаві я виконував ті ж пісні на слова Шевченка, що й на інших, того року, шевченківських концертах. Була видана програмка концерту. Були й відгуки української преси. "Гомін України" -- торонтський тижневик, писав у номері за 12 грудня 1964 р.: "Артист бас Йосип Гошуляк виконав "Моліться, братія!" (це і є "Свято в Чигирині"), "Минають дні", і "Спів Яреми" (тобто "Ой, Дніпре") Миколи Лисенка. Наш маєстро був у знаменитій формі голосу. Його спів Яреми був виконаний з дуже доброю дикцією, з глибоким зворушенням і душевним переживанням, неначе він і справді був Яремою й розмовляв з Дніпром -- широким і дужим у ті гайдамацькі часи. Ожив у ньому басистий динамізм голосу, що наповнив нас усіх великою радістю. Своєю участю у концерті наш бас у великій мірі спричинився до звеличання свята".

А "Новий шлях" за 16 січня 1965 р. зауважив: "Йосип Гошуляк, бас-баритон, член Канадської оперної компанії, запроєнтувався як зрілий мистець з глибокою експресією драматизму. Він справно контролює свій, приємного тембру, голос, який зокрема дуже добре звучить в нижніх і середніх регістрах".

В неділю, 22-го січня 1967 р., в залі Мессей Голл в Торонто, було влаштовано свято соборності і незалежності України, в рамках якого був теж і концерт, в якому я взяв участь, що її запропонував мені КУК.

Як бачу з гарно виданої програмки того свята, я взяв у ньому участь, співаючи на концерті "Ой, поля ви, поля" В. Барвінського, "Заграло, запінилось синєє море" М. Лисенка і "Думу про Матір-Україну" М. Вериківського. Акомпанував мені Зенон Лавришин.

З приводу концерту широкі інформації подавала українська преса Торонто.

У червні 1967 року в Оттавському університеті відбулася Друга конференція канадських славистів, яку чомусь українські газети, наприклад "Гомін України" (1.VII.1967) називали конференцією слов'ян. В рамках тієї конференції відбулися доповіді різних спеціалістів-науковців і 9 червня 1967 р. влаштовано концерт, на якому виступили -- піаністка з Монреалю Люба Жук і я.

Спершу концерт мав відбутися в лютому, згодом у березні, а відбувся аж у червні. Такі зміни заходили часто і завжди організатори просили не ангажуватися даєнде на початково пропонувані ними терміни, отже треба було відмовлятися від виступів перед іншою аудиторією, щоб потім не співати ні тут, ні там. Про це, думаю, цікаво буде прочитати артистам, які працювали в Україні, за яких думали, організували цілі штаби людей...

Того ж, 1967 року, 10 грудня, в Торонто, в Мессей Голл, відбувся ювілейний концерт у пошану верховного

архієпископа кардинала Йосифа Сліпого, в якому і я брав участь, хоч, не знаю чому, у програмі концерту не було мого прізвища, натомість газета "Наша мета" за 16 грудня 1967 р. занотувала: "Наші оперні співаки -- бас Йосип Гошуляк і сопрано Роксоляна Росляк своїм прекрасним співом і розкішними голосами спричинились в особливий спосіб до високого мистецького рівня концерту. Йосип Гошуляк співав "94-ий псалом Давида" В. Барвінського, "Думу" Гайворонського і "Безмежне поле", а Роксоляна Росляк "Плавай, плавай" К. Стеценка, "Айстри" М. Лисенка і арію з опери "Русалка" Двожака". Варто зазначити, що я на тому концерті не співав у заступстві когось, хто, наприклад, занедужав тощо, ні, бо ж та сама "Наша мета" за 9 грудня 1967 р. анонсувала саме мій і Роксоляни Росляк виступи. Та це неістотне, я лише віднотую факти.

12-го грудня 1967 року, в актовій залі Політехнічного інституту Раерсона в Торонто відбувся концерт у пошану Івана Франка. Я в ньому брав участь, співаючи у двох відділеннях, в першому: "Каменярі" Я. Степового, "Монолог Захара" з опери "Золотий обруч" за повістю "Захар Беркут", муз. Б. Лятошинського, натомість у другому -- я співав "Безмежне поле" М. Лисенка, "Розвійтеся з вітром" Я. Степового і "Цехмістер Купер'ян" Ю. Мейтуса. Акомпанувала мені Тетяна Ткаченко. Концерт мав великий успіх, про нього писали всі українські газети Торонто, наприклад, "Гомін України" за 19 лютого 1977 року писав, між іншим: "Йосип Гошуляк, бас, член Канадської оперної компанії, заспівав "Каменярі" -- муз. Степового та "Монолог Захара" з опери "Золотий обруч". М'який, глибокий голос, вдумливе та музикальне виконання було успіхом Й. Гошуляка. Головно слова Захара Беркута були передані з таким переконанням, що публіка сиділа, як заворожена... Йосип Гошуляк у другому виступі заспівав енергійне "Безмежне поле" -- музика М. Лисенка, замріяне "Розвійтеся з вітром" -- муз. Степового та рішуче "Цехмістер Купер'ян" -- муз. Мейтуса. Співак доказав, що вміє передати не тільки монументальні твори, але й мініатюрні -- музикально, з настроєм і переконливо". (...)

У дні 14-21 червня 1968 року гостем північноамериканського континенту був кардинал Йосип Сліпий. Під час ювілейного банкету, влаштованого з того приводу 17 червня 1968 року в готелі Роял-Йорк у Торонто, я співав "94-ий псалом Давида" В. Барвінського і "Думу" М. Фоменка, акомпанував мені З. Лавришин.

З нагоди відвідин Канади була відслужена архієрейська Свята Літургія на площі Всеканадської виставки в Торонто. Під час тієї Літургії я відспівав соло "Отче наш" Новохатського. "Наша мета" відзначила: "Співав чудово хор церкви св. О. Николая, а прекрасне соло в

"Отче наш" відспівав наш маестро, бас Йосип Гошуляк, чим ще більше підніс красу і велич нашої св. Літургії".

30-го березня 1969 року в актовій залі вищої школи Бікфорд Парк у Торонто відбувся мій перший самостійний концерт для української публіки. На той час я вже мав за собою десятилітній досвід з Канадської оперної компанії, де я співав як соліст. Мій концерт я влаштував у невеликій залі згаданої школи, сподіваючись, що українці не підуть слухати поважну музику тисячами. І я добре передбачив аудиторію. Поважна музика вимагає доброї музичної підготовки, високої музичної культури. Без цих передумов годі сподіватися масового слухача поважної музики.

Українське Торонто досконало знало про коцерт, були афіші, були летючки і були багаторазові повідомлення у пресі. Цей концерт, рецензії на нього -- можуть становити прекрасний соціологічний матеріал для майбутнього дослідника української діаспори.

Торонтська газета "Наша мета" за 8 лютого 1979 року надрукувала статтю (без підпису) п.з. "Перед концертом Йосипа Гошуляка". А ось її зміст:

"Кілька місяців тому на музичному ринку з'явилася незвичайна платівка -- українські пісні, переважно на тексти Т. Шевченка, у виконанні Йосипа Гошуляка. Українська преса в Канаді й США, та й в інших країнах майже одноставно привітала цю платівку надзвичайно прихильними рецензіями. Платівка видана добре, у відомій фірмі АрСіЕй Віктор, прекрасно графічно оформлена мистцем Мироном Левицьким (обкладинка та 10 ілюстрацій, по одній до кожної записаної на платівці пісні). Це не звичайна платівка, а суцільний музичний альбом з портретами п'ятьох українських композиторів (Барвінський, Стеценко, Гайворонський, Степовий, Лисенко), котрих пісні співає Й. Гошуляк, інформації про композиторів, а також тексти пісень українською, англійською та французькою мовами.

Щодо пісень Й. Гошуляка, то музичний критик торонтської газети "Телеграм", Клід Гільмор, в числі за 15 травня 1968 р. пише:

"З багатим голосом, українського походження співак став з 1950 року канадцем та членом Канадської оперної компанії з 1958 року. Фінансуючи свій порект самотужки, видав цю зворушливу платівку в торонтській студії АрСіЕй Віктор в листопаді минулого року, присвятивши її "Століттю Канади й 75-літтю поселення українців у Канаді". Гошуляк працює в літературно-музичному відділі Торонтської публічної бібліотеки, з музикою, як побічною галуззю. Барвінський, Стеценко, Гайворонський, Степовий, Лисенко -- композитори, репрезентовані у десятих баладах, які бринять радше в меланхолійному тоні, однак дуже цікаво контрастують. Авторитетним акомпаніатором є ТОРОНТОНЕЦЬ Лео Баркін. Тексти пісень подані українською, англійською і французькою мовами. Під сучасну пору ця Гошулякова платівка є в продажу в українських книгарнях, співак надіється, що вона появиться на ширшому ринку..."

У примітці до написаного критик інформує, що дві пісні зі згаданої платівки Гошуляка, разом з піснями у виконанні покійного Й. Бйорлінга, будуть передані через радіостанцію СБЛ двічі у згаданому тижні.

Ще ентузіастичніший відгук помістив у номері за 28 травня ц.р. проректор північно-онтарійської газети "Тре Су Дейлі Стар" музичний критик Дейвід Робертсон:

"Одним з бажаних надбань бібліотеки дискографії

музичного відділу стала нещодавно видана платівка української класики у виконанні Йосипа Гошуляка. В платівці, присвяченій відзначенню ювілею століття Канади, п. Гошуляк демонструє один з найкращих на сьогоднішній день у світі сонорних басів.

Один з небагатьох великих артистів, які записували свої пісні в Канаді, п. Гошуляк видав платівку в Торонто. На ній 10 пісень, половина яких була покладена на музику Лисенка. З Гошуляком при фортепіано, мабуть, чи не найвидатніший канадський акомпаніатор, Лео Баркін. Очевидно, це була зустріч спорідненостей, бо Баркін, хоч і народився у Варшаві, освіту здобув, як і Гошуляк, в Україні -- обидва вони мешкають тепер у Торонто.

Ще молода людина, Гошуляк заслуговує, щоб за його кар'єрою стежити, бо важко уявити цей величний, гарний голос залишеним довго невідкритим у відносній оперній відсталості Торонто. Протягом минулих десяти років, як член Канадської оперної компанії, Гошуляк співав провідні партії в таких операх, як "Турандот", "Тоска", "Євгеній Онегін", "Аїда", "Макбет" та інших і, так як більшість великих артистів, не мав особливих труднощів співати біля 25 ролей п'ятьма мовами.

Звичайно, -- пише далі рецензент, -- музичний світ є одним з найтвердіших горіхів, які не даються розколоти, і ситуація й надалі не міняється на кращу. У Канаді ж, зокрема, просто нема досить можливостей для співака, яким би він великим не виявився...

Можливо, що, як це, на жаль, трапляється з більшістю канадських співаків, Гошулякові доведеться поїхати в Європу (чи у США) і виробити собі реноме, щоб бути визнаним у Канаді".

У приватному листі до Гошуляка, дякуючи йому за рецензійний примірник платівки, Дейвід Робертсон пише:

"Я почуваюся надзвичайно вшанованим, одержавши Вашу автографовану платівку, а ще більше щасливий ствердити, що моя думка про Вас, як одного з найвидатніших у світі басів, залишилася також після прослухання Вашої платівки.

Я певен, що, коли Ви записуватимете деякі з добре знаних оперних басових арій (очевидно, з п. Баркіним при фортепіано), вони стануть дуже популярними, може щось на зразок, що зробив Борис Крістов, хоча, звичайно, не ті самі арії, бо Ваш голос відмінний своїм характером".

Тішимось творчим успіхом нашого земляка й одночасно ми впевнені, що його високо оцінений талант не змарнується в наших несприятливих умовах".

Оце такою була стаття "Нашої мети" на три тижні перед моїм першим концертом. Вона, як можу здогадуватися, мала на меті мобілізувати українців на коцерт. Концерт відбувся, він, на мою думку, був вельми успішний, коли йдеться про моє виконавство. Проте у цій справі надам слово українській пресі:

"Нові Дні", травень 1969: "Концерт культурного співака. 30-го березня ц.р. в невеликій, але дуже приємній концертній залі Бікфордської технічної школи в Торонто відбувся концерт соліста Канадської оперної компанії Йосипа Гошуляка..."

Йосип Гошуляк -- один з культурніших провідних артистів Канадської опери. Він виконав твори Верді, Бетговена, Чайковського. У третій частині проспівав твори на тексти Т. Шевченка: "Реве та стогне" Лисенка, "Давно те минуло" А. Кос-Анатольського та "Чернець" М. Вериківського. Після перерви знову проспівав кілька творів Верді та Россіні, а на закінчення концерту --

українські твори: "Ой, і не стелися, хрещатий барвінку" Лисенка, "Я не скінчу тебе, моя убога пісне" С. Жданова, "Як давно" Гр. Китастого, "Ой, по горі, по горі" В. Уманця та "І по той бік гора" М. Дремлюги.

Йосип Гошуляк має приємного тембру бас, його голос вражає і силою, і діапазоном -- полонить слухача культурою співу, здається, вродженою, але й дуже досконалим відчуттям ідеї твору і здібністю інтерпретувати. Його спів шляхетно-стриманий, культурний.

Акомпаніював на концерті відомий канадський акомпаніатор Лев Баркін, супровід якого був справді на рівні співу.

Публіки було небагато -- 100-150 осіб. Та для такого концерту це було цілком досить -- це ж Канада, де мистецтво тільки останніми десятиліттями почало розвиватися. Ще не так давно Канада не мала ні опери, ані балету" -- писав Петро Волиняк...

Ось стаття Б.С. (Богдан Стебельський) в "Гомін України" за 3 травня 1969 року:

"Непересічної культури співак (Про концерт Йосипа Гошуляка в Торонто, 30 березня 1969 р.).

В невеликій залі Бікфордської технічної школи відбувся концерт соліста Канадської оперної компанії Йосипа Гошуляка. Обдарований шляхетним голосом баса, співак розвинув його технічними засобами школи і вродженою йому культурою відчуття та інтерпретації. Всі, хто має потребу переживати справжню музику, мали цю рідку нагоду її почути в дуже різноманітній програмі і в дуже оригінальному виконанні. (...)

Концерт Й. Гошуляка був дуже успішною імпрезою, був дуже культурним виступом, присутні вислухали його співу у найглибшому музичному пережитті. Звичайно, смаки у людей різні, бо ж не всі слухачі приготували себе сприймати мистецтво в тій формі, у якій подав його співак. Про це свідчили часто порожні місця на залі. А треба ж було, неначе, очікувати, що за квитками вступу питатимуть місяць наперед, купувати їх задовго до концерту. До високої музики, та й до мистецтва взагалі нашому громадянству, не в гнів кажучи, шлях ще доволі далекий. Це громадянство виповнює зали, коли в них йде напівмистецтво, або дешева розвага. Проте це, на жаль, природне і державним, і багатим суспільствам. Зала О'Кіф Центр була майже порожньою, коли грецький театр ставив там твори найбільших драматургів усіх часів, а рівночасно та ж зала аж "тріщить", коли там йдуть розвагові "імпрези".

Концерт Йосипа Гошуляка був культурною подією, яких у нас дуже мало, які рідко трапляються. Було там справжнє мистецтво і слухачі довго зберігатимуть в серцях вдячність великому співакові за його духовну поживу, якою він так щедро того вечора обдарував присутніх.

Б.С."

Треба мені тут висловити вдячність Б.С. за його оцінку мого співу, а також за влучне ствердження про стан нашої музичної культури на еміграції.

Статтю Б.С., у скороченій формі, передувував вінніпезкий "Український голос". Також "Новий шлях" (3 травня 1969 р.) опублікував коротку замітку про цей концерт:

"Концерт Йосипа Гошуляка. Концерт соліста-баса, це в наших часах не надто часте явище. Ось недавно наш співак Терен-Юськів писав в одній своїй рецензії в щоденнику "Свобода", що справжні басы, не підбаски, є великою рідкістю на Заході, і що саме Україна багата на такі голоси,

постачаючи їх Заходові і навіть Москві. Торонто мало нагоду в неділю, 30 березня, послухати цілий концерт саме такого справжнього українського баса, Йосипа Гошуляка, в залі школи Бікфорд Парк. Фахову рецензію на концерт пера проф. І. Коваліва сподіваємося опублікувати в одному з найближчих номерів. На залі зібралося коло 400 осіб (перебільшення -- прим. моя -- Й.Г.) найкращої української музичальної публіки, яка щиро оплескувала нашого співака після кожного виконаного ним твору. У програмі концерту було 14 творів, в тому й Верді, Беттовен, Чайковський, Россіні, а з української музики твори Лисенка, Вериківського, Кос-Анатольського, Жданова, Китастого, Уманця і Дремлюги. Це був перший самостійний концерт нашого співака Йосипа Гошуляка, що він його співав у Торонто. Добре було б, щоб він відвідав з концертами також інші українські культурні осередки Канади і США".

І ще одну, велику статтю про цей концерт опублікувала "Наша мета" у номері за 31 травня 1969 року, автором якої була Аріядна Стебельська: "Концерт Йосипа Гошуляка в Торонто.

Торонто живе багатим суспільно-громадським життям. В це життя включається й життя мистецьке української громади. Велика кількість "імпрез", які припадають на кожну суботу і неділю, часом доходять до абсурдного числа. Торонтці мають вибір! Та, на жаль, не всі торонтці вміють вибирати. Можна сказати, що з виробленим мистецьким смаком, з потребою дійсно культурних переживань, існує в такому великому місті тільки невеличка горстка людей -- чи українців, а чи й ні, котрі знають ціну правдивій музиці у професійному виконанні. Саме цим треба собі пояснити причину широких аудиторій на таких заходах, як гокей чи паради Санта Клауса, або ж советсько-

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of
Demo Trade Limited

Importer and distributor
of fine giftware

NOW
DUTY FREE!

No Duty on clothing
(except leatherware), footwear
and food sent in prepaid parcels to
Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic
States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED
tablecloths towels bedspreads
aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED
wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED
decorative plates and boxes
- INLAID WOOD
from the Carpathians,
Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL
from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6H 1L6
Canada
FAX: (416) 531-4075 Phone: (416) 534-7551 TELEX: 06-22495

го zdeформованого до псевдо-цирку "спец-балету". А в той же час дуже невелика кількість людей приходять на концерти камерних ансамблів з програмами стильової музики Ренесансу, які відбувалися в приміщенні Мистецької галерії, на виступи театрів з модерними чи класичними драмами, в тому й грецької трагедії, навіть мало приходять на виступи міської симфонічної оркестри, на вистави Канадської чи інших опер, які приїждять на гастролі. Сумне явище! Але й за таких умов правдиве мистецтво не піддається, правдиві мистці надалі працюють над собою, служачи чистій музі. Це не потіха, а надія, що всетаки юрба рабів, яка хоче тільки хліба і видовищ (як в римському Колізеї), а тепер ще й сексу, колись змінить свої смаки.

До мистців, які, працюючи над своїм мистецтвом, віддають службу суспільству, підносячи рівень його мистецького життя, належить оперний співак, бас Йосип Гошуляк. Довгоочікуваний концерт Йосипа Гошуляка відбувся у залі коледжу Бікфорд. Знаючи Гошуляка з платівки та опер, ми йдемо на концерт з почуттям певності, що продемонструє у культурній атмосфері. І наші сподівання виправдалися. Ми побачили й почули дуже культурного співака, дуже культурного акомпаніатора, навіть програмку, її мистецьке оформлення доповнювали стиль.

Програмку, і питати зайво, пізнати по графічних лініях -- виконував Мирон Левицький, котрий так гарно доповнив візуально альбом до платівки Гошуляка. А акомпаніатор, той сам, що співпрацював з Гошуляком до платівки, Лев Баркін, це зразок ідеального партнера. Бездоганий піаніст, біля якого співак може співати, відпочиваючи, а слухач продовжувати музичне переживання під час павзи співака. Йому досконало близька і західноєвропейська музика і українська класика. А саме цього роду пісні творили більшість програми концерту.

Програма була цілком нова, дуже цікава, різноманітна і в більшості добре підібрана для голосу і типу інтерпретації нашого співака. Ми вже мали нагоду переконатися, що пан Й. Гошуляк працює над підготовкою кожного концерту, цим разом ми в цьому переконалися ще більше, що є доказом справжньої професійності, праці на високому рівні співака. Навіть бо для заходів більш товариського характеру він підбирає відповідні пісні, працює над ними, як ось, наприклад, для ювілею Уласа Самчука чудово співав під акомпанемент свого сина Андрія, "Ревуху". Тепер, особливо твори Бетговена дали повну можливість показати Гошулякові красу тембру його голосу, велику музичну культуру, глибину інтерпретації... (Тут пропускаємо понад чотири сторінки фактичних і дуже прихильних оцінок виконання кожного твору. -- Ред.)

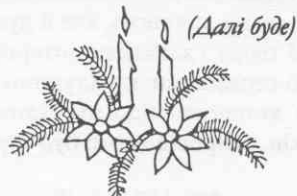
...Дві народні пісні, в обробці Уманця і Дремлюги, закінчили концерт, але його не замкнули. Рясні оплески публіки не дали нашому басові і його акомпаніаторові спочити. Вихсдили вони знов, і знов, а справедливо зворушена і захоплена аудиторія дістала ще кілька наддатків, ще кілька улюблених загалом народних пісень.

Однак, мені звучатиме в душі Гошуляків Шевченко.

Аріядна Стебельська"

Такі ось були відгуки на мій повний концерт для українців у Торонто. Зокрема з рецензії Аріядни Стебельської видно на якому він був рівні, хоч вона, правда застерігаючись, що висловлює свою лише думку, мала деякі застереження до пісні на слова О. Підсухи з музикою Гр. Китастого, то, пригадуючи, що "про смаки не сперечаються", її оцінка була дуже позитивною. Я б хотів, щоб читач звернув увагу на підкреслювану всіма рецензентами "високу музичну культуру співака", ре-

цензенти писали про мене, "наш співак", "наш бас" тощо. Я наголошую на цьому не з браку скромності, а тому, що згодом, коли я не піддавався диктованню жодною з угруповань української еміграції, мене почали оцінювати зовсім інакше, хоч я весь час удосконалював і свій репертуар, і якість виконання творів...

CONSULTTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Fax: (416)-236-3677

Інж. ЮРІЙ О. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу. ● Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів.

КРЕДИТОВА СПІЛКА
"БУДУЧНІСТЬ"

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою і багато більше!

(Централя)

2280 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ КАНАДСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ У КИЄВІ

У приміщенні Державного музею українського образотворчого мистецтва відкрилася виставка українських канадських художників "Синергос-ІІ". Її організаторами стали Українська мистецька рада провінції Манітоба (Канада), товариство "Україна", науково-виробнича фірма "Атон" (Київ) та цей київський музей. Перед відкриттям виставки та під час її огляду народний хор "Томін" виконав кілька українських народних пісень. Перед численними шанувальниками мистецтва виступили київський художник Олексій Міщенко, Оля Марко з Канади, перший заступник голови Секретаріату товариства "Україна" Володимир Якимець та інші організатори цієї виставки, на якій демонструвалися роботи близько 60 художників. Тут було представлено роботи різних напрямів образотворчого мистецтва: від реалістичного живопису до поставангардизму.

Але всі вони створюють єдину атмосферу творчості митців українського походження з Канади.

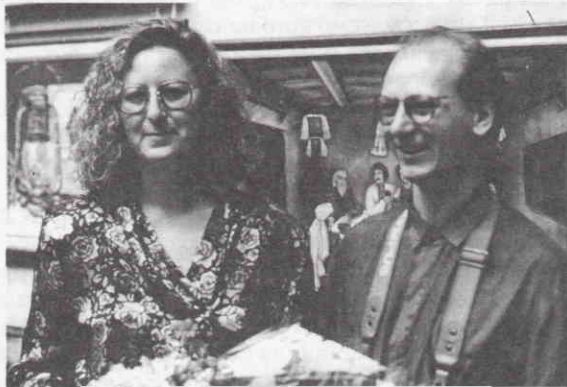
Ось яку анотацію до своєї творчості дає Зеновія Сематюк з Вінніпегу: "На моїх творах вельми позначився вплив українського походження. Більшість із них буквально зображає культурні питання".

Звісно, тривале життя у Канаді не могло не вплинути на світогляд та світосприйняття художників українського роду, а тому поряд з українськими мотивами вбачаються й канадські. Зрештою, це поєднання органічно переплелось і створило атмосферу любові й шани як до української, так і канадської культури.

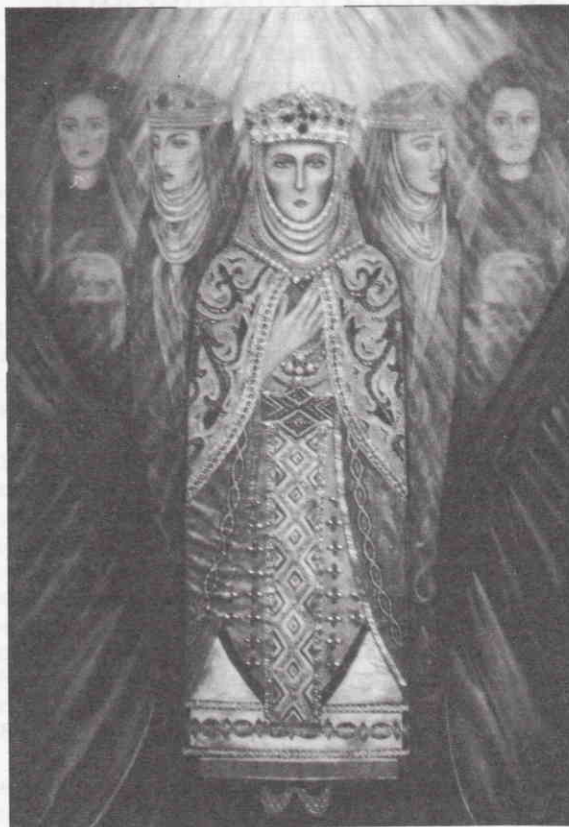
Стефан-Андрій Романів з Едмонтону говорить: "Приналежність до українського роду і зростання в Канаді дарували мені нагоду не тільки відчувати українську культуру, але й канадське суспільство, яке складається з багатьох культур. На окремих моїх творах виразно позначився вплив української спадщини"...

Відрадно, що до української культури у Канаді належні не лише українці. На виставці експонуються роботи К. Черницької з Брандона, яка сказала: "Я не народилася українкою, однак, протягом останніх 43 років я проживала в майже стовідсотковому українському оточенні. У суспільному, релігійному, культурному аспектах -- я читаю, пишу і співаю по-українськи. Моє сприйняття і любов до українського населення віддзеркалюють мої твори".

Значна частина експозиції присвячена двом визначним датам: 100-річчю української еміграції до Канади та 125-річчю державності Країни Кленового Листа. Незважаючи на тривале життя в Канаді, канадські українці усе ж не забувають свого батьківського коріння. "Моє українське

Оля Марко та Микола Ковальчук.

Галія Столяр -- Жінка історії.

походження, -- говорить Йоганс Шувчук з Варрена, -- це життєдайне джерело мого мистецтва".

Своїми враженнями про цю виставку я попросив поділитися Галину Андрійшину з Івано-Франківщини, яка навчається в Київському інституті легкої промисловості. "Мені імпонує, що більшість робіт українських художників з Канади мають реалістичне зображення, -- каже Галина. -- Їхнє мистецтво позначене красою і духом української культури. Майже у кожному творі відчувається вплив української історії, народних традицій тощо, що простежується, зокрема, у картинах Верни Огрин, Зоськи Ситник, Дмитрія і Галини Фаркавець-Федерсель, Роберта Костя, Ліліян Паробок-Дзвоник та інших. Як українку, це мене тішить".

Окрім творів художників, на "Синергос-ІІ" були представлені писанки Савелі Піхлик, хатинка з колодязем Стена Андрійчука, невеликі скульптурні роботи Романа-Івана Ковалю ("Життя", сталь) та Євгенії Бачинської ("Два в одному", цемент), а також вишиванки Марії Андрійчук, про які один з відвідувачів мовив: "То є щось незвичайне. Чудовий, я б сказав поетичний витвір". Сама ж українка з Канади каже про свої вишиванки так: "Це мій внесок до української спадщини нашої спільноти".

Насамкінець хочу навести слова Володимира Майорчука зі Львова, що він записав у книжці відгуків і які можна вважати узагальнюючими до усіх висловлювань відвідувачів виставки: "Дуже дякую моїм дорогим українцям з Канади за прекрасні хвилини, які я провів на Вашій виставці. Переглядаючи Ваші роботи, перечитуючи пояснення до них, я ще і ще раз пересвідчувався, що Український народ багатий на таланти. Мені дуже хочеться, щоб такі вернісажі були якомога частіше."

Іван БАБЕНКО

"УКРАЇНСЬКЕ ЦЕРКОВНЕ МИСТЕЦТВО"

-- ВИСТАВКА у ЦЕНТРІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ і КУЛЬТУРИ в КРАКОВІ

Фундація св. Володимира Хрестителя Київської Руси діє в Кракові вже від 1989 р. 5 червня 1992 р. перед відвідувачами відкрилися двері Галереї українського мистецтва в Центрі української науки і культури на вулиці Канонічній 15.

Перша виставка, яка триватиме до грудня 1992 р., присвячена українському церковному мистецтву -- в минулому і сучасності. Була вона супроводжуючою імпрезою краківських Днів європейської культури, які відбулися у червні.

На виставці експонується група 20-ти ікон та літургійних предметів з недіючої церкви у Цевкові біля Любачева, ікона св. Покрови з Горайця та чудотворна ікона Матері Божої з Дитятком з Корчмина, які взяла під охорону фундація св. Володимира. Ці ікони з XVI-XIX століть показують різні під оглядом стилю і технології засоби і школи іконографічного мистецтва. Виставку доповнює документація, творена в результаті наукових досліджень під час реставрації, яку ведуть Ядвіга Стирна і Агата Мамонь, працівники Секції Охорони і Консервації Пам'яток Української Матеріальної Культури при фундації Св. Володимира.

Традиції українського і, загально, східного іконопису творчо продовжує і розвиває світової слави краківський митець Юрій Новосільський. На виставці показана добірка його ікон та картин із зображеннями церков, які виникли протягом декількох останніх років.

Інший краківський митець, Тирс Венгринович, в своїх графіках і картинах намагається зберегти красу церков Лемківщини і Перемищини, які часто, після виселення у 1947 р., залишені без опіки попадають в руїну. Багато з церков, показаних на графіках зараз вже не існують.

На відкритті присутні були не лише представники української і польської інтелігенції та духовенства, але також представники найвищої державної влади України -- міністер культури Лариса Хоралець, представник України у Польщі Теодозій Старак та представник президента України у Львівській області Юрій Зима. Отже, цей деб'ют широкої публічної діяльності краківського Центру української науки і культури, якого лише частиною є Галерея, став подією замінною не лише для місцевого українського середовища. Дуже влучно її значення підкреслив публіцист краківського часопису "Tygodnik Powszechny", пишучи у статті "Україна на Канонічній": "На наших очах українська культура починає виходити з підпілля і повертає у кровний обіг європейської культури".

Оскільки людство поступово відкидає мілітарну силу як фактор визначаючий місце кожної держави і народу у світі, її місце займає культура. Спеціальне значення має вона зокрема у випадках, коли якийсь народ або його частка живе у межах чужої держави, у розпорошенні, як власне українці у Польщі. Тут однак українська культура зазнала найбільших втрат. Підкреслив це голова фундації Володимир Мокрий у вітальному слові на відкритті Галерії: "Коли між Сяном і Дніпром топтано нам святі вогні на вівтарях минулого, тоді нищені ікони почали ми малювати кольорами звуків наших духовних пісень."

Сьогодні, після багатьох років приниження і профанації сакрум показуємо на виставці чудом врятовані святі ікони з XVI, XVII, XVIII і XIX століть, які знов почули церковну

Тирс Венгринович -- Церква в Смереку, пов. Ліско.

пісню."

Лариса Хоралець, згадавши значення Кракова, як одного з найвизначніших культурних центрів Європи, де знайшли для себе сприятливу атмосферу численні творці української науки і культури, підкреслювала у своїй промові значення культури у налагодженні добросусідських відносин поміж Україною і Польщею:

"Діяльність кафедри україністики у Ягеллонському університеті, відкриття у Кракові фундації св. Володимира, дає нам надію, що через пізнання культури порозуміння між поляками і українцями проходитиме значно легше, що наші народи і наші держави покажуть невдовзі зразок цивілізованих добросусідських відносин, які ґрунтуватимуться не на ідеологічних гаслах, а на взаємоповазі один до одного. (...)

Припинилося апокаліптичне протистояння двох систем. Утворення на руїнах "совітської імперії" незалежних держав стало в наш час одним з найважливіших факторів міжнародних стосунків. (...)

Ми дуже добре пам'ятаємо, що Польща була першою державою, яка визнала незалежність України у грудні 1991 р. А нещодавно у Варшаві, вперше на найвищому державному рівні, підписано договір про добросусідські відносини між Польщею і Україною.

Україна докладає зараз багато зусиль, щоб забезпечити культурні потреби польської національної меншости. Сподіваємося, що таке розуміння буде й з боку польського уряду по відношенню до української меншини у Польщі. Щиро віримо, що у недалекому майбутньому Сейм Республіки Польща оцінить належним чином страшну операцію "Вісла", яка до цього часу гірким боєм пече пам'ять кожного українця, де б він сьогодні не жив...

Нам разом -- Польщі та Україні -- будувати Європейський дім. І ми побудуємо його не тільки на ґрунті міжнародних домовлень, але й на ґрунті гуманізму, розуміння нашої історії, культурної спадщини..."

Теодозій Старак, представник України у Польщі, зі зворушенням визнав, що переживає мабуть найщасливіший день за цілий час свого перебування в дипломатичній місії над Віслою...

Виставку відвідала вже більше як тисяча глядачів. Під записками у пропам'ятній книзі знаходимо підписи не лише українців і поляків, але також німців, білорусів, литовців, словаків, лужичан, естонців, французів, каталонців, голландців, англійців, американців, угорців, італійців, шведів, швайцарців, японців та бельгійців. Вже це є промовистим доказом потреби існування і розбудовування діяльності Центру української культури у Кракові, де

зустрічаються з собою українці зі Сходу і Заходу і де завдяки присутності Центру "латинська" Західна Європа відкриває для себе вікно на "візантійську" Україну. -- "Чудово! Колосальний осередок українського духу в серці Європи" -- записав один з відвідувачів, Олександр Ткаченко, голова Товариства української культури у Республіці Молдова.

Юрій Гаврилюк
06.09.1992 р.

Людмила ОНІШКО

ПОДОРОЖНІ ВРАЖЕННЯ

Довгим ланцюгом звивається потяг, повзе під гору, а потім швидко спускається вниз. Сходить сонце. Перші промені несміливо заглядають у вікно вагона і будять мене. Спросоння виглядаю у вікно і я. Навкруги розкинувся розлогий степ, покритий оксамитом зелені. Кожна травинка, кожний кущик всміхаються до сонця краплинками роси. А сонце золотить росу і відбивається тисячами різнобарвних вогнів. Дивлюся, люблюся і серце завмирає від захоплення -- це ж наш степ, наша любя Полтавщина! Ось кущик шипшини, покритий білдорожевим цвітом, кланяється мені; ось польовий мак усміхається жаринками своїх квіток.

Дикий клевер соромливо виглядає із трави білими квіточками і ніби каже: "І я тут, і я тут". А ось і степовий розбийник-будяк гордо красується, поглядаючи навкруги своїми головами-квітками. По степу розкидані дерева то поодинокі, то групами. Так, це ж наші берізки збилися до купи і манять у прохолодну тінь. А то дика груша відійшла від гурту і стоїть позаду сама, немов задумалась, як дівчина перед шлюбом. На обрії синіє ліс. Ось блиснула синьою стрічкою річка. О, Боже! Та це ж, мабуть, Псьол або Ворскло? А навколо хвилюються пишні трави, кланяються вітрові і манять до себе. Лише не чути жайворонка. Але це тому, що шум коліс потяга заглушує співця степів. І степ, і ліс, і річка -- все говорить і манить мене до себе. Хочеться вибігти з потяга, лягти на землю, притулитися до неї устами, як до маминих грудей, і побожно, як святий образ, поцілувати її красу. Вдихнути на повні груди її пахощі. Так, це наш пишний лісостеп, наша незабутня Полтавщина десь між Кременчуком і Полтавою.

Нетерпляче чекаю наступної зупинки, щоб довідатися де я. Потяг стишує ходу і дерева підбігають до самих вікон. О, та то ж не берізки! Це ж евкаліпти, що красують австралійські краєвиди. Це ж не гілляста груша, а розлога сосна... Це ж не Полтавщина, а Вікторія у далекій Австралії... Мій сон скінчився... Серце болісно стискається і капають сльози з моїх очей... Любий мій краю, зелені гаї і степи, дорога Полтавщино! Чи побачу я вас знову колись? І цілим серцем я стала молитись: "Боже, не дай нам померти на чужині".

У потязі: Аделяда -- Мельбурн,

ЗАПРОШЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ

Науково-виробниче об'єднання "Хімтекстильмаш" було й залишається лідером розробок і впроваджень новинок машинобудування для галузі текстильних волокон, композитних матеріалів на території СНД. Воно об'єднало свої зусилля з величезним потенціалом дніпропетровського оборонного заводу "Південмаш", котрий свій космічний рівень спрямовує на багатогранну конверсію. Охоче веде

справи з чернігівцями відома на світовому ринку німецька фірма "Бармаг".

Запрошуємо до плідної співпраці іноземних бізнесменів. Перспективи у нас невичерпні. Чекаємо ділових людей до нашого офісу в Чернігові, на вулиці Щорса, 110. Телефон (04622) 7-34-32. Факс (046) 215-25-41. □

ОГОЛОШЕННЯ

Вийшла з друку четверта збірка сонетів
Т. Матвієнка під назвою "Під небом веселим".
Розмір книжки -- 8-ка, тверда оправа; 238 ст.

Ціна -- 10 кан. дол.

Можна набути в місцях:

ARKA LTD. 575 Queen Street West
Toronto, Ontario, Canada M5V 2B6

WEST ARKA 2282 Bloor Street West
Toronto, Ontario, Canada M6S 1N9

Або безпосередньо в автора:

Theodor Matwijkeno 682 Warden Ave., #513
Scarborough, Ontario, Canada M1L 3Z9

В автора можна набути ще й попередні збірки:

"В земному саду" (ціна 7.00 дол.)

і "На сонячному шляху" (ціна 10.00 дол.)

ARKA LTD.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West, Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

Дмитро ЧУБ

НОВИЙ ІСТОРИЧНИЙ РОМАН Р. ІВАНИЧУКА

(Р. Іваничук, Орда. Львів. Просвіта, 1992)

Перед нами новий історичний твір відомого письменника Романа Іваничука, в доробку якого є вже десять романів та повістей, присвячених різним періодам нашої історії, діячам минулого України. Від збірки новель "Прут несе кригу" (1958) дорібок автора зріс до 20 окремих видань, серед яких бачимо зокрема цікавий роман "Мальви", що зазнав чимало нападів з боку ортодоксальної сталінської критики, роман-трилогію "Край битого шляху" (1964), роман з життя учасника Кирило-Методіївського братства Миколи Гулака "Четвертий вимір", де автор відкрив чимало невідомих сторінок життя й діяльності славного науковця. Незвичайним був і його історичний твір про життя та гірку долю останнього кошового Запорізької Січі Петра Калнишевського "Журавлиний крик". За свої твори Іваничук був цькований, а потім нагороджений Державною Шевченківською премією та премією Андрія Головка.

А цього року радіємо появі його роману "Орда". Твір починається з напруженої трагічної події, коли вночі, в наслідок зради полковника Носа, противника Мазепи, до гетьманської столиці Батурин через таємний вхід тихо, без пострілів увірвалось, як дика орда, московське військо. Працювали більше ножами, вирізуючи не тільки захоплених зненавця сонних козаків, а все населення: жінок, дітей, старих. Як пишуть історики, два тижні по річці Сейм пливли трупи замордованих. Дика московська навала тоді залила кров'ю всю Україну. Злітопису "Історія Русів" знаємо, що лише в одному селі Лебедин було по-звірячому закатовано 900 селян. Катування відбувалося під командуванням правої руки царя Петра -- Меншикова. Відрубували руки, ноги, голови, здирали з живих пасма шкіри на спинах, пекли вогнем. Ці звірства змальовані і в відомій трилогії Богдана Лепкого "Мазепа". Та Роман Іваничук намалював ці жахи своїми фарбами, які надовго залишаються в пам'яті.

У головних постатях твору, крім гетьмана Мазепи, бачимо царя Петра, Меншикова, родину Кочубеїв, зрадника Носа, полковника Чечеля, що очолював Батуринську залого, гурт полковників, противників Мазепи, які з чолобитнею звернулися до Петра, та інших. Одною з центральних фігур змальований ченець Єпіфаній випускник Києво-Могилянської академії. Безвольний, приголомшений баченими жахами, що творилися в Батурині та в Глухові, змушений був теж сказати слово проти Мазепи, а до того ще полковник Ніс доручив йому забити гетьмана. Тож очима Єпіфанія якраз показано багато подій і обставин, в яких перебували Україна й Росія.

У творі не бачимо хронологічного розгортання подій війни, а лише окремі епізоди, розкрито пляни й методи Московії, як опанувати Україну. Поруч з реаліс-

тичними картинами дійсності, автор майстерно вживає й жанр фантазії, щоб яскравіше показати московську політику та її засоби до поневолення України. І цей засіб фантазії ніби перегукується з відомим твором англійського письменника Орвела "Колгосп тварин".

Це бачимо в оповіді, як з наказу царя Петра та Меншикова створили біля Василівського острова в Петербурзі "Слободу", де жила колонія карликів. Це ніби держава в мініатюрі. Весь цей табір обнесений колючим дротом. Харчі -- хліб та вода, але сувора дисципліна. Жодного спротиву чи виступів проти, бо таких чекає кара смерті. Їм читають лекції, як захопити Україну, які матимуть привілеї. Серед них у таборі різні нації, але розмовляти можна лише російською мовою.

До цього табору потрапив і Єпіфаній, хоч і мав деяку протекцію Меншикова. В таборі є своє начальство. Зайшовши в деяке довір'я до керівника, що мав ім'я Поважний, Єпіфаній поволі розпитує в нього:

-- Я не можу зрозуміти, навіщо ви винищуєте багато невинних людей?

-- Щоб страх був, -- відповідає Поважний карлик. -- Без страху раю не створиш. Ти ж чернець і знаєш, що є страх Божий і віриш, що до небесного раю без страху Божого ніхто не ввійде. Та я скажу тобі, що небесний рай і Божий страх -- то казки для дітей, а земний рай можна створити тільки через земний страх.

-- А цар вірить в рай? -- запитує Єпіфаній.

-- Це нас не обходить. Цар і Меншиков знають, що ми їм потрібні, бо ж і їхнє життя тримається на страху.

Так у розмовах розкриваються всі таємниці тоталітарної системи. Вони і проти церкви, бо в ній вони видаються ще меншими. На запитання Єпіфанія про мету, в ім'я чого проливається кров, Поважний відповідає, що все це робиться в ім'я рівності і братерства. Вони хочуть зрівняти всіх за своїм зразком. А над усім цим в державі як великі святощі -- це пам'ять їхнього ідола -- великого магістра Тома. У нього одна рука простягнута, а друга закладена за борт фуфайки, що нам відразу нагадує постать Сталіна.

Гасло вождів держави і керівників карликів: "Малоросія може бути щасливою тільки в союзі з майбутнім російським раєм."

Крізь ці фантастичні картини яскраво просвічується й недавнє підрадянське життя. Далі знову реалістичні описи, як царські агенти дошукуються у Полуботка, де він подів своє золото та срібло та чи не листується він з Пилипом Орликом, який закордоном організовує похід проти Росії. Полуботка теж піддають допитам і катуванням, щоб признався, до якого банку закордоном віддавав до схову золото. Про це золото допитував Єпіфанія сам Меншиков, стукав кулаком, покрикував, що може він

знає, де воно поділося.

Та раптом помирає цар Петро, а пізніше й Меншиков за чималі зловживання та бажання стати на чолі України, потрапляє на заслання. Розсипається карликова держава. Єпіфаній мандрує в Україну. Бачить безчинства московських загонів, що шастають по селах та містах.

У Києві він зустрічається із своїм колишнім професором Києво-Могилянської академії, який розкриває перед ним таємниці, як Москва забирає з України найкращих учених до себе, таких як Феофан Прокопович, Симеон Полоцький, якого змусили навчати дітей царя Петра, Степан Яворський, Славинецький, Дмитро Туптало, який у Московії став основоположником драми. Всіх їх називали росіянами, і вони мусять славити владу царя Петра і ганьбити гетьмана Мазепу. Але професор підкреслив, що тиран сидить на пороховій бочці, яка рано чи пізно вибухне.

В романі Мотря Кочубеївна змальована як добра патріотка своєї країни. Вона з'являється перед Єпіфанієм, дорікає йому за зраду й дораджує, як спокутувати йому гріх. Взагалі у творі дуже наголошена тема зради, і ця тема проходить через увесь твір. І справді в історії України зрада не раз приводила до трагічного кінця. Пригадаймо бій під Полтавою, де полковники Палій і Полуботок у вирішальний момент стали на бік Петра, що було фатальним для дальших подій в історії України.

Автор іноді, мов апостол, велично і глибокозмістовно говорить до читача про сучасне й майбутнє України. Розкриває давнозабуті рани України, показує дії орд загарбників, малює різючі епізоди з давнього минулого, які так нагадують і сталінські часи.

У романі багато філософських думок і віщувань: "Московське самодержавство оголосило всенародну тюрму "царством божим", а тому для храму в ньому немає місця. "Що може дати людині церква, підпорядкована кріпосній державі?" "Чи можу я визнати храмом божницю, в якій щодня прокладають людину (вважаючи гетьмана Мазепу -- Д.Ч.), яка хотіла дати моему краєві волю?"

Численними історичними фактами, цитатами, твір наближається до джерельного твору. Автор не тільки малює події минулого, подібні своїм змістом до сучасних, а й попереджає свій народ не йти шляхами зради, не пригинатися перед ворогом, а творити свою незалежну державу -- свій Храм. □

Ганна ЧЕРІНЬ

"ВОСЬМЕ ЧУДО СВІТУ"

Найкраща мандрівка, на мою думку, це та, котру не вибираєш або, вірніше, котра тебе вибере, несподівано, в останню хвилину. От, буває, глянеш на об'яву в вікні агенції подорожей, а там написано: "Два на один квиток". Так і є: мандрівка морем на Панамський канал -- і кілька островів на додаток.

-- А за ще меншу ціну можна поїхати на Гаваї, -- подає свою думку Степан.

-- Алеж там ми вже бували, та ще й не раз...

-- Але ж то ГАВАЇ!

-- А у Флориді інакше? Можна в Орlando піти на луау, -- от тобі й Гаваї. А Панамського каналу ми ще не бачили, а коли так будемо вагатись, то й не побачимо.

Вибрали таки Панамський канал -- і в неділю, 8 грудня 1991 р. вже стоїмо в черзі на "пересвітлення" в аеропорті. Як тільки увійшов Степан в контрольну брему, апарат заверещав, як скажений. Люди полякались, що то бомба. А то був маленький ніжик -- ми його взяли, щоб яблука чистити. Ножик забрали:

-- Іншим разом беріть складний кишеньковий ніжик. Той можна.

І ось ми вже на кораблі, і відпливаємо, з жадовою пригод у серці. Зникають у темряві вогні Ямайки... Розкішна вечерея, за котру треба платити значним прибуттям на вазі, різні гри, танці, відео про головну атракцію мандрівки -- Панамський канал. На те ми пішли, і не один раз, а двічі подивились на цей фільм. Але щось недобриться: чи ми що з'їли шкідливе, чи корабель хиткий, хоч наша каюта посередині корабля, найстійкіше місце... Всі люди хитаються, і ми теж. Вони, може, п'яні, алеж ми алкоголю і в рот не брали...

О, це хитавиця. Ніхто нам не сказав, що в цій частині Карибського моря -- з Ямайки до Панам -- дуже люті хвилі. Радять нам пігулки брати, а ми думаємо -- нічого, переспимо. Але проклята хитавиця і спати не дає. Другого дня нічого не їли, а ввечері й на капітанське прийняття не пішли. Власне, вдягнулись, пішли на поклад подихати морським вітром, а хвилі плеснули, облили нас з голови до ніг -- змгло наше парадне вбрання та ще й вишите... Замість вечері, пішли ми в каюту, перед тим узявши драматин. Він допомагає, але робить людину недоумкуватою, так що краще на люди не показуватись. Дехто приліпив собі якісь налічка за вухом, що часом дають небезпечну алергію. Одна пані навіть взяла ін'єкцію. В кімнаті корабельного лікаря сиділи в черзі за два десятки людей, скривившись, як середа на п'ятницю. От тобі й насолода! Два дні пропало.

-- Нічого, до Панамі переїде.

І ось, на третій день плавання, Нептун заспокоївся, та й що йому робити при березі?! Під'їжджаємо до славетного Панамського каналу, прозваного восьмим чудом світу. Скільки тих Восьмих Чудес! А дев'ятого ні одного. Корабель їде так повільно, що, здається, він взагалі стоїть на місці. Повільно запливаємо в Панамську зону й стаємо в чергу. Крім законної черги, тут є ще й несправедливість: деякі кораблі пхаються наперед: великі кораблі (бо й

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

платять більше за перехід, а скільки -- про це далі); кораблі з вибуховим вантажем -- хто ж бо їм відібрав право першості?! Ну, і, напевно, ті, що сунули щось в руку наглядачам. Мряка, мжичка, в даліні видно шлюзи... Ми маємо ввійти в канал через три шлюзи, проплисти кілька миль по штучнім озері Гатсун та й повернутися назад. Ця коротка мандрівка забере понад 10 годин, бо нас провадитимуть через вузькі шлюзи, немов яке яєчко, щоб не розбілося. І за все це наш корабель заплатив -- вгадайте, скільки? -- "Понад тисячу доларів?" -- запитався знайомий, кому ми розповідали про Канал. -- "Більше". -- "Три тисячі?" -- "Більше". -- "Ну, то я вже не знаю. Скільки ж?" -- "Сорок сім тисяч доларів".

Як дійшло до побудови каналу? Територія ця була "відкрита" Колумбом, що відвідав її в 1502 році (на честь його й названо місто Крістобал, на східній боці Панамського перешийку). Це була остання подорож Колумба в Новий Світ. А в 1513 році інший мандрівник, Бальбоа, приплив із Тихого Океану й привласнив цю землю еспанській королеві. Еспанці вже тоді думали прорубати канал, але визнали, що це просто неможливо. Аж через 300 літ, коли почалась "золота гарячка" в Каліфорнії, відновилась кампанія за побудову каналу. Взявся за це французький інженер де-Лессап, що будував раніше Суєзький канал. Але Суєзький канал ішов через рівнину, а тут були вулканічної породи Кордільєрські гори. В 1878 році Франція заплатила 20 мільйонів доларів -- страшно висока сума на ті часи -- і розпочала будову. Лессап намалював схему шлюзів, але через дев'ять літ компанія збанкрутувала і забралась геть. Цією справою зацікавився енергійний президент-авантюрник Тедді Рузвельт. Він сказав: "Збудуйте мені канал, скільки б то не коштувало". Колумбія, до якої в той час належала Панама, не хотіла давати концесію Америці. То що ж? З допомогою США, в 1903 році піднялось повстання, і Панама стала незалежною. Незалежною, але не самостійною (в цім є різниця). Проте, будівництво каналу пішло на користь Панамі: вона дістала від США 10 млн. готівки і 250 тисяч щороку (в 1939 році "аліменти" були підвищені до 430 тисяч доларів на рік). Будувати канал було страшно важко. Адже треба було трьома парами шлюзів піднімати кораблі на 85 стіп, а тоді судно пливло найбільшим у світі штучним озером Гатсун. Його створили, запрудивши гірську річку Чагрес. Озеро Гатсун

Покидаємо Панамський канал.

займає 163 кв. милі. Тоді, знову ж за допомогою трьох шлюзів, корабель спускають до рівня Тихого океану. Скільки це заощаджує шляху й часу, й говорити не варто! Але було багато перешкод, зокрема -- малярія... Тепер і США, і Панама мають з каналу добрі заробітки; населення Крістобало, Бальбоа й інших приканальних міст радо працює на шлюзах. З кінцем 1999 року, якщо нічого іншого не трапиться, канал має перейти цілком у розпорядження Панамі.

Стоїмо та й стоїмо. Добре, що корабель -- наш пливучий готель -- завжди розважає вишуканою їжею. Пішли на каву, та й дивимось у вікно, чи скоро нас пустять до шлюзів. Степан уже наситився знімками і поклав апарати в футляри. А я написала вірш чекання:

Покручена шийка Панамі

Немов вигинається в танці.

Еспанці були тут панами,

А потім -- американці.

Пливали каравели навколо

Зі сходу в західній світ,

Аж поки збороз забороло

Людської снаги динаміт.

Оце ж те Панамське чудо?!

Виспівують півні -- солісти,

Вздож шлюзів смугляві люди,

І нікуди чайці прісісти...

Дерева собі -- як дерева:

Осички та пальми-дички.

Зате не знайдете ніде ви

Розкішнішої травички.

Її тут годують тумани,

Дощі її силою поють,

І клешиями рачими крапи

Ранкову снагу непокоять.

Дощі тут беруться нізвідки

На плеск океанських плес.

Ці хвилі -- незмінні свідки

Сотворених людом чудес.

Дописала вірш -- і почалася дія. Наш корабель -- немов великий цуцик на прив'язі. У своїй наївності я думала, що то два льокомотиви тягли корабель з обох боків, аж ні: він плив сам, але провідники пильнували, щоб ми не зачепилися за бетонні стіни шлюзів, -- а корабель же наш був нівроку широкий. Ввесь же проріз каналу був спочатку тільки 300 стіп шириною, в 1930 році розширений до 500 стіп, а в 1992 році має бути поширений до 630 стіп, що дозволить пропускати через канал додаткових шість кораблів щодня.

-- А що, трапляється, що корабель зачіпляє шлюзи? -- спитав Степан.

-- Буває, -- відповів офіцер корабля. -- Але як тільки обдереться, виходять матроси з фарбою й замальовують. А на те ж і ведуть нас досвідчені провідники.

Випливали ми на найвищий рівень озера -- 662 стопи над морем. Якби наш тур був довший, ми б перепливали ввесь канал, а так -- бюджет завернув нас на озері назад, у шлюзи й Атлантик. І ніде нас не випустили на берег, щоб ми побачили тих співучих півнів і людей -- як вони живуть, що їдять, як співають... □

НА ПУЛЬСІ МОВИ (4)

(Спостереження)

Преса у вільній Україні, як це видно уважному спостерігачеві, ще не зовсім вільна від наслідків десятиліть русифікації та "збагачування" української мови російською лексикою і фразеологією. На жаль, деякі русифіковані слова й вислови не то що не зникли, але й поширюються на діяспору шляхом передруків, повідомлень пресових агенцій, а то й писань діяспорних авторів, що стараються так писати, як материк пише, не зважаючи на те чи нове їм слово добре українське, чи може уведенне русифікаторами. Далі подамо кілька прикладів.

● **НИНІШНІЙ РІК.** Цей вислів подибуємо у повідомленнях Укрінформу, а навіть в авторитетній *Літературній Україні*. Він починає з'являтися і в діяспорних авторів. Чи добре таке словосполучення? Перевірмо по словниках. *Словник української мови* (далі СУМ) (Київ 1970-19080) тлумачить слово **НИНІШНІЙ** як: 1. сучасний; 2. сьогоднішній. Але чи добре звучать вислови **СУЧАСНИЙ РІК**, або **СЬОГОДНІШНІЙ РІК**? Зате російський тлумачний словник С.І. Ожегова пояснює перше значення рос. "нынешний" як (у перекладі): що відноситься до цього року; далі дає приклади: "нынешнее лето", нынешний урожай". Чи може бути, отже, сумнів звідки взявся у нас цей мовний покруч "нинішній рік"? По-українському треба казати: **ЦЕЙ рік**, **ПОТОЧНИЙ РІК** та **ЦЬОГОРІЧНЕ ЛІТО**, **ЦЬОГОРІЧНИЙ УРОЖАЙ**.

● Інше, тепер модне у нас "материкове" слово є **ВИТОКИ**. Не знаходимо його у вживаному нині значенні ні в словнику Голоскевича (1930), ні О. Панейка (1941), ні Андрусичина і Крета (1955), ні навіть у київському *Українсько-англійському словнику* з 1954 і 1957 рр. Зате "витоки" подибуємо рясно в сучасних писаннях. Наприклад книжка *Зарубіжні українці* (Київ 1991) у підрозділі **ДЖЕРЕЛА ЕМІГРАЦІЇ** (стор. 11) каже: "Будь-яке явище чи процес мають свої витoki..." Інший підрозділ книжки має такі заголовки **ВИТОКИ** (стор. 7). Еміграційний філолог минулого року писав у Свободі про "духові витoki". Що ж це за "витoki"? Це просто "радянська" калька російського "истоки", досить недавнього походження. Шеститомний *Українсько-російський словник* з 1953 р. дає: **ВИТІК**, -току 1. (начало реки и т.п. также перен.) редк. исток...; і наводить цитату з газети *Комуніст* з 1938 р. СУМ у 1970 році пояснює **ВИТІК** як місце, де ріка бере початок (з цитатою з 1968 р.), тобто подає лише пряме значення слова, яке точно відповідає слову **ДЖЕРЕЛО**. З наведеного ясне, що переносне російське значення слова **ВИТІК**, накинене нашій мові партією ще в 1938 р., в 1953 р. було ще "рідкісним", в 1970 не попало навіть до СУМ, а тепер воно щойно "збагатило" офіційний варіант нашої літературної мови. На це нема, однак, жадної потреби. В кожному випадку **ВИТОКИ** можна заступити узвичаєними українськими, словами **ПОЧАТКИ**, **ДЖЕРЕЛА**, **ВЕРХІВ'Я**. Очевидно, слово **ВИТІК** (мн. **ВИТОКИ**) добре в значенні англ. *leak, effluent*.

● Приймається у діяспорі материкова фраза "Я до вас передзвоню". Ті, що її вживають чи ще інакше "пе-

редзвонюються" не знають, що це чистої води російська калька. Тритомний *Російсько-український словник* (Київ 1968 і 1980/81) передає російське "перезваниваться/перезвониться по телефону" українським **ДЗВОНИТИ (ОДИН ОДНОМУ)**, **ПОДЗВОНИТИ (ОДИН ОДНОМУ)**. Звичайно, слово **ПЕРЕДЗВОНИТИ** добре у значенні "закінчити дзвонення", незв'язане з телефонуванням.

● "Радянська" фраза "Чи вас це влаштовує?" є точною калькою російського "Вас то устраивает?" По-українськи ліпше сказати "Чи вас це задовольняє?", "Чи вам це подобається?" або "Чи це вам підходить?"

● Справа **ПРАВОПИСУ** далі роз'єднує діяспору і материк. Кодекс *Український правопис* з 1990 р. не задовольняє не лише діяспору, яка у великій більшості стоїть на позиціях вільного і соборного правопису 1928/1929 років, але теж велику кількість культурних діячів України, які бачать великі хиби правописів з 1950 і 1990 років, зокрема щодо писання запозичених слів і назв. Зате в американській діяспорі панує, м'яко сказавши, "мовне розмаїття" та рзюча непослідовність. Добрим прикладом може бути *Вісник СКВУ* за грудень 1991 р., що містить статті та звіти різних авторів. На одній сторінці тут маємо **БРАЗИЛІЯ**, на наступній **БРАЗИЛІЯ** і **БРИТАНІЯ**, подибуємо **ДОЛЯР** і **ДОЛАР**, **ЗСА** і **США**, **СТАНІСЛАВ** і **СТАНІСЛАВШИНА**, **ЕМІГРАЦІЯ** і **ЕМІГРАЦІЯ**. Апостроф, як виглядає, далі бентежить авторів, що вживають його і там, де його не треба, напр., у словах **СВ'ЯТО**, **РІЗДВ'ЯНИЙ**.

● Літера **Г** "воскресла" у правописі з 1990 р. хоч у дуже обмеженому обсягу. Зате автори, які хотіли б поширити її вжиток на чужомовні слова не маючи щодо цього жадного довідника, виходять поза межі рекомендацій *Правописного словника* Г. Голоскевича та правописних довідників діяспори і пишуть **Г** у словах, де Голоскевич і О. Панейко вживають **Г**. Це такі слова як: **ГРАМАТИКА**, **КАТАЛОГ**, **ТЕРМІНОЛОГІЯ**, **АНГЛІЙСЬКИЙ**, **ОРГАНІЗАЦІЯ**, **ГАЗ**, **ПОЛІГРАФІЯ**, **ТЕКСТОЛОГІЯ**. Як довідуємося з преси, львівське НТШ плянує перевидати словник Голоскевича (без доповнень). Було б дуже корисно і не надто важко не чекаючи на цей передрук видати поширений усучаснений список чужих слів з літерою **Г**, на базі правопису 1928/29 років (відомого також як Харківський, або Скрипниківський правопис).

● Українським конструкторам літаків належить признання за увагу до рідної мови. Вони запроектували, збудували і назвали по-українському літак найбільший не лише в колишньому СРСР, але в цілому світі. Це відомий усім нам літак **МРІЯ**, що возив декілька вже разів харитативну та медичну допомогу Україні, а зокрема жертвам Чорнобиля. Слово **МРІЯ** специфічно, питомо українське, бо нема йому подібного в жодній іншій слов'янській чи іншій мові. Це одно з нечисленних слів, про які знаємо, хто їх створив. Утворив його видатний наш письменник, театральний і культурно-громадський діяч Михайло Старицький (1840-1904), а розповсюдила його письменниця Олена Пчілка (літ. псевд. Ольги Косач, 1849-1930).

● Наукові осередки дослідження України УНІГУ в ЗСА/США та КІУС в Канаді стоять на високому науковому рівні. Створені старанням і засобами української діяспори, вони сповняють велику роль

в науковому світі. Одначе самоназви, які ці два інститути вживають, не можуть задовольнити осіб з добрим відчуттям української мови. Йдеться тут про переклад анг. словосполучення the Ukrainian studies відповідником УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ. За СУМ слово УКРАЇНСЬКИЙ "прикметник, що стосується України та українців" -- дефініція не надто точна. Можна б уточнити, що український, це той, що належить до України і українців (напр. українська мова) і той, що стосується України і українців (напр. українське питання). Тут маємо отже два не тотожні значення. Ця двозначність прикметника породжує і двозначність вислову УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ. Це можуть бути "студії, здійснювані українцями" і "студії України", здійснювані будь-ким. Добра термінологія уникає двозначності, а вислови КАНАДСЬКІ УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ чи УКРАЇНСЬКІ КАНАДСЬКІ СТУДІЇ -- двозначні.

Цієї двозначності нема у вислові КАНАДСЬКІ УКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ та УКРАЇНСЬКІ КАНАДОЗНАВЧІ СТУДІЇ. Слова УКРАЇНОЗНАВСТВО, УКРАЇНОЗНАВЧИЙ добре відомі в українській науці десятки років. Якщо наші наукові інститути їх досі не вживали тільки тому, що їх не вживали "радянські" словники, включно з СУМ, то ця причина тепер вже відпала, бо слова УКРАЇНОЗНАВСТВО, УКРАЇНОЗНАВЧИЙ, УКРАЇНОЗНАВЕЦЬ тепер вже широко уживає українська преса й наука, звільнившись від московських регуляторів мови. Що більше: калькований з англійської мови вислів "українські студії" можна з користю замінити словом УКРАЇНІСТИКА, апробованим навіть режимними мовознавцями: СУМ дає без жодних знецінювальних ремарок слова УКРАЇНІСТИКА, УКРАЇНІСТ, УКРАЇНІСТКА. Хоч слова УКРАЇНІСТИЧНИЙ там немає, воно добре за законами нашої мови. Цікаве, що КІУС спочатку вживав правильної назви в українському заголовку свого видання Журнал українознавчих студій, тоді як аналогічний журнал УНІГУ українського заголовку не мав і не має.

- Для осіб, що десятиліттями боролися проти артикаля the в назві the Ukraine та врешті дічекалися його ліквідації у житку ЗСА/США та Британії на початку грудня 1991 р., прикро було побачити цю "застійну" назву у випуску osvobodженої української держави. Святкове філателістичне видання з нагоди виходу у світ першої української марки має напис ПОШТА УКРАЇНИ і саму марку з відповідним написом у чотирьох мовах. Англomовна версія напису має фразу: The general post office of Ukraine has the pleasure to present the first postage stamp of the Ukraine. Можливо, що обставини друку були такі, що після грудня вже не було можливо це нещасне the усунути. Але назву Ukraine вживали без артикаля в Україні вже і багато років раніше і її включення у напис було зовсім не обов'язкове ані не оправдане. □

ПОЛЬОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ?

Прот. Сергій Онішко жаліється ("Н.Д." ч. 509, ст.39), що будьто галичани польонізують українську мову на еміграції. Як приклади цього, він наводить такі слова: "кляса, лямпа, фльота, бльок, польонія".

Всі наведені слова взяті з відомого і загально визнаного словника Г. Голоскевича. Голоскевич вчився в Кам'янець-Подільському і Петербурзі. Жив і працював у Києві, помер на заслання у Тобольську. Тож ледве був він під впливом "лукавих" галичан. Названий словник на ділі редагувала Правописна Комісія ВАН на основі раніш виданих словників Г. Голоскевича (з 1914 і 1926 pp.) Словник був затверджений Міністерством Освіти та вийшов друком у вересні 1929 р.

До 1929 р. українська наука розвивалася вільно і твердження прот. Онішка, що будьто "...ця Комісія складалася із самих довірених радвладі людей" ніяк не відповідає правді. Правдою є, що щойно у 1929 р. починається посилене проникання відданих партії людей до ВАН і других організацій української науки, а жорстокі нищення діячів української науки і культури почалися із процесом СВУ у 1930 р. У висліді процесу СВУ був також знищений Г. Голоскевич.

Всі наведені вище слова засвоєні із західно-європейських мов (німецької, англійської, польської) де літера "л" вимовляється м'яко.

Турботи прот. Онішка, мовляв сьогодні "...наша мова на еміграції настільки спольщена, що наші брати в Україні часто нас не розуміють", тільки до деякої міри правдиві.

Будучи коротко в Україні (Львів, Чернівці, Київ) я обходився без перекладача, хоч правда нерідко буває, що кияни говорять російською мовою і для деякого з приїжджих це може утруднювати порозуміння. Якщо йдеться про письмову мову сьогоднішньої України то думаю, що кожний об'єктивний українець підтвердить, що там немало наслідків відомої політики "злиття мов", цебто русифікації...

Нам тяжко погодитися з думкою прийняти все це без проби хоч би деякої селекції. Нам трудно звикнути до непотрібного усунення літери "г" чи вживання літери "ф" для слів грецького походження замість "г" для грецької літери "ттега" (Фермопіли, Фесалія, Фома Аквінський і ін.). Нам трудно погодитися з тим, що будьто українська мова не має місця для кличного відмінка, бо цього відмінка немає у мові російській. Ми не маємо права змінити імена відомих осіб та місцевостей (Хемінгуей, Хелсінки, тощо) тільки тому, що так пишеться у мові російській.

Всі ці недомагання розгляне і виправить Мовна Секція Української Академії Наук, а тим часом на мою думку, ліпше визнавати авторитет словника Г. Голоскевича, який був визнаний УВАН і НТШ, ніж починати кожний по-своєму.

д-р Іван Ващишин-Вашин
Австралія

YAR HALABAR

YAR'S KIDS 'N THINGS
CHILDREN CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

ДУМКИ ПРОТИ НОЧІ

- ✍ Кулачне право не менш дошкульне, коли воно телефонне.
- ✍ Не допоможе марафет, коли впав авторитет.
- ✍ Коли сповідаються, то не тому, що нагороди сподіваються.
- ✍ Чи можна дати суверенність тому, хто сам не може її взяти?
- ✍ Бюрократ, як і письменник, -- це не професія, а покликання.
- ✍ Гільйотини винаходять переважно на власні голови.
- ✍ Ми вже звикли до раннього репресансу й пізнього реабілітансу. Але чи легкість другого не уможливило повторення першого?
- ✍ Обмін словами -- це ще не розмова.
- ✍ Умиваючи руки, часто бруднимо душу.
- ✍ Добре, як балачки, та зле, коли навкулачки.
- ✍ Затикати рота ми уміємо ще й тепер. Та коли ми врешті усвідомимо ту істину, що сказав Вольтер?
- ✍ Найкращий спосіб убити свято -- це організувати його.
- ✍ Дотепи народжуються здебільшого потемки, але від зблиску їх прояснюються істини.
- ✍ Безправне те право, де панує виняток з правил.
- ✍ Колеса історії часто колесують тих, хто їх крутить.
- ✍ Добра інтуїція, коли є ерудиція.
- ✍ Прямий ефір кривих людей не випростає.
- ✍ Скалькована мова на скалки й розсипається.
- ✍ Кому сіль землі, а кому сіль в оці.
- ✍ Нудистами всі народжуються.
- ✍ Коли переливати з пустого в порожнє, то теж кінець кінцем стає непереливки.
- ✍ Ми всі однодумці, бо визнаємо тільки одну думку -- свою власну.
- ✍ Інтернаціоналізм -- це добре, але коли за ним не криється імпернаціоналізм.
- ✍ Мало проклять минулих беріїв, то маємо ще й чорнобильських тридцять п'ять.
- ✍ Гідно жити треба не тільки принагідно.
- ✍ Безпечна дорога -- найнебезпечніша спокуса.
- ✍ Від слова до слави, а від слави до безсловесності.
- ✍ Бозна-що із чортзна-чим часом не зле співіснують.
- ✍ Найлегше полемізувати з тими, хто нас не слухає.
- ✍ Як бути на підступах до істини, коли все життя ходив шляхами підступів?
- ✍ Коли небо в квадраті, то й земля в кубі.
- ✍ Своєї тіні ніхто не перетне.
- ✍ Правда, що розминається з дійсністю, розмінюється на неправду.
- ✍ Випередити можна, і назад бігти.
- ✍ Ювілейна творчість ювелірної обробки не потребує.
- ✍ Більшість голосів -- це добре, але що, як та більшість безголоса?
- ✍ Всі люди походять від мавп, тільки декотрі трохи пізніше.

- ✍ Нема чиннішого страху за безпричинний.
- ✍ Дозволена гласність так само легко може й погаснути.
- ✍ Розкуркулення і розкультурення -- явище одного порядку.
- ✍ Доки не збудемось імперських ілюзій, не збудемось людьми.
- ✍ А може, свобода півслова ще й вигідніша: на вдвічі довше її вистачить?
- ✍ Широко обмежений вибір -- вельми сумнівна ознака поступу.
- ✍ Істерично тримається за минуле -- лише історично минуле.
- ✍ Хто додається до чужої тіні, той втрачає власну.
- ✍ Конкретна істина в деяких обставинах поняття цілком абстрактне.
- ✍ Чорнобиль народжується з малоболу.
- ✍ Небезпечно підпирати стіни, коли закон міцності переходить у закон крихкості.
- ✍ Чим більше од, тим одіозніша поезія. ♦

ДОСЯГНЕННЯ МОЛОДИХ ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ

Наче й недавно одружилися, а пройшло вже 36 років. За той час народилися і виросли троє синів у п-ства Петра і Таїси Махлай: Ігор, Тарас, Олег, які успішно закінчили вищі студії. Крім науки в університетах вони активні в українській громаді. Всі троє є членами капели бандуристів ім. Т. Г. Шевченка.

Ігор успішно закінчив дентистичну школу в Огайо Стейт університеті. Дістав диплом лікаря в 1983 р. Має свою канцелярію в Парма, Огайо. Одружений. Його дружина Ірина викладає математику в Клівлендському університеті. Мають донечку Оксану. Ігор активний при православному Соборі св. Володимира, провадить школу гри на бандурі.

Тарас закінчив з відзначенням КУМ ЛАУДЕ, факультет мікробіології. Продовжував медичні студії в Медичному Коледжі Огайо. Протягом 3-ьох років спеціалізувався в галузі внутрішніх хворіб. Українська громада збагатилася ще одним лікарем-спеціалістом.

Наймолодший син Олег ще будучи учнем середньої школи був активним в житті української громади. Був учасником кобзарських таборів в Емлентон-Пенсильванія. Був диригентом при православному Соборі св. Володимира в Пармі, Огайо, давав лекції гри на бандурі, брав участь у концертному турне з капелею Бандуристів ім. Т. Г. Шевченка: США, Канада, Європа, Україна. Мав декілька успішних, індивідуальних концертів. Був заступником диригента симфонічної оркестри в Пармі, а тепер є заступником диригента капели бандуристів ім. Т. Г. Шевченка.

Закінчив студії в Кейс Вестерн Резерв університеті, здобувши ступінь бакалавра в галузі історії, музики, літератури та біології, з відзначенням Магна кум лауде.

Нагороджений найвищим відзначенням деканом університету. Дістав три рази стипендію Народного Союзу. Продовжує студії в Огайо Стейт університеті на юридичному факультеті.

Вітаємо батьків Петра і Таїсу з Ювілеєм. Складаємо щире признання й пошану. Ми радіємо разом з Вами прогресом Ваших синів, та бажанням досягнути вершин знання для власного вдосконалення та для української громади.

Вам і Вашим синам бажаємо успіхів і всього найкращого в майбутньому. Щастя Боже!

А.О.

НАШ ЗЕЛЕНИЙ ЗЦІЛИТЕЛЬ

Цивілізація багато дала, але ще більше забрала. У медицині дала хімію, а забрала тисячолітні народні традиції траволікування.

Українська народна медицина, як і все національне, особливо нещадно нищилась за останні сімдесят літ. Чимало так званих "знахарів" переслідували, їм забороняли практикувати, палили трави, їх шельмували у пресі, їх переслідувала офіційна медицина, вони гинули в тюрмах.

А тим часом досвід природного лікування, особливо травами, зіллям, був у нас унікальний. Ще наші історичні попередники, причорноморські скіфи, зажили слави вельми умілих лікарів, їхніми послугами залюбки користувалися античні греки. Вже в ті прадавні, доісторичні часи знали силу цілющих трав різні знахарі, "відуни", волхви.

Ну, а відомості з історії траволікування часів Київської Русі вельми обширні. Вже тоді була медична "професура", як духовна, так і світська, були -- вже тоді! -- знаменитими медиками навіть жінки. Так, донька чернігівського князя Євфросинія добре зналася на "Асклепиевих писаннях", тобто медичних книгах. А внучка київського князя Володимира Мономаха Євпраксія Мстиславівна написала у 12 столітті науковий трактат "Мазі". Праця мала двадцять дев'ять розділів, п'ять частин.

Ще вісім тисяч літ тому шумери виготовляли порошки й трав'яні настої -- про це свідчать найдавніші писемні згадки. Ассирійці записували на глиняних табличках рецепти застосування помічних зілля від багатьох хвороб. Стародавні єгиптяни за чотири тисячі років до Христа на папірусах мали цілий фармакологічний збірник-реєстр з кількома сотнями рослин, серед них -- алоє, мак, льон, м'ята, подорожник.

Їхній досвід уважно студіювали стародавні греки, зокрема Гіппократ, -- він записав кількості трав, застосовуваних тоді в медицині. Діоскорид у своїй праці "Лікарські речовини", писаній на початку нашої ери, дає шістьсот назв представників лікарської флори. А давньоримський вчений Пліній написав багатотомну "Природничу історію" (перечитавши для цього понад дві тисячі книг), де дванадцять томів -- про медицину, в першу чергу -- цілющі рослини. Перший китайський трактат з фітотерапії, датований 2500 роком до Христа, увібрав відомості про дев'ятсот представників зеленої аптеки. Відома п'ятдесятидвотомна праця китайського вченого 16 століття Лі-Ши-Чженя "Основи фармакології" нараховує близько двох тисяч лікарських засобів, переважно рослинного походження.

Наша ж сучасна медицина має у своєму активі десь близько сотні трав... Ні індивідуальних, ні колективних фундаментальних праць, які увібрали б у себе досвід національної та світової фітотерапії, досі, на жаль, не маємо.

Давайте вдумаємось хоча б у такі факти. Кількадесят років тому з кори гиви (білої верби) і таволги (спіреї) було виділено речовину, з якої отримали аспірин -- ліки, що за обсягом випуску та популярністю були, певно, поза конкуренцією. І лише потім дослідники дізналися, що відваром цієї кори лікувалися від простуди наші предки ще за часів Київської Русі... А за сім століть до Флемінга, який відкрив пеніцилін, наші предки вже лікували гнійні виразки "банною пліснявою".

Як бачимо, прапрадіди не такі вже були й темні, як ми іноді собі уявляємо, а прадавнє, архаїчне зело може стати ультрасучасним медикаментом. Коли на середньовічному Заході, як пишуть дослідники, в багатьох країнах панував культ лікування розпеченим залізом, іншими болісними напівварварськими методами, а захоплення кровопусканням доходило до краю, українська медицина тримала фітотерапевтичний напрямок, що мав глибоке народне коріння. Тільки пізніше, коли в царській Росії завелася мода запрошувати іноземних лікарів, народна медицина почала занепадати, її джерела стали замулюватись.

Друга причина занепаду народної медицини -- захоплення хімією, що справді в 19 столітті мала значні досягнення. Ще коли хімічна наука ставала на ноги, вчений Парацельс (15-16 ст) доводив, що всі процеси в організмі -- виключно хімічні, що людина -- то своєрідна хімічна лабораторія. А хвороби -- просто брак у цій живій, ходячій "колбі" якихось "реактивів".

Нині рослинних, сказати б, класичних і найдавніших методів лікування наче ніхто й не заперечує. Але все-таки живе оте Парацельсове середньовічне уявлення про людський організм та методи його лікування, оця інерція розчленування хвороб та всемогутності культу хімії і техніки. Ні-ні -- та й прослизне недовіря до зеленини, отого "допотопного" зілля, що на тлі надсучасної апаратури, медичної техніки декому здається анахронізмом. В кіно, телепередачах, газетних статтях, художніх творах бачимо, як правило, операційні -- сучасні, просторі, світлі, з безліччю інструментів, блиском апаратури, мигінням ультрасучасних приладів... Блиск металу засліпив непоказне лице природи.

Проте останнім часом медичний світ знов повертається обличчям до трави. Бо існує, на жаль, вже давно в сучасній медицині такий термін, як хвороба від ліків. Як і скрізь у житті, в лікувальному мистецтві теж є свої "припливи" й "відпливи". Культурна еволюція народу збільшила потяг до духовного коріння -- фольклору, народного малярства, пісень, ремесел, зокрема й до народної медицини, як однієї з найважливіших часток вселюдського духовного багатства.

Мені пощастило познайомитися з багатьма представниками різних шкіл лікувального мистецтва. Різні напрямки, арсенал засобів, методи лікування, але одне -- спільне. Щоразу, спостерігаючи за їхньою роботою, ловиш себе на думці: коли мислити масштабно, по-державному, то народна медицина надзвичайно вигідна. І ось чому. По-перше, нешкідливість. Кожен хворий охоче йде до фітотерапевта, бо знає: трава як не допоможе, то й не завадить. По-друге, гуманність, безболісність методів лікування та діагностики. Без уколів, зондувань,

пункцій. Адже навіть аналіз крові, погодьмося -- не дуже приємна процедура. По-третє, ефективність. Бачив на власні очі у багатьох травників -- професорів своєї справи -- пацієнтів з цілого світу. Серед них -- учені, митці, керівники різних закладів та установ, кандидати і доктори наук, в тому числі й медичних... По-четверте, траволікування надзвичайно дешеве та вигідне суто економічно. Кожен висококваліфікований фітотерапевт -- то ціла клініка в одній особі: поліклініка із штатом вузькопрофільних фахівців, лабораторія, діагностичне відділення, лікарня, аптека, канцелярія, заготівельний пункт...

Крім цього, в царині народної медицини -- море цікавих тем. Візьмемо до прикладу хоча б різні й просто іноді дивовижні методи діагностики в різних народів світу без будь-яких допоміжних засобів. Визначення хвороби, наприклад, по очах. Або діагноз за пульсом. Виявляється пульс має 360 відтінків, залежно від хвороби та різних впливів на людину. Стан здоров'я "читають" і за кольором шкіри, котра є найбільшим нашим органом -- півтора квадратного метра живої тканини! То ж передній край організму, його теплоцентр, пронизана численними капілярами, здатна вмістити на своїй поверхні до третини нашої крові. А ще -- форпост нервової системи, що має три-чотири мільйони рецепторів.

Виходить, недарма і діагностиці, й лікуванню за допомогою шкіри народна медицина надавала величезного значення. Лазня була могутнім засобом у боротьбі з недугами: вона сприяє обміну речовин, регулює кров'яний тиск, дихання, нормалізує роботу серцево-судинної системи, є добрим засобом проти атеросклерозу, хронічного бронхіту, допомагає лікувати ревматизм, хвороби нирок, неврози, безсоння, чудово тонізує, омолоджує шкіру. Ще Гіппократ рекомендував той засіб лікування і в половині випадків замінював ліки парильнею.

Часто згадую, як старий фельдшер-травник із Київщини, дід Глушук, якого знала чи не вся Україна, скрушно зітхав:

-- Заберу із собою в могилу тонни знань...

На жаль, так і сталося. Пішли разом з ним в небуття таїни лікування епілепсії, цирозу печінки, сотні інших недуг. Так само не повернути нам чудодійні ліки знавця народної медицини із Криму Володимира Славного -- теж до нього їхали хворі з усього колишнього Союзу. Досвід і знання цього чародія, як і сотень інших народних цілителів, теж втрачено назавжди.

Та є, на щастя, люди, котрі вивчають, збирають той золотий народний досвід, оприлюднюють його у пресі, в книжках. Не забуду свої зустрічі та розмови з травознаєм найвищого класу Іваном Носалем -- його праця "Лікарські рослини та способи їх застосування в народі" стала настільною книжкою мало не в кожній хаті. Із задоволенням придбали б і нині її тисячі читачів, та ба -- на прилавках бойовики, секс, детективи.

Та хоч і з'являється зрідка друком серйозна фітотерапевтична література, але на прилавках не залежується. Кілька книжок оприлюднив за останні роки відомий травник і письменник із Василькова Леонід Павленко.

Видав нещодавно книжку "Фітотерапія" лікар Євген Товстуха з Яготина. Багато літератури на цю тему в київського вченого, доктора біологічних наук Григорія Смика. Добре знають книжки про цілющі рослини Федора Мамчура, професора з Івано-Франківська... З великими труднощами видав свою працю "Аптека на вашому столі" про їстівні і водночас помічні рослини досвідчений травознай із Ялти Олександр Зубков. На жаль, менш відомі звичайні сільські травники, люди з "глибинки" -- їхній досвід збирають хіба що окремі ентузіасти. Масштабно, планомірно і всеохоплююче той безцінний досвід досі не вивчаємо. Мені вже не раз доводилось писати в пресі: потрібен, краще потрібен Україні, особливо тепер, після Чорнобиля, солідний державний науково-дослідний інститут народної медицини з клінікою. Мав би то бути, очевидно, академічний всеукраїнський заклад, організований, можливо, разом з діаспорою. Окремі фітотерапевтичні установи комерційного типу, які нині плодяться, як гриби після дощу, і часто дискредитують народну медицину, тут справі не зарадять. □

Шановні читачі!

Зважаючи на побажання, а то й домагання багатьох -- "Нові Дні" від Нового Року будуть друкуватися більшим шрифтом. *Ред.*

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

Евген ГАРАН

В ЄДНОСТІ СИЛА

(євгеніка)

У 21-му столітті галерійне приміщення сіднейської Вежі Сентерпойнт зайняла Головна Кватира непроханих космічних гостей. Вони висадили в вікні дірку, щоб легше було залітати й вилітати. Їхні чоловіки мали крила. А безкриле жіноцтво вживало летюче приладдя, подібне до мітли.

Нові господарі часто влаштовували облави на людей. Вилами звалювали жертву на землю. Відкидали старих і худих, а молодих і товстих привозили у Вежу і тут тримали, аж поки не приходив шабаш. Тоді полонені зникали безслідно.

Втікти від цих зайд було неможливо. Якщо дивитися із Вежі вниз, люди стають крапками, а машини на вулицях збігаються до іграшкового розміру. І все ж школяр Террі-Тарас, коли його теж ув'язнили, негайно почав обдумувати фантастичний план втечі.

Громадяни тієї доби носили на шиї медальйон у формі тризуба. Електронний посилювач мислення. Як окуляри підкріплюють людський зір, так цей пристрій допомагав краще "варити головою".

З таким тризубом твоя мама не забуває більше ключі в авті. А ти дістаєш університетське деґрі за один рік, замість трьох.

Мало того, медальйон пробуджує інші зариті таланти. Ти навчаєшся, як думкою рухати речі або спиняти їхній хід на відстані. В науці це зветься телекінеза.

Дома Тарас уже не раз робив вправи.

Отак, лежать на столі вареники. Хлопець мисленно наказує одному знятися й летіти. За якусь хвилину цей смачний витвір бабусиних рук пірнає в сметану, а тоді прямує Тарасові до рота.

Перші кроки, ясно, не завжди вдалі. Часом вареник вліпить тобі в око. Але, як каже бабуня, наполегливість приносить удосконалення. І після якої сотні вареників Тарас осягнув майстерність.

Тепер, у ворожому полоні, юнак має намір вжити цю техніку для порятунку людства.

Зграйка зайд вилетіла з Вежі і подалася в напрямку Синіх гір. При в'язнях залишився один рудий вартовий. Він поклав вила на стіл, а сам пішов ритися в холодильник.

Тарас гукнув до інших полонених:

-- Як я дам знак, будемо думати разом і про одне!
В'язні відповіли кивком голови.

Тарас подивився на вила і наказав їм мисленно викинутися за вікно. Так, наче це був вареник.

Рудий зайда обернувся саме вчасно, щоб з подивом засвідчити, як його зброя втікає від нього в дірку. Деякі люди запевняють, що тварини не показують почуття на лиці.

Правда, трудно дати цим космічним істотам дефініцію: людина чи тварина. Виявляється, що за доісторич-

них днів вони вже раз відвідували Землю і збереглися в людській пам'яті як чорти й відьми! Ця теорія звучить переконливо: не могли ж люди висмоктати з пальця таку багату, детальну та уніформну традицію про слугителів диявола.

Вартовий кинувся услід за вилами, щоб схопити їх. Але вони вже летіли з Вежі додолу.

Зайда стрибнув у розбите вікно, аж його хвіст брязнув по шибі. Завзято замахав крилами, щоб удержатися в повітрі.

Це й був той момент, що на нього чекав Тарас.

-- Ану, друзі! Загальмуймо його крила! -- гукнув.

Всі однодумці поринули в мислі. Тут вживається нове значення слова "однодумці" -- люди, які шлють у медальйон спільний наказ. В єдності сила! Це одностайне мислення було надзвичайно потужним. Крила вартового раптом заклакли в русі як паралізовані. Він зойкнув. Крутнувся на місці, подався вниз під силою тяжіння Землі. Цей зайда розбився на шматочки й розлетівся на всі бочки.

А на Вежі Тарас і інші в'язні, раді своїй перемозі, торкалися один одного долонями, як то роблять волейболісти після влучного голу.

Цією успішною сутичкою розпочалося загальне визволення від космічної навали. Ворог не міг устояти проти спільного мислення. Скоро вже дідькове кодро сіло у свою ракету і назавжди покинуло Земну кулю. □

ЛЮДИ РОЗБЕРУТЬСЯ

-- Що тут дають?

-- Нічого не дають, тут -- мітинг на підтримку демократії.

-- Але ж сьогодні вранці тут уже був один мітинг на підтримку демократії.

-- Хе-хе, хіба то був справжній мітинг? Ви знаєте, хто його проводив? Його проводили вони, культурно висловлюючись, наші опоненти, а сьогодні мітинг проводимо ми, зрозуміло?

-- Звісно. Хоча не зовсім. Якщо ви проводите мітинг на підтримку демократії і вони проводили такий же, то чому не можна було провести один мітинг -- загальний?

-- А тому що ми виступаємо на підтримку демократії по-справжньому, а вони -- лише на словах. Бачите -- вони навмисне провели мітинг уранці, щоб збити людей з пантелику.

-- А-а-а...

-- Тепер зрозуміло?

-- Тепер так.

-- Ну й молодця! Тепер ідіть додому, бо наш мітинг завершено і зараз тут буде маніфестація.

-- Еге ж. Однак її будемо проводити не ми і не ті, хто тут мітингував уранці, а зовсім інші демократичні сили. А ми проводитимемо маніфестацію завтра, одразу ж після пікетування площі. Але ви в пікетуванні ні в якому разі не беріть участі!

-- Зрозуміло, пікетуватимуть консерватори.

-- Ні, також демократи, але не ми. Ми завтра проводитимемо маніфестацію, зрозуміло? Приходьте і, головне, не переплутайте -- завтра тут буде три маніфестації, збагнули?

-- Звісно. Але якось лячно переплутати...

-- Справді непросто. А знаєте, щоб не помилитися, забирайте своїх однодумців і проводьте власну, окрему маніфестацію. А люди, будьте певні, вже розберуться, хто істинні демократи!

Олександр ПЕРЛЮК

"50 РОКІВ ТОМУ"

Стаття А. Білинського під згаданим заголовком надрукована в "Нових Днях" ч. 510 (вересень, 1992) -- цікава, а для українців з-під польської займанщини, де відбувалися перегони розчленованої ОУН -- поготовів. Ось в українській діаспорній пресі нічичирк про те, де тепер обертається Мирон Матвійко (колись права рука Степана Бандери), якого, після повернення з Німеччини, НКВД обдарувало резиденцією в Луцьку, мабуть, за вірне служіння...

Чомусь проф. Андрія Білинського діаспорні українці, а головню ті з-під стягу Степана Бандери, цураються і критикують. А шкода. Це розумна людина.

Антін Ляковський-Коломієць, Дженетвіл

"ЦАРИЦЯ ГРУЗІЇ" -- МАРІЯ АЛЕШКО

...З того часу, як у київській академічній бібліотеці з'явився комплект журналу "Нові Дні", я став активно його перечитувати і, здається, опанував повністю. Адже це чи не єдиний український літературно-публіцистичний журнал на еміграції. Самі розумієте, що все це колись було за десятками замками і тому я так активно почав опановувати цікаву для мене літературу. Мушу зазначити: Ваш журнал я найбільше вполював і, зрештою, не пошкодував за втраченим часом; знайшов там для себе чимало цікавого: Скажу відверто: "Нові Дні" відіграли неабияку роль у пропаганді української культури в діаспорі. І за це журналові та його колективові велика подяка! (...)

На цьому, власне, можна було б поставити й крапку, коли б не одна прикра обставина. Переглядаючи "Нові Дні", я натрапив у грудневому номері за 1988 рік статтю Наталії Кібець "Славна харків'янка Марія Алешко". Вирішив з цим матеріалом познайомитися ґрунтовно, бо сам раніше писав про цю видатну українську співачку (див. журнл. "Вітчизна", ч. 12, 1979). Стаття моя називалась "Цариця Грузії". І що Ви думаєте? Я майже повністю пізнав у статті Кібець свою колишню працю. Стаття переписана з використанням того ж цитатного матеріалу, який я діставав протягом ряду років, бо віддавна займаюсь дослідженням українських співаків... Навіть використано те ж саме фото співачки, яке тоді публікувала "Вітчизна". Я сподівався, що Кібець хоча б де-небудь зішлеться на мою статтю, але даремно...

Додам наостанок, що давно вже підготував до друку енциклопедичне видання "Словник співаків України", яке через брак в Україні паперу не можу видати. Це була справа мого життя! Чи не знайшовся б у США чи Канаді підприємець, який би взявся видати мою працю? Бо в Україні, бачу, ми не скоро будемо видавати такі книжки...

З пошаною й найкращими побажаннями

Іван Лисенко, Київ

Вельмишановний пане Лисенко!

Після чотирьох років нам тяжко встановити, хто саме завинив, що в статті Наталії Кібець про Марію Алешко немає посилання на Вашу працю "Цариця Грузії". Просимо вибачити нам той недогляд. Сподіваємось, що публікація Вашого листа трохи направить заподіяну Вам кривду.

І дай Боже, щоб у нас чи у вас знайшовся підприємець, який візьметься допомогти видати Вашу унікальну працю!

Редактор

ГОЛОС УЧИТЕЛЯ

Є дві справи -- може й не надто важливі з погляду української державности, а з погляду вічності" й поготовів, -- а проте їх варто ревізувати. Це справа з нашим неfortunним славнем

(який тішиться з "вороженьків") і справа "баламутного" надрядкового знака в нашій абетці -- апострофа.

І хто перший "нагородив" ним милозвучну й бідненьку та гарненьку нашу мову і письмо (друк) -- й досі неясно, хоч 58 років тому, будучи аспірантом мовознавства в Києві, я запитував про це професора Грунського і Сабалдіря.

Зате ж і набрид мені цей "питомий", "своєрідний", а насправді абсурдний (бо цілком непотрібний) надрядковий знак в абетці за всі роки мого вчителювання в різних місцевостях України і в діаспорі. Він, апостроф, раз-у-раз "плодить" в учнівських зошитах несподівані для вчителя помилки. Напр. в Галичині і подекуди в Закарпатті ще й досі покутує вимова так званого "роздільного", або "відокремленого" Р перед голосним Я: цар-я, кобзар-я, гор-ячий. І учні "дисципліновано", "дружно" пишуть цар'я, кобзар'я, гар'ячий.

Знову ж усі українські діти не можуть збагнути -- чому в словах: свято, різдвяний апостроф непотрібний, бож вимова цих слів у складах свя і здвя не різниться від слів в'язка, зів'янути, різниця мінімальна, можна сказати "дискусійна".

Є ще непотрібний клопіт із словами запозиченими з інших мов: бюро, бюст, Пемонт, Вязьма (місто), Вяльцева (співачка), Фюрт (місто); українські діти вимовляють їх, як: б'ю, в'яне, п'є і ставлять апостроф, а вчитель забороняє.

Кому і для чого потрібен цей клопіт?! Я вже не кажу про друкарську незугарність апострофа, хоч це також не маловажне.

А. Юриняк, Каліфорнія, липень 1992 р.

ПОЗДОРОВЛЕННЯ ГР. НАЗАРЕНКОВІ

Сердечно поздоровляємо з 90-літтям нашого дорогого дідуса, відомого бандуриста Григорія Назаренка, якого ми дуже любимо.

Дорогий наш дідусю! Бажаємо Тобі найкращого здоров'я.

Твої внучки

Соня і Дануся Назаренки

КОРОТКО ПРО "НОВІ ДНІ"

Надійшов час відновити передплату на наш чудовий, цікавий і дорогий для нас журнал "Нові Дні". Пересилаю грошовий переказ на 37 дол., 27 на передплату, а 10 на пресовий фонд.

Марія Зима, Лондон, Онт.

...Посилаю передплату й 5 дол. на видатки. Щиро дякую за журнал. На нього чекаємо, як на щось невід'ємне в нашій хаті.

Григорій Назаренко, Детройт

...З великим жалем мушу перестати читати такий направду добрий журнал... Через старість -- очі відказують служити мені, лікар заборонив щонебудь читати...

О. Штихно, Лашін

...Я дуже тяжко захворіла й не зможу вчасно передплатити журнал. Тяжко мені все нараз виплачувати. Наразі перечитуватиму старі "Нові Дні", а їх маю багато... А оливу я дальше буду брати у вас. (У фірмі Сіпка, яка в нас оголошується -- Ред.)

Марія Бондаренко, Давенс'ю

0001751
EXPIRY: 12 92

4M7

Ms. Nina Kozy
17 Lanark Ave
Toronto, ON
M6C 2B2

xx20 (Q)

КАНАДСЬКА "ВИБОРЧА КАМПАНІЯ" В УКРАЇНІ

Стратеги трьох головних політичних партій та Голова Виборчої служби Канади проведуть двотижневий семінар в Парламенті України в Києві на тему "Виборча Кампанія". Семінар, завданням якого є пояснити систему виборів у Канаді, відбудеться в перших тижнях грудня, повідомляють два члени Відділу Політичних Наук Макмастерського університету, професори Говард Астер і Петро Й. Потічний.

"Ми реагуємо на прохання українських парламентаристів, політичних партій, журналістів та людей з академічних кругів. Вони більше зацікавлені в канадському радше чим в американському моделі, твердять професори Астер і Потічний.

Всі аспекти виборчої кампанії, правові й законодавчі рамки, структура, організація, фінансування, роль реклами й друкованої та електронної медіа будуть обговорені на семінарі.

Серед учасників будуть: Ед Бродбент, колишній керівник НДП, колишній Міністр Довкілля й Державний Секретар Джон Робертс, колишній Директор Стратегічного планування і зв'язку при бюро Прем'єра Канади Браєна Малруні, Марсель Коте, Директор Бюро опитувань Мартін Гольдфарб, Екзекутивний Продюцент СіБіСі Марк Старовіц, колишній заступник голови СІРТСі Чарлз Далфен, Джим Кутс, колишній Головний Секретар Премєра Пера Трудо та інші. Візьме участь також Жан-Пер Кінгслі, голова Виборчої Служби Канади.

Це вперше стратеги трьох головних партій Канади будуть відкрито обмінюватися своїм досвідом й практикою на спільних сесіях.

Спонсорами семінара стали більшість політичних партій, Верховна Рада й Міністерство Закордонних Справ України. Українська сторона забезпечить поміщення, харчі та місцеву транспортацію для учасників. Дальші спонсори семінарів, це Макмастерський університет, Київський Державний університет, та Наягара Інститут. Таск Форсо Центально-Східної Європи Міністерства Закордонних Справ та Міжнародної Торговлі Канади запевнило піддержку проектів в сумі \$125,000.

Сесії семінара будуть зняті на відеоплівку, зредаговані в шістьох одногодинних касетах та розпов'яджені для зацікавлених в Україні.

За дальшими інформаціями просимо звертатися на наступуючу адресу:

Department of Political Science, McMaster University,
Hamilton, Ontario, CANADA L8S 4M4

The Niagara Institute, Box 1041, 176 John Street East,
Niagara, Ontario, CANADA L0S 1J0

Dr. Howard Aster

Tel.: (416) 844-0963 or 525-9140 Ext. 3705

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration Number 1668
if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA -D-
TORONTO, ONT. CANADA M6P 3J9

Клавдія ФОЛЬЦ

МАКІЇВЦІ

(Присячую землячці Тамарі П.-Р.)

"Воспоминання слишкоом давят плечи
Я о земном заплачу в раю"...

/Марина Цветаева/

Закурена вугільним чорним пилом,
Мов марииво, стоїш в їдких димах --
Макіївка, згадала б тебе мило,
На жаль приємних спогадів нема.

Як в пеклі завжди полум'я палало
З мартенівських та доменних печей,
Ливарний та хемічний додавали
В повітря газу, що душив людей.

А люди ті, з похилими плечима
І з поглядом тупим, ніби на смерть,
Ішли до праці, як німа скотина:
Худі, голодні й виснажені вщерть.

А діти... Ті нещасні потерчата...
Базарна маса сиріт та калік...
То як інакше можу я згадати
Про той розтоптаний дитячий вік?!

Невинне місто, що в роках буремних
Мені у ньому довелося жити,
Тому й не маю спогадів приємних,
То ж хай мені Макіївка простить!

Україна встановлює прикордонно-митний контроль на своєму державному кордоні з республікою Білорусь і Російською Федерацією. Про це розпорядився президент України Леонід Кравчук, підписавши 12 жовтня відповідний документ.

Державному комітетові у справах охорони державного кордону України і державному митному комітетові України доручено внести пропозиції щодо збільшення численности військовослужбовців і працівників митниць для укомплектування новостворюваних підрозділів прикордонних військ і митних установ.